

ΕΥΘΥΜΙΟΥ ΤΟΥ ΜΑΛΑΚΗ
ΜΗΤΡΟΠΟΛΙΤΟΥ ΝΕΩΝ ΠΑΤΡΩΝ (ΥΠΑΤΗΣ)

Δύο Ἐγκωμιαστικοὶ Λόγοι, νῦν τὸ πρῶτον ἐκδιδόμενοι,
εἰς τὸν αὐτοκράτορα Μανουὴλ Α΄ Κομνηνὸν (1143]80).

Ἐν τῇ ἡμετέρῃ ἐναίσιμῃ διατριβῇ : Εὐθυμίου τοῦ Μαλάκη, Μητροπολίτου Νέων Πατρῶν (Ἐπάτης) [δεύτερον ἡμισυ ἰβ' ἑκατοντ.], Τὰ σφζόμενα, Ἐν Ἀθήναις 1937 σ. 30—31 ἐγράφομεν : «Δύο λόγοι τοῦ Εὐθυμίου, ἐν οἷς διαφαίνεται ἡ ῥητορικὴ τούτου ἰκανότης, τὸ γλαφυρὸν καὶ συναρπαστικὸν τῆς ἐκφράσεως καὶ ἡ πολυμάθεια τοῦ ἀνδρός, διεσώθησαν ἐν ἐνὶ καὶ μόνῳ κώδικι, τῷ cod. Vindob. Phil. gr. 321 [fol. 1r—4v, 312v, 313r—313v, 5v—7r, 7v—9v]. Ὁ πρῶτος τῶν λόγων ἀναφέρεται εἰς τὸν Μανουὴλ Α΄ Κομνηνὸν (1143]80) «μετὰ νικηφόρον στρατείαν ἐκ τῆς Περσίδος ἐπανακάμψαντα». Ὁ δεύτερος εἶναι «ἐπαινετικὸς τοῦ κατηχητικοῦ λόγου τοῦ αὐτοκράτορος». Δυστυχῶς ἡ σημερινὴ κατάστασις τῶν φύλλων τοῦ κώδικος εἶναι οἰκτρά, ὡς καὶ αὐτὸς ὁ Τρευ παρατήρησεν [Δελτ. τ. ἰστ. καὶ ἔθν. ἑτ. τ. Ἑλλάδος 5 (1896) 209]. Ἡ ἀνωτέρω διδομένη σειρὰ τῶν φύλλων, τῶν τοὺς Λόγους τοῦ Εὐθυμίου περιεχόντων, εἶναι ἡ ὀρθή. Ὅρα περιγραφὴν τοῦ κώδικος παρὰ Σπυρ. Π. Λάμπρω, ἐν Νέφ Ἑλληνομνήμονι τ. Π' (1916) 4. Τοὺς λόγους τούτους ἐκδίδομεν προσεχῶς ἐν ἰδιαιτέρῳ τεύχει».

Νῦν τὴν ἀνελημμένην ὑποχρέωσιν ἐκτελοῦντες παρέχομεν εἰς τὴν δημοσιότητα τοὺς δύο τούτους Λόγους τοῦ Εὐθυμίου, δι' ὧν ὀλοκληροῦται ἡ περὶ τοῦ «μεγάλου ἐν λόγοις» κατὰ τὸν Νικήταν Χωνιάτην (ἐκδ. Βοηθ σ. 430, 19) καὶ τὰ μάλιστα σημαίνοντος ἱεράρχου τῆς ἰβ' ἑκατοντ. γυνῶσις ἡμῶν. Ὁ Εὐθυμῖος μετ' εὐχαριστήσεως ἀναφέρει τὸν τοῦ ῥήτορος τίτλον, λέγων : «κάπειδὴ καὶ ῥήτωρ εἰμι καὶ λάτρης Θεοῦ» (I, 549, 35). Ὅτι δὲ οὗτος ἐξελέγη ὡς ῥήτωρ διὰ τὴν προσφωνήσῃ τὸν ἑκτινος «ἐνδόξου» ἐκστρατείας ἀνὰ τὴν Ἀνατολὴν ἐπανελθόντα αὐτοκράτορα Μανουὴλ Α΄ Κομνηνὸν (1143]80) ἀποδεικνύει τὴν μεγάλην φήμην, ἣν τότε εἶχεν ὁ Εὐθυμῖος. Ὑψίστη τιμὴ ἐθεωρεῖτο, ὡς εἰκός, ἡ ἀνάθεσις ἐκφωνήσεως «βασιλικοῦ λόγου» ὑπὸ τῆς αὐτοκρατορικῆς Αὐλῆς εἰς ῥήτορα ἠσκημένον καὶ δεινὸν καὶ ἄριστον τοῦ τε λόγου καὶ τῆς γραφίδος χειριστήν. Ἡ ἀνάθεσις αὕτη ἀπεδείκνυε τὴν ἐξαιρετικὴν τοῦ Παλατίου εὐνοίαν πρὸς τὸ ἐπιλεγόμενον πρόσωπον καὶ οἶονεὶ διεκέρυττεν ἐπισήμως τὴν ἐξαιρετικὴν τοῦ ὁμιλητοῦ τέχνην καὶ ἀνεγνώριζε τὴν ἣν ἔδει νὰ δια-

κρίνη τοῦτον ἀμφιλαφῆ μόρφωσιν. Οἱ τοῦ Παλατίου ῥήτορες ἐξελέγοντο, ὡς ἐμφαίνεται ἐκ τῶν διασωθέντων «βασιλικῶν λόγων»¹, μεταξύ τῶν ἐξαιρέτων τῆς ἐποχῆς ῥητόρων, ὡς ἐπὶ τὸ πολὺ δ' ἐκ τῆς τάξεως τοῦ κλήρου. Ἐν τῇ περιπτώσει ταύτῃ ἐζητεῖτο καὶ ἡ οἰκεία τοῦ Πατριάρχου ἔγκοις. Τοῦτο ῥητῶς διαβεβαιοῦται ὁ Μιχαήλ ὁ ῥήτωρ εἰς «Λόγον» αὐτοῦ πρὸς τὸν αὐτὸν αὐτοκράτορα Μανουήλ Α' Κομνηνὸν (1143/80), «ἀναγνωσθέντα πρὸ τῆς τῶν Φώτων ἡμέρας, καθ' ἣν εἴωθεν ἀναγινώσκειν ὁ ῥήτωρ»², πιθανότατα ἐν ἔτει 1149, ὡς ὁ ἐκδούς Regel ἐν τῷ Προλόγῳ αὐτοῦ λέγει. Ἴδου λοιπὸν τί σχετικῶς λέγει ὁ Μιχαήλ³: «ἡ γὰρ περιλάλητος ἐκκλησία καὶ ὁ θεῖος ταύτης νυμφαγωγός (=ὁ Πατριάρχης), ὑφ' οὗ καλῶς ποιμενόμεθα, κατὰ τὸ οἰκεῖον τοῦ λέγειν, ἐμοὶ τὰ ἐαυτῶν ἐπέτροεψαν ἐκλαλεῖν, ὥστ' οὐκ ἴδιον πόθον ἔτι, τὸν δὲ κοινὸν ἐκκληρῶ καὶ τὰς ἀπάντων εὐχαριστέρους φωνάς ὡς ἐπὶ κοινού τῆς γλώσσης θέμενος φέρω σοι»⁴.

1. W. Regel, *Fontes rerum byzantinorum*. Πειρούπολις 1892 καὶ 1917.

2. Ἡ παραμονὴ λοιπὸν τῶν Θεοφανίων ἦτο τακτὴ ἡμέρα ἐκφωνήσεως πανηγυρικῶν λόγων παρουσίᾳ τοῦ αὐτοκράτορος. Ἐννοεῖται ὅτι καὶ ἄλλαι ἐορταὶ παρεῖχον τὴν πρὸς τοῦτο εὐκαιρίαν. Πβλ. Otto Treitinger, *Die oströmische Kaiser—und Reichsidee nach ihrer Gestaltung im höfischen Zeremoniell*. Jena 1938 σ. 79, σμ. 169.

3. Ἐνθ' ἀν. σ. 167, 24.

4. Ἄξια σημειώσεως εἶναι ὅσα ὁ Καθηγητὴς Κ. Ἀμαντος ἐν τῇ Ἱστορίᾳ αὐτοῦ τοῦ βυζαντινοῦ κράτους (Athènes 1947) Β', σ. 338 λέγει: «Κατ' ἀντίθεσιν πρὸς τὰς συνηθείας τοῦ Βουλγαροκτόνου οἱ ἀνίκανοι αὐτοκράτορες τοῦ ἐνδεκάτου αἰῶνος ἐπεζήτησαν τὰ ἐγκώμια τῶν κολάκων καὶ ρητόρων τῆς Αὐλῆς. Ἡ συνηθεῖα ἴσχυσε καὶ ἐπὶ τῶν ἱκανῶν Κομνηνῶν καὶ ἔτσι ἔχομεν πολλοὺς «λόγους» ἐγκωμιαστικούς καὶ διὰ τὸν Μανουήλ Κομνηνὸν, τοῦ Εὐσταθίου ἔπειτα ἀρχιεπισκόπου Θεσσαλίας (Regel τ. I, 1, 24, 92, 126 καὶ τ. II πολλαχοῦ), τοῦ Μιχαήλ ῥήτορος (Αὐτόθι σ. 130, 152), τοῦ Ἰωάννου Τζέτζη («Στίχοι τοῦ Τζέτζου κλιμακωτοὶ πρὸς τὸν βασιλέα κῆριν Μανουήλ ἐπιτάφιοι». *Matranga, Anecdota Graeca* II, 577), τοῦ Εὐθυμίου Τορνίκη, τοῦ Μιχαήλ Γλυκᾶ («ἔτεροι στίχοι πρὸς τὸν βασιλέα κῆριν Μανουήλ τὸν Κομνηνόν, ὅτε λαμπρὸς ἀπὸ Οὐγγαρίας στεφανίτης ἐπέστρεψεν» [Μιχαήλ τοῦ Γλυκᾶ, *Εἰς τὰς ἀπορίας τῆς θείας Γραφῆς... σ. ρζ'*]). Οἱ στίχοι εἶναι δεκαπεντασύλλαβοι. Ὁ Γλυκᾶς ἐτυφλώθη καὶ ἐρρίφθη εἰς τὰς φυλακάς, τότε δ' ἔγραψε στίχους εἰς τὴν δημοτικὴν γλῶσσαν, ἴσως διὰ τὴν προκαλέσθη τὴν συμπάθειαν τοῦ Μ. Κομνηνοῦ (αὐτ. σ. ρζ'). Διότι εἶναι γνωστὸν ὅτι ὁ Μ. Κομνηνὸς μετεχειρίζετο ἀπλήρη γλῶσσαν καὶ εἶχε συμπάθειαν πρὸς αὐτήν. Ὁ Κίνναμος (σ. 290) λέγει περὶ τῶν γραφομένων ὑπὸ τοῦ Μ. Κομνηνοῦ: «ἦν δὲ ἡ μὲν ἔννοια τῷ λόγῳ βαθεῖα τις... ἢ γε μὴν λέξεις καθαρά μαλλον καὶ ἀφελῆς ὁ χαρακτήρ καὶ τὸ ὅλον εἰπεῖν ἀσχημάτιστος, αὐτοφυῆς δὲ ὅμως, καὶ τὸν γεννήτορα ἐναργῶς ἐμφανίζων», τοῦ Κ. Μανασσῆ. Βεβαίως οἱ ῥήτορες οἱ ἐγκωμιάζοντες αὐτοκράτορας δὲν ἠδύναντο παρὰ τὴν κολακεύουν μόνον, ἀλλὰ μεταξὺ τῶν ἐγκωμιαστῶν τοῦ Μανουήλ Κομνηνοῦ εἶναι καὶ ἀδστηροὶ ἄνθρωποι, ὅπως ὁ «ὑπάτος τῶν φιλοσόφων» καὶ ἔπειτα πατριάρχης Μι-

Ἡ ὁρθὸς τίτλος τῶν δύο τούτων ἐγκωμιαστικῶν λόγων τοῦ Εὐθυμίου, κατὰ τὴν ἡμετέραν ἔκδοσιν, εἶναι: «<Λόγος> τοῦ πανιερωτάτου μητροπολίτου Νέων Πατρῶν κυροῦ Εὐθυμίου <εἰς τὸν αὐτοκράτορα, κύριον Μανουὴλ Κομνηνόν> μετὰ τὴν τῆς Περσίδος <νικηφόρον στρατείαν ἐπανακάμψαντα>» καὶ «Τοῦ αὐτοῦ λόγος ἐπαινετῆριος) τοῦ κατηχητ(η)ο(ίου) λόγου τοῦ αὐ<τοκράτορος>». Οἱ τίτλοι τῶν λόγων τούτων δίδουσιν ἡμῖν συγχρόνως καὶ περιληπτικὴν ἰδέαν τοῦ περιεχομένου αὐτῶν. Κατὰ δὲ τὴν ἠθροικὴν ὑφήν ἀνήκουσιν εἰς τοὺς «ἐγκωμιαστικούς λόγους», οὓς οἱ Βυζαντινοὶ ἠήτορες κατέτασσον εἰς τὸ «ἐπιδεικτικὸν γένος», ἐν ᾧ περιλαμβάνοντο καὶ οἱ λοιποὶ «ἐπαινετῆριοι, κατηχητῆριοι, εἰσιτήριοι, ἐπιτάφιοι κλπ.». Οἱ Ἐγκωμιαστικοὶ Λόγοι ἐλέγοντο ἢ καὶ ἀπὸ χειρογράφου ἀνεγιγνώσκοντο ἡ παρουσία τοῦ βασιλέως ἢ ἐτέρας ὑψηλῆς προσωπικότητος ἢ προσωπικοτήτων καὶ ἐτέρων πεπαιδευμένων ἀκροατῶν. Ἡ πλοκὴ τῶν ἰδεῶν, ἡ τεχνικὴ καθόλου διάρθρωσις, ἡ ἐπιμελεσμένη οἰκοδομὴ καὶ ἡ μεγάλη ἐπιτηδεύσις, ἰδίᾳ ἐν τῇ ἐπιμελεστάτῃ ἐκ τῶν Δεξικῶν περισυλλογῇ φράσεων ἀρχαϊκῶν, ῥητῶν, παροιμιῶν καὶ λέξεων σπανίων, ἢ ὑπέρομοι ἐπίσης χοῆσις μεταφορῶν καὶ ἡ εὐρυτάτη παράθεσις εἰκόνων ἀποτελοῦσι τὰ κύρια χαρακτηριστικὰ γνωρίσματα τῆς βυζαντινῆς ἠθροικῆς ἢ σοφιστικῆς, ἥτις ἀρέσκειται εἰσεῖτι εἰς τὰ ἀρχαῖα αὐτῆς πρότυπα².

Διὰ τὴν ἐκτίμησιν τῶν ἐγκωμιαστικῶν λόγων διάφοροι ἀντιλήψεις

καὶ ὁ τοῦ Ἀγχιάλου, ὅστις ἔγραψε λόγον «εἰς τὸν ἅγιον αὐτοκράτορα Μανουὴλ τὸν Κομνηνόν». Ἐκτὸς τῶν λόγων ἔχομεν πλῆθος ποιημάτων καὶ ἐπιγραμμάτων γραφέντων καὶ ὑπ' ἀνωνύμων ποιητῶν, ὅλα δὲ ταῦτα δεικνύουν τὴν ἐντύπωσιν τὴν ὁποίαν ἐπροκάλει εἰς τὸν κόσμον ἡ καταπληκτικὴ δραστηριότης τοῦ Μανουὴλ. Δὲν πρέπει ἐνταῦθα νὰ παραλειφθοῦν τὰ εἰδικώτερα ποιήματα τοῦ Θεοδώρου Προδρόμου τὰ ἐγκωμιάζοντα ὠρισμένας ἐκστρατείας ἢ ἄλλας πράξεις (E. Miller, *Recueil... Historiens Grecs* τ. 2 σ. 711).—Ἡ ἀνωτέρω γνώμη τοῦ Κιννάμου, ὅτι ὁ Μανουὴλ Α' Κομνηνὸς μετεχειρίζετο ἀπλῆν γλῶσσαν, ὁσάκις ὠμίλει δημοσίᾳ πρὸς τὸ ὑπῆκοον αὐτοῦ, βεβαιοῦται καὶ ὑπὸ τῶν λεγομένων ὑπὸ τοῦ Εὐθυμίου Μαλάκη (II, 553, 18—25): «ἀλλὰ γὰρ ποῖόν σοι θαυμάσομαι πρῶτον, ὃ σοφὲ βασιλεῦ; τὸ κάλλος τῶν νοημάτων ἢ τῆς διανοίας τὸ μέγεθος; τῆς φράσεως τὸ διωμαλισμ(ένον) καὶ χάριεν ἢ τὸ γλαφυρὸν τῶν λέξεων καὶ ἐπίστοχον; ἐπλούτει καὶ οἰκονομίας ὁ λόγος, κατὰ τοὺς ἐν κτίσει τοὺς ἑαυτῶν οἰκονομοῦντας λόγους, ὡς γέγραπται, καὶ τοῦτο ἦν αὐτοῦ μάλιστα τὸ θαυμάσιον, τὸ οἰκονομικὸν καὶ βαθύγνωμον καὶ ὅπως μετὰ τῆς τοσαύτης τοῦ νοήματος σταθερότητος καὶ τοσαύτῃ χάρις ἐπέλαμπε».

1. Πβλ. Μιχαὴλ ῥήτορες, Ἐγκώμιον παρὰ W. Regel, μν. ἔ. σ. 167, 28.

2. Πβλ. J. Straub, Vom Herrscherideal in der Spätantike. Stuttgart 1939 σ. 153 ἔε. καὶ ἰδίᾳ σ. 155 ἔ. Ὅρα καὶ M. Bachmann—F. Dölger, Die Rede des Μέγας Δρουγγάριος Gregorios Antiochos auf den Sebastokrator Konstantinos Angelos. Byzant. Zeitschr. 40 (1940) 357.

μεταξὺ τῶν ἐπιστημόνων ἐπικρατοῦν. Βεβαίως ἀπαρέσκει ἡ κενόσπουδος παράταξις φράσεων καὶ ὁ κενὸς περιεχομένου πάταγος λέξεων εἰς ἡμᾶς σήμερον, ἐπιθυμοῦντας ν' ἀντλήσωμεν κυρίως ἐκ τῶν φιλολογικῶν τοῦ παρελθόντος μνημείων ἱστορικὰς καὶ ἄλλας εἰδήσεις. Οὐχ ἤττον δὲν πρέπει νὰ διαφεύγωσι τὸν ἀληθῆ ἐπιστήμονα καὶ τινα κριτήρια, ἅτινα ὑποχρεοῦσιν αὐτὸν καὶ ἀπὸ πολλῶν ἐτέρων ἀπόψεων νὰ κρίνῃ τὰ εἶδη ταῦτα τῆς λογοτεχνίας. Ὁ, τι ὁ Ἰωάννης Συκουτρῆς ἐν τῷ ἐν Ἀθήναις τῷ 1930 συνελθόντι βυζαντινολογικῷ συνεδρίῳ εἶπε περὶ τῆς βυζαντιακῆς Ἐπιστολογραφίας¹, δύναται καὶ ἐπὶ τῶν Ἐγκωμιαστικῶν Λόγων τῶν Βυζαντινῶν νὰ ἐφαρμοσθῆ. Παρομοίαν πού γνώμην διευτυλώσαμεν καὶ ἡμεῖς ἐν τῇ ἐκδόσει τῶν Σφζομένων τοῦ Εὐθύμιου Μαλάκη (Ἀθήναι 1937). Ἐγράψαμεν τότε τὰ ἐξῆς χαρακτηριστικὰ περὶ τῆς βυζαντιακῆς Ἐπιστολογραφίας, ἅτινα τελέως προσαρμύζονται καὶ ἐπὶ τῶν Ἐγκωμιαστικῶν λόγων τῶν Βυζαντινῶν (σ. 25/6): «Ὁ Εὐθύμιος Μαλάκης ἐν τῇ ἐπιστολογραφίᾳ αὐτοῦ διατηρεῖ πάντα τὰ στοιχεῖα τοῦ Βυζαντινοῦ ἐπιστολογράφου. Δι' αὐτόν, ὡς καὶ διὰ πάντα Βυζαντινὸν ἐπιστολογράφον, τὸ συντάττειν ἐπιστολὰς ἀπαιτεῖ «τέχνην» ἰδιαιτέραν. Χάριν δὲ τῆς «τέχνης» ταύτης, τῆς ἐπιτετηδευμένης καὶ κενῆς περιεχομένου δηλαδὴ φρασιολογίας, ἐθυσιάζετο τὸ περιεχόμενον καὶ ἡ ἀπλῆ τῆς ἐπιστολῆς ἐκθεσις τῶν αἰτίων καὶ ἀφορμῶν, αἵτινες παρεκίνοον τὸν ἐπιστέλλοντα εἰς σύνταξιν αὐτῶν. Κύριος σκοπὸς τῆς βυζαντιακῆς ἐπιστολογραφίας ἀπέβη οὕτω ἡ κενόσπουδος παράταξις φράσεων καὶ λέξεων σπανίων, ἀπλῶς καὶ μόνον, ὅπως προκαλέσουν εὐάρεστα ἀπὸ λογοτεχνικῆς ἐπόψεως συναισθήματα. Τὰ γεγονότα ἐξετίθεντο οὕτω νεφελωδῶς καὶ συννεσιασμένως, ὥστε ν' ἀπαιτῆται πολλὰκις μαντικὴ ἱκανότης παρ' ἡμῶν τῶν μεταγενεστέρων διὰ τὴν ἐρμηνείαν αὐτῶν. Παράδειγμα ἀληθοῦς Βυζαντινοῦ ἐπιστολογράφου ἀποτελεῖ ὁ Μιχαήλ Ἰταλικὸς². Ἄνδρες, ὡς ὁ ῥήτωρ Νικηφόρος Βασιλάκης (ιβ' ἑκατοντ.), ἀπαρεσκόμενοι εἰς τὰ τοῦ εἴδους τούτου «ἐπιστολιμαῖα γράμματα» ἐλάχιστοι ὑπῆρχον. Καὶ ἡ «τέχνη» αὕτη τῆς ἐπιστολογραφίας διετηρήθη ἐπὶ πολλοὺς αἰῶνας ἐν Βυζαντίῳ. Τὸ ὄλον τῆς βυζαντιακῆς Ἐπιστολογραφίας ἀπετέλει ἡ οὕτω καλουμένη «καλλιῤῥημοσύνη», ἡ προσπάθεια δηλ. τῆς ἐκφράσεως ὡραίων σκέψεων καὶ ἰδεῶν δι' ἐπιτετηδευμένης καλλιλογίας. Ἀλλὰ τὸ χεῖριστον τῆς τοιαύτης ἐπιτεθεύσεως κατάντημα ὑπῆρξεν ἢ παρὰ τινῶν Βυζαντινῶν προσπάθεια, ὅπως καὶ τὰ μᾶλλον ἀσήμαντα γεγονότα καὶ ἐν τῇ βραχυτέρῳ ἔτι ἐπιστολῇ περιβάλλωσι πάντοτε δι' ὑφιπετοῦς φράσεως. Ὁραίας λέξεις σχεδὸν διὰ τὸ τίποτε νὰ μεταχειρίζηταις, τοῦτο προκαλεῖ, ἂν μὴ τι ἄλλο, τοῦλάχιστον τὴν ἀποστροφὴν τοῦ ἱστο-

1. IIIe Congrès Intern. des Études Byzantines 1930, [Conte-rendu Athènes 1932] σ. 295 ἐξ.

2. IIβλ. Μ. Treu, Michael Italikos, Byzant. Zeitschr. 4(1895)4/5.

ρικοῦ. Ἐκτὸς τοῦ Νικηφόρου Χούμνου (ιβ' ἑκατοντ.) τὸ χεῖριστον παράδειγμα τοιούτων κενοσπουδῶν ἐπιστολιμαίων γραμμάτων ἀποτελοῦσιν αἱ 454 ἐν cod. Venet. Marc. 446 διασωθεῖσαι ἐπιστολαὶ τοῦ Μιχαήλ Γαβρᾶ (ιβ' ἑκατοντ.). Τὰ δὲ μόνα ἄξια διαφέροντος δι' ἡμᾶς σήμερον παραμένουν τὰ ὀλίγα ἐν ταῖς ἐπιγραφαῖς καὶ ταῖς διευθύνσεσιν τῶν ἐπιστολῶν τούτων διασφζόμενα ὀνόματα»¹.

Ὡς πρὸς τὴν γλωσσαν, τὰ ἰδιώματα, τὰ σχήματα λόγου, τὰς συντακτικὰς καὶ γραμματικὰς ἰδιοῤῥυθμίας κλπ. ἀντὶ ἄλλων παραπέμπω εἰς τὸν ἐν τέλει τῆς παρούσης μελέτης παρατιθέμενον πίνακα «συντακτικῶν καὶ γραμματικῶν παρατηρήσεων», ὡς καὶ εἰς τὰ ἐν τῇ ἡμετέρᾳ μελέτῃ: Εὐθυμίου Μαλάκη, Τὰ σφζόμενα σ. 31/2 ἐκτιθέμενα. Ὅλιγα τινὰ μόνον προστίθημι περὶ τῶν ῥητορικῶν σχημάτων τῶν νῦν ἐκδιδομένων λόγων. Τὴν πλουσίαν χρῆσιν εἰκόνων καὶ μεταφορῶν ὑπὸ τοῦ Εὐθυμίου ἀποδεικνύουν αἱ ἐν τῷ apparatus criticus καὶ τοῖς σχολίοις ἡμέτεροι παρατηρήσεις. Χάριν παραδείγματος μόνον παρατίθεμεν καὶ ἐνταῦθα θέσεις τινὰς ἐκ τῶν λόγων πρὸς ἀπόδειξιν τῆς καθ' ὅλους τοὺς κανόνας τῆς βυζαντιακῆς ῥητορικῆς τέχνης ἀρχιτεκτονικῆς διαρθρώσεως καὶ οἰκοδομῆς τῶν λόγων τούτων τοῦ Εὐθυμίου: I, 525, 12: Ὁ Μανουήλ=«Ἀδάμ ὁ ἀδάμαστος», διότι δούλοι τοὺς δαίμονας (=ἐχθροὺς) καὶ δὲν δουλοῦται ὑπ' αὐτῶν ὡς ὁ πρῶτος Ἀδάμ· I, 526, 3: τὸν υἱὸν τοῦ Μανουήλ Ἀλέξιον παρομοιάζει=τῷ καλῷ Φαέθοντι συναναστράπτοντα· I, 526, 4: τὴν αὐτοκράτειραν=τῇ

1. Ὡς δυστύχημα πρέπει νὰ χαρακτηρίσωμεν τὴν ἔλλειψιν οὐ μόνον συστηματικοῦ θεμελιώδους ἔργου διὰ τὴν γνῶσιν τῆς βυζαντιακῆς ῥητορικῆς, ἀλλὰ καὶ τῶν ἀπαραιτήτων πρὸς τοῦτο προεργασιῶν. Τὴν ἔλλειψιν ταύτην, ἣν ἤδη ἀπὸ μακροῦ ὁ Karl Krumbacher μετὰ θλίψεως παρετήρησεν (Ἱστορ. τ. βυζ. λογ., μετάφρ. Γ. Σωτηριάδου. Ἐν Ἀθήναις 1900 τ. II, 97 ἐ.), δὲν ἀνεπλήρωσεν ἄχρι τοῦδε ἡ δραστηρία καὶ πλουσία κατὰ τὰλλα παραγωγή ἐιδικῶν βυζαντινολογικῶν μελετῶν ἐπὶ ἄλλων πολλῶν πεδίων. Ἄλλ' ἡ ἐσχάτως ἀρξαμένη δημοσίευσίς, ἐπὶ τῇ βάσει τῶν ἀπαιτήσεων τῆς ἐπιστήμης τῆς σήμερον, ῥητορικῶν λόγων Βυζαντινῶν λογίων, ὅπως π. χ. ὑπὸ Μ. Bachmann καὶ F. Dölger, ἐνθ. ἀν., τοῦ M. Bachmann, Die Rede des Joh. Syropulos. München 1935, τοῦ L. Previale, Due Monodie inedite di Matteo di Efeso (Cod. Vindob. Theol. Gr. 174 Nessel), Byzant. Zeitschr 41 (1941) 4—39, ἡμῶν οἱ δύο κατωτέρω τὸ πρῶτον ἐκδιδόμενοι λόγοι, ὡς ἐπίσης ἔτερά τινες λίαν βοηθητικαὶ τοῦ θέματος τούτου μονογραφίαι, οἷαι τῶν W. Schmidt, Der Attizismus in seinen Hauptvertretern. Stuttgart 1887/97· T. Hedberg, Eustathios als Attizist. Uppsala 1935· Th. Nisen, Histor. Epos und Panegyrikos in der Spätantike. Hermes 75 (1940) 298—325· J. Straub, Vom Herrscherideal der Spätantike. Stuttgart 1939· O. Treitinger, Die oströmische Kaiser—und Reichsidee. Jena 1938· F. Dölger, Die Kaiserurkunde der Byzantiner als Ausdruck ihrer polit. Anschauungen. Histor. Zeitschr. 159(1938/9)229—250· Κ. Μπόνη, Βυζαντινὴ Θεολογία. Ἐν Ἀθήναις 1948 κ. ἄ. θὰ ὑποβοηθήσουν πολὺ τὸν μέλλοντα ν' ἀσχοληθῇ ἐιδικῶς περὶ τὸ ἐνδιαφέρον τοῦτο θέμα.

παμφαεῖ σελήνη· I,526,21 : τὸν υἱὸν τοῦ αὐτοκράτορος ὀνομάζει «ψυχὴν αὐτοῦ»· I,527,12 : τὸν αὐτοκρ. καλεῖ «ἀθλητὴν Χριστοῦ καὶ μάρτυρα»· I,528,8 : τὸν αὐτοκρ. ὀμωνυμεῖ τῷ τοῦ παντὸς βασιλεῖ=Μανουὴλ—Ἐμμανουὴλ (λογοπαίγνιον)· I,529,11 : ὁ αὐτοκρ.=χρωματουργός· I,529,29 : ἐν ἀντιθέσει πρὸς τὸν «λογοπλάθον» Πλάτονα, διότι «λόγῳ πλάθει τὴν πόλιν» διὰ τῆς «Πολιτείας» αὐτοῦ, ὁ αὐτοκρ. εἶναι «ἐργοτέχνης», διότι ἀνίδρυσσε περικαλλῆ πόλιν, τὸ Δορύλαιον· I,531,31 : ὁ αὐτοκρ.=δεσπότης· I,534,21.23 : Θεοῦ μιμητῆς καὶ Θεός! (πβλ. I,534,28 καὶ I,536,33)· I,536,23 : ὁ αὐτοκρ.=Ἄγαμέμνων· I,527,12. 536,29 : τρισαριστέρς στρατιώτης· I,538,5 : πάντ' ἐφορῶν ἥλιος· I,524,26 : 525,5 : ἀγαθός· I,539,31 : οἱ ἐχθροὶ=κύνες ἀναιδέστατοι (πβλ. I,531,32 : δαιμόνια· I,534,19.20 : κατάρτοι βάρβαροι καὶ ὑλαζόμεωροι κύνες· λυσητήρες κύνες I,548,8· I,535,21 : θηρία καὶ κνώδαλα κλπ. ἀτίθασσοι λύκοι I,548,14)· I,537,25 : ὁ αὐτοκρ.=Ἀχιλλεύς· I,546,5.6 : Ἄγαμέμνων καὶ Πάτροκλος· I,547,15 : ὁ στρατὸς τοῦ αὐτοκρ.=μελισσῶν δεινὸν σμήνος· I,536,21 : 550,16 : ὁ αὐτοκρ.=Νέστωρ (πβλ. I,537,14 : 542,27 : μέγας Ἀλέξανδρος). I,536,26, κ.έ. II,553,3—25 : πνευματικὰ χαρίσματα αὐτοκρ.· I,537,11 : II,553,25—34 : σωματικὰ χαρίσματα. Τὰ ὀλίγα ταῦτα παραδείγματα ἐκ τῶν πολλῶν, ἅτινα δύναται τις νὰ σταχυολογήσῃ ἐκ τοῦ κειμένου τῶν λόγων τοῦ Εὐθυμίου, εἶναι ἱκανὰ ν' ἀποδείξουν ὀπληκὴ σημασία ἀπεδίκετο εἰς τὴν χρῆσιν εἰκόνων, παρομοιώσεων καὶ μεταφορῶν παρὰ τῶν Βυζαντινῶν ῥητόρων διὰ τὸ ἐναργεῖς τοῦ λόγου, συμφώνως ἄλλως τε καὶ πρὸς τοὺς κανόνας τῆς ἀρχαίας ῥητορικῆς¹.

Ἴδιον τῶν Βυζαντινῶν ῥητόρων εἶναι ἡ λιπαρὰ καὶ ἀφθονος παράθεσις εἴτε αὐτουσιῶν χωριῶν ἐκ τῶν ἁγίων Γραφῶν, εἴτε καὶ ἡ μνεία δι' ὑπαινιγμῶν εἰς τοιαῦτα χωρία. Οὕτω παρ' Εὐθυμίου γραφικὰ χωρία ἀπαντῶσιν εἰς τὰς ἑξῆς θέσεις: I,525,25 : 526,1 : 527,14.17.22.24 : 528,14 : 529,8 : 530,20. 25 : 531,2. 5. 7. 11. 13. 14. 15. 16. 25 : 532,2. 5 : 533,12. 13. 18 : 534,7. 8. 15. 22. 23. 25. 27 : 536,4. 13 : 538,8. 19. 29. 33 : 539,5. 7. 11. 12. 22. 23. 25. 31 : 540,2. 12. 14. 25. 28. 31 : 541,2. 5. 9. 14. 32 : 542,2. 3. 6. 12. 15. 18 : 543,4. 18. 21 : 544,10. 11. 19 : 545,10. 13. 12 : 546,25. 29. 33 : 547,5. 26.30 : 548,1. 27. 32 : 549,10. 28 : 550,14 : II,551,12. 14. 16. 20. 22. 23 : 552,6 : 554,1. 3. 4. 6. 10. 11. 23. 26. 30. 31 : 555,1. 4. 6. 9. 14. 29 : 556,32 : 557,16. 26. 30. 33 : 558,3. 9. 11. Ὅμοιος καὶ ἐκ τῶν θύραθεν συγγραφέων, μάλιστα δ' ἐκ τοῦ Ὀμήρου, ἀπαντῶμεν ἀφθονα χωρία ἢ καὶ ὑπαινιγμοὺς εἰς τοιαῦτα χωρία. Π.χ. : παρ' Εὐθυμίου : I,524,26 : 525,3. 30 : 526,

1. Πβλ. W. Schmidt, Der Attizismus IV, 479, ἔνθα λόγος γίνεται περὶ τῆς χρήσεως εἰκόνων ἐν τῇ ῥητορικῇ τῶν Βυζαντινῶν. Πβλ. ἐπίσης διὰ τὴν ἀρχαίαν ῥητορικὴν C. Hammer, Rhetores Graeci ex recognitione Leonardii Spengeli. Vol. I, Pars II. Lipsiae (Teubner) 1894 σ. 342,17. 190,5. 210,5. 368,10. 153,11. 163,21. 64,6.

3. 8 : 528,7 (λογοπαίγνιον) : 529,17. 20 (παροιμία) : 531,21 (παροιμία) : 532,17 : 533,20. 33 : 534,1 : 535,10. 13. 22. 29 : 536,14. 17. 33 : 537,5. 14. 22. 23 : 538,5 : 540,23 : 542,27 : 543,33 (λογοπαίγνιον) : 544,7. 16. 21 (παροιμία) : 545,8. 17. 27 : 546,6. 11 : 548,14 (παροιμία) : 549,27 : 550,16 : II, 552,35 (παροιμία) : 553,18 : 555,19. 24 : 556,2. 4 : 557,22.

Πᾶσαι δ' αὐταὶ αἱ ἀναφοραὶ καὶ παρομοιώσεις, ἡ συσσωρεύσεις εἰκόνων καὶ ἡ ἀνοστος καὶ κουραστικὴ χρῆσις ὕφους ἀττικίζοντος ἢ κάλλιον εἰπεῖν σχολαστικίζοντος¹, ἡ ἀηδιαστικὴ κολακευτικὴ διάθεσις, ἡ μικρολόγος καὶ εἰς τὸν ὕψιστον βαθμὸν τάσις τοῦ μεγεθύνειν καὶ ἐξογκώνειν τὰς πράξεις καὶ τὰς μᾶλλον ἀπλᾶς καὶ ἀσημάντους τοῦ ἐγκωμιαζομένου, πρὸς ἐκθειασμὸν τῶν ἀπειρῶν δῆθεν ἀρετῶν αὐτοῦ· οἱ ὕμνοι, τὰ προσόδια, οἱ διθύραμβοι, τὰ θυμιάματα καθόλου καὶ πᾶσαι αἱ λοιπαὶ καταχρήσεις τοῦ λόγου πάντων μὲν τῶν Βυζαντινῶν ἐγκωμιαστῶν, ἰδίᾳ δὲ τοῦ ἡμετέρου Εὐθυμίου, ἐπιτρέπουσιν ἡμῖν νὰ ὄψωμεν ἐταστικὸν βλέμμα εἰς τὴν ἑητορικὴν τοῦ Βυζαντίου τέχνην καὶ νὰ διαγνώσωμεν ὅτι αὕτη ἀπὸ ἀπλοῦν μέσον ἀπέβη αὐτοσκοπὸς καὶ ὅτι, συγγέουσα καὶ συμπιλοῦσα τὰ ἀπὸ τῆς ἀρχαίας ἑητορικῆς μέσα, πρὸς ἓνα καὶ μόνον σκοπὸν ἀπέβλεπε : τὴν κατάπληξιν καὶ τὸν θαυμασμόν. Παρὰ ταῦτα, ἐν μέσῳ τοῦ φραστικοῦ τούτου πλούτου τῶν συγκεχυμένων ἰδεῶν καὶ φράσεων καὶ τῶν ὑπερμέτρων ὑπερβολῶν ἐν τῇ σχηματικῇ τοῦ λόγου κατασκευῇ, δύναται τις ἅμα νὰ διίδη καὶ τὸν βαθμὸν τῆς μορφώσεως οὐ μόνον τῶν ἑητόρων, ἀλλὰ καὶ αὐτῶν ἔτι τῶν ἀκροατῶν, οἵτινες, ὀφείλομεν νὰ ὁμολογήσωμεν, ἀληθῆ ἀπόλαυσιν ἡσθάνοντο ἀκούοντες τῆς μετὰ πατάγου παρατάξεως τῶν λέξεων καὶ τῶν φράσεων τοῦ ἑήτορος καὶ ἠδφραίνοντο, ἔστω καὶ προσκαίρως, ἐν τῇ συνονθυλευμένῃ ἐκθέσει τῶν λογοτεχνικῶν τοῦ ἑήτορος ὑπαινιγμῶν².

Διὰ νὰ μὴ θεωρηθῶ λίαν ἀφοριστικὸς εἰς τὸν περὶ τῆς βυζαντιακῆς ἑητορικῆς χαρακτηρισμόν, παραθέτω ὅσα σχετικῶς ἔγραψα ἐν τῷ ἔργῳ μου : Βυζαντινὴ Θεολογία. Ἐν Ἀθήναις 1948 σ. 27 : «Καὶ ἐπειδὴ ὁ λόγος περὶ τοῦ ἐντέχνου, κεκομψευμένου καὶ ἐπιτετηδευμένου ὕφους τῶν Βυζαντινῶν Θεολόγων, ὅπερ τοσοῦτον ἀηδιάζει τὸν ἱστορικὸν τῆς σήμερον, ζητοῦντα σαφῆ καὶ ἀπλῆν ἀπαρίθμησην γεγονότων καὶ εἰδήσεων ἱστορικῶν, ἀνάγκη νὰ λεχθῶσιν τινα καὶ περὶ τῆς βυζαντιακῆς ἑητορικῆς, ἵνα αἱ περὶ τῶν ἑητορικῶν ἐπιτευγμάτων τῆς ἐποχῆς ταύτης κρίσεις ἡμῶν ὦσι δικαιότεραι καὶ ὀρθότεραι. Ἐξ ἀρχῆς τονίζομεν ὅτι δὲν πρέπει νὰ διαφεύγη τὸν μελετητὴν τῶν βυζαντινῶν ἑητορικῶν θεμάτων ἡ σκοπιμότης τῆς βυζαντιακῆς σοφιστικῆς ἢ ἑητορικῆς, ἥτις ἀπέβλεπε πρῶτίστως νὰ ἐπιβληθῆ διὰ τῆς ἐντυπώσεως καὶ καταπλήξεως μᾶλλον ἢ διὰ τῆς γλαφυροῦς μὲν, ἀλλ' ἀπερίττου

1. Ὅσα T. Hedberg, Eustathios als Attizist. Uppsala 1935.

2. Πρβ. Bachmann-Dölger σ. 358.

ἐκθέσεως τῶν πραγμάτων. Παρὰ δὲ τὴν δυσμενῆ διάθεσιν τῆς Ἐπιστήμης τῆς σήμερον ἔναντι τῆς περιττῆς, ὡς φαίνεται, «καλλιλογίας» ταύτης τῶν Βυζαντινῶν ῥητόρων, αὕτη κρινομένη μετὰ τὸν γνώμονα τῆς ἐποχῆς ἐκείνης καὶ οὐχὶ μὲ τὰ αὐστηρὰ τῆς Ἐπιστήμης τῆς σήμερον κριτήρια, θ' ἀφήσῃ νὰ διαφανοῦν καὶ ἀναγνωρισθοῦν ἐξάπαντος ἕνια τοῦλάχιστον χαρακτηριστικὰ γνωρίσματά της, λίαν ἀξιοπρόσεκτα, ὡς μὴ στεροῦμενα οὔτε αἰσθητικῆς οὔτε καὶ λογοτεχνικῆς ἀξίας. Διὰ τὴν ἐποχὴν τῶν Βυζαντινῶν ἡ περίτεχνος ῥητορικὴ ἦτο στοιχεῖον ἐκ τῶν ὧν οὐκ ἄνευ οὐ μόνον διὰ τὴν εὐμενῆ ἀποδοχὴν τοῦ ἔργου καὶ εὐχάριστον ἀνάγνωσιν ὑπὸ τοῦ εὐπαιδευτοῦ ἰδία φιλομαθοῦς κοινού, ἀλλ' ἐθεωρεῖτο ἅμα ἡ κεκομψευμένη καὶ καλλιλογικὴ τοῦ ὕφους χρῆσις ὡς κύριον μέσον σοβαρᾶς συγγραφικῆς ἐκθέσεως. Ὡστε ὁ ἀποτυγχάνων περὶ τὴν τέχνην τοῦ λόγου νὰ θεωρῆται ὡς ἀποτυχὼν καὶ περὶ αὐτὴν τὴν διαπραγματεύσειν τοῦ περιεχομένου τοῦ θέματός του. Πρὸς ἀποφυγὴν δ' ἀκριβῶς τούτου καὶ πρὸς τὸν σκοπὸν, ὅπως προκληθοῦν εὐμενεῖς ἐντυπώσεις παρὰ τοῖς ἀκροαταῖς καὶ τοῖς ἀναγνώσταις, ἐχρησιμοποιοῦν πολλὰκις εἰθισμένοι τῆς γραφίδος χειρισταὶ ἐξηφανισμένους γλωσσικοὺς τύπους, οὓς ἐξεμάνθανον μετὰ μακροχρόνιον καὶ λίαν ἐπίπονον μηχανικὴν μνημονικὴν ἀσκήσιν. Προκειμένου δ' ἔτι νὰ ἐκφράσουν κοινοτάτας ἐνίοτε ἐννοίας, πράγματα καθ' ἑαυτὰ ἀπλᾶ καὶ ἰδέας συγκεκριμένας καὶ σαφεῖς μετεχειρίζοντο ὕψος οὐχὶ σπανίως τοσοῦτον συνεσκιασμένον καὶ νεφελῶδες, εἰκόνας τοσοῦτον ἐξεζητημένας, παραστάσεις τοσοῦτον παρακεκινδυνευμένας καὶ ὁμοιώσεις τοσοῦτον ἐξωγκωμένας, ὥστε πρὸ τοῦ πατάγου τούτου τῶν λέξεων πραγματικὴ σύγχυσις νὰ προκαλῆται εἰς ἡμᾶς σήμερον προκειμένου ν' ἀρυσθῶμεν ἱστορικὰς εἰδήσεις, πληροφορίας περὶ προσώπων καὶ πραγμάτων ἐκ τῶν τοῦ εἴδους τούτου ῥητορικῶν κατασκευασμάτων. Εἰς τὴν ἔκδοσιν τοῦ W. Regel, *Fontes rerum byzantinorum*. Petropoli 1892 καὶ 1917, ὡς καὶ εἰς τὴν ἡμετέραν τῶν Σφζομένων τοῦ Εὐθυμίου Μαλάκη, τὴν ἔκδοσιν τοῦ Συριδῶνος Λάμπρου, Μιχαὴλ Ἀκομινάτου τοῦ Χωνιάτου Ἐκδοτικὸν Ἔργοσιν, Ἐν Ἀθήναις 1879)80 καὶ ἀλλαχοῦ εἰς ἐκδεδομένους λόγους Βυζαντινῶν λογίων θὰ εὔρη τις τὴν ἀλήθειαν τῶν ὑφ' ἡμῶν λεχθέντων βεβαιουμένην ἐν αὐτοῖς τοῖς πράγμασιν. Εἶμαι ὅμως ὑποχρεωμένος διὰ νὰ προφυλάξω ἀπὸ ἀδικον ἐπίκρισιν τὴν ὅσονδῆποτε αὐστηρὰν λογοκρισίαν τῶν ῥητορικῶν τούτων ἔργων τῶν Βυζαντινῶν λογίων νὰ ὑπομνήσω τὴν θεμελιώδη ἀρχήν, ὅπως πᾶν λογοτεχνικὸν ἔργον κρινῆται οὐχὶ μόνον ἀπὸ ἀπόψεως ἱστορικοῦ ἢ πραγματικοῦ περιεχομένου, ἀλλ' ἅμα καὶ ἀπὸ γλωσσοτεχνικῆς, αἰσθητικῆς καὶ καθόλου λογοτεχνικῆς ἀπόψεως, ὡς ἔργον δηλ. καλλιλογικῆς τέχνης, ἀρμονίας, φανταστικῆς συλλήψεως, ἀρχιτεκτονικῆς καὶ οἰκοδομῆς ἰδεῶν, ἄνευ ἐξωτερικῆς τινος ὠφελιμιστικῆς ἀντιλήψεως, ἀλλ' ἐπὶ τῇ βάσει καὶ μόνον τῶν ἀρχῶν τῆς αἰσθητικῆς καὶ τοῦ ὠραίου. Ὑπὸ τὰς προϋποθέσεις ταύτας κρινόμενα καὶ ἀναλυόμενα τὰ γραπτὰ ῥητορικὰ

μνημεῖα τῶν Βυζαντινῶν Θεολόγων καὶ λοιπῶν συγγραφέων, ἐμφανίζονται μὴ στερούμενα λογοτεχνικῆς ἀξίας καὶ ἐπομένως ἀξιόλογα ἐπιτυχοῦς ῥητορικῆς τέχνης ἐπιτεύγματα».

Ἡ ἀορισιὰ τῆς ἐκφράσεως, τὰ συχνὰ ὑπονοούμενα, αἱ ὑπερβολαὶ τῶν εἰκόνων καὶ παρομοιώσεων, τὸ σχοινοτενές, τὸ συνεσκιασμένον καὶ σκοτεινὸν τοῦ ὕφους δυσχεραίνουνσι βεβαίως τὸν ἐρευνητὴν τῆς σήμερον εἰς τὴν κάρπωσιν ἐκ τοῦ ἐντέχνου ῥητορικοῦ λόγου τῶν Βυζαντινῶν ἱστορικῶν καὶ ἐτέρων χρησίμων εἰδήσεων. Οὐχ ἤττον ὁ φιλολογικῶς καὶ γλωσσικῶς εἰς τοὺς ἰδιωματισμοὺς τῆς βυζαντιακῆς γλώσσης ἡσχημένος ἐπιστήμων δύναται μεθ' ὑπομονῆς ἐργαζόμενος καὶ ἐπεξεργαζόμενος τὸ ἄχαρι κατὰ τᾶλλα ὕλικὸν τοῦτο νὰ καρπωθῆ ῥήγματα ὠφελίμων γνώσεων καὶ εἰδήσεων τὰ μάλα πολυλάκις χρησίμων, αἵτινες εἴτε τὰς γνωστὰς πηγὰς διαλευκαίνουν εἴτε καὶ ἀγνώστους πτυχὰς τοῦ τε ἰδιωτικοῦ καὶ τοῦ δημοσίου βίου τῶν βυζαντινῶν αὐτοκρατόρων καὶ τοῦ βυζαντιακοῦ λαοῦ γενικώτερον ἀποκαλύπτουν. Καὶ οἱ δύο οὗτοι λόγοι τοῦ Εὐθυμίου ἰκανὰς ἱστορικὰς καὶ ἐτέρας χρησίμους εἰδήσεις παρέχουσιν, ἃς εὕρσκει τις εἰς τὰ ἐν τέλει τοῦ παρόντος παρατιθέμενα ἡμέτερα Σχόλια, διότι δὲν ἐπιθυμῶ νὰ ἐπιβαρύνω τὴν Εἰσαγωγὴν μὲ τὴν ἐπανάληψιν τῶν αὐτῶν πραγμαμάτων.

Πρὶν ἢ καταστρέψω τὸν λόγον ἐπιθυμῶ ὀλίγας μόνον λέξεις νὰ προσθέσω ἐν σχέσει πρὸς τὴν μέθοδον τῆς μετὰ χειρὸς ἐργασίας.

Ἐπειδὴ περὶ τὴν ἱστορικὴν τοῦ βίου καὶ τῆς δράσεως τοῦ Εὐθυμίου ἐκθεσιν ἡσχολήθημεν ἐκτενῶς ἐν τῇ προμνησθείσῃ μελέτῃ ἡμῶν: Εὐθυμίου Μαλάκη, Τὰ σωζόμενα. Ἐν Ἀθήναις 1937 σ. 1—35, οὐδὲν περὶ τούτου διελάβομεν ἐν τῷ παρόντι τεύχει, ἐκτὸς διασαφητικῶν τιμῶν σημείων καταχωρισθέντων ἐν τοῖς Σχολίοις. Τοὺς δύο τούτους λόγους τοῦ Εὐθυμίου ἐκδίδομεν ἐν συνεχείᾳ τῆς ἀνωτέρω μελέτης ἡμῶν καὶ δὴ ὡς Τεύχος Β', ἐκ τούτου δὲ φέρει καὶ τὸν αὐτὸν ποῦ τίτλον. Μετὰ τὴν ἀπαραίτητον Εἰσαγωγὴν, προβαίνομεν εἰς τὴν φιλολογικὴν καὶ κριτικὴν ἔκδοσιν τοῦ ἄχρι τοῦδε ἀνεκδότου κειμένου τῶν δύο τούτων Ἐγκωμίων τοῦ Εὐθυμίου Μαλάκη. Ἐλπίζομεν ἢ ἡμετέρα ἔκδοσις νὰ ἱκανοποιήσῃ καὶ τὸν αὐστηρότερον φιλόλογον, ἀφοῦ οὔτε κόπων ἐφείσθημεν οὔτε ἐπιμόνου διαθέσεως, ἐπιμεληθέντες ταύτης μετὰ ζήλου καὶ ἐξαντλητικῆς πολλὰκις ὑπομονῆς διὰ τὴν ἴκνευσιν τοῦ φιλολογικῶς ὀρθοῦ, τῇ βοηθείᾳ πλείστων κειμένων ἐτέρων συγγραφέων καὶ τῶν οἰκείων Λεξικῶν. Ἡ πεποίθησις δ' ἡμῶν αὕτη ἐπὶ τὴν καθαρότητα κυρίως τὴν φιλολογικὴν τῆς ἡμετέρας ἐκδόσεως προέρχεται ἐκ τοῦ ὅτι ἔσχομεν πρὸς τοῦτο ὡς συμβοηθὸν καὶ καθοδηγητὴν ἄνδρα ἄριστον μεταξὺ τῶν φιλολόγων ἐπιστημόνων τῆς σήμερον, τὸν Καθηγητὴν καὶ Ἀκαδημαϊκὸν κ. Χαρίτων Χαρίτωνίδην, ὃν καὶ ἀπὸ τῆς θέσεως ταύτης ἐκ βαθέων εὐχαριστῶ. Ὁ κω-

διξ, ὡς θὰ ἴδῃ ὁ ἀναγνώστης ἐν τῷ κειμένῳ, εἶναι εἰς τινα σημεῖα κατεστραμμένους καὶ ἐπομένως ἐλλιπής· τοῦτο δ' ἀσφαλῶς ὡς δυστύχημα πρέπει νὰ χαρακτηρισθῇ, ἰδίᾳ τὸ ἐν τῷ Προοιμίῳ τοῦ πρώτου λόγου χάσμα, διότι ἀσφαλῶς περισσοτέρας ἱστορικὰς εἰδήσεις περὶ τοῦ Μανουὴλ Α' Κομνηνοῦ θὰ ἐκαρπούμεθα, δηλ. περὶ τοῦ χρόνου, καθ' ὃν ἐκ τῆς ἐκστρατείας ἐπέστρεψε, τῶν μερῶν εἰς ἃ ἔδρασε καὶ ἐτέρων ἐπὶ τῶν ἱστορικῶν γεγονότων πληροφοριῶν, ἃς παρῆγον κατὰ τὰ εἰωθότα προοιμιαζόμενοι οἱ Βυζαντινοὶ ῥήτορες. Τὰ κενὰ τοῦ κώδικος ἐσημείωσα ἐν τῷ κειμένῳ διὰ στιγμῶν, ἐκάστη τῶν ὁποίων ἀντιπροσωπεύει καὶ ἐν γράμμα. Ὅσαι λοιπὸν στιγμαὶ τόσα καὶ γράμματα τῆς ἀλφαβήτου ἐλλείπουν ἐκ τοῦ κώδικος. Ἐν τέλει τῆς ἡμετέρας μελέτης παρατίθεμεν φωτογραφικὰ ἀντίτυπα τοῦ κώδικος, ἐκ τῶν ὁποίων θὰ κρίνῃ ὁ ἀναγνώστης τὰς δυσχερείας, πρὸς ἃς εἴχομεν ν' ἀντιπαλαίσωμεν. Ἀλλὰ τὰς δυσχερείας τῆς παρουσίας ἐκδόσεως ἀποδεικνύει κάλλιον παντὸς ἄλλου τὸ apparatus criticus. Μετὰ τὸ κείμενον ἐπακολουθοῦν τὰ Σχόλια, διὰ τὴν σύνταξιν τῶν ὁποίων οὐχὶ μικροῦς ἐπίσης κόπους κατέβαλον, κυρίως διὰ τὴν κατὰ συγκριτικὸν τρόπον μετὰ παρομοίων ῥητορικῶν ἐπιτευγμάτων ἐξαγωγὴν τῶν οἰκείων συμπερασμάτων. Ἀξίας λόγου ἰδιαίτερου θεωρῶ τὰς ἐν τοῖς σχολίοις ἱστορικὰς εἰδήσεις, ἃς ἐσταχυολόγησα ἐκ τοῦ ὄρμαθου τῆς φραστικῆς συγχύσεως καὶ τῆς λεκτικῆς τοῦ ῥήτορος ἀμετροεπειίας. Αἱ ἱστορικαὶ εἰδήσεις ἠλέγχθησαν καὶ συνεκρίθησαν πρὸς τὰς ἐν ταῖς Χρονογραφίαις τοῦ Νικήτα Χωνιάτου καὶ τοῦ Ἰωάννου Κινηάμου σχετικὰς εἰδήσεις. Ἐπακολουθεῖ «Πίναξ γραμματικῶν καὶ συντακτικῶν παρατηρήσεων» πρὸς φανέρωσιν τῶν γλωσσικῶν τοῦ Εὐθυμίου ἰδιωματισμῶν, μάλιστα ἰδιαίτερος χρήσιμος διὰ τὰ εἰς τὴν προτέραν ἡμῶν μελέτην ἐκδεδομένα κείμενα ἐκ τῶν Σφζομένων τοῦ Εὐθυμίου. Τέλος ἐπακολουθοῦν Πίνακες τῶν θύραθεν συγγραφέων, τῶν ἀπαντώντων ἐν τῷ κειμένῳ, ὡς καὶ τῶν οἰκείων θέσεων ἐκ τῶν ἀγίων Γραφῶν, τῶν μνημονευομένων ὑπὸ τοῦ Εὐθυμίου, καθὼς καὶ τῶν Παροιμιῶν. Ἐν τέλει παρατίθεται ἐκτενὴς λεξιλογικὸς πίναξ χρήσιμος διὰ πάντα μὲν φιλόλογον, ἰδίᾳ δ' εἰς τὸν μέλλοντα ν' ἀσχοληθῇ περὶ τὰ γλωσσικὰ προβλήματα τῶν Βυζαντινῶν ῥητόρων καὶ λοιπῶν συγγραφέων.

Ἡ μετὰ χεῖρας ἐργασία εἶναι κυρίως φιλολογικὴ. Οὐχ ἦττον χρήσιμος ἀποβαίνει καὶ διὰ τὸν Πατρολόγον, ἦτοι τὸν ἱστορικὸν τῆς ἐκκλησιαστικῆς γραμματείας ἐπιστήμονα καὶ μάλιστα τὸν ἀσχολούμενον περὶ τὴν ἴχνησιν τῶν διαφερόντων τῶν κληρικῶν καὶ λαϊκῶν θεολόγων συγγραφέων τοῦ Βυζαντίου. Καὶ εἰς τοὺς ῥητορικοὺς λόγους τῶν θεολόγων τοῦ Βυζαντίου βλέπει ὁ ἐπιστήμων θεολόγος τῆς σήμερον πῶς οὗτοι εἰργάζοντο, πῶς διανοοῦντο, ὑπὸ τίνων συναισθημάτων ἐνεφοροῦντο, πῶς τὰ ἰδεώδη αὐτῶν, ἐν συσχετισμῷ μάλιστα πρὸς τὸ πρότιστον καὶ ὕψιστον δι' αὐτοὺς

θρησκευτικὸν ἰδεῶδες, ποίαν σημασίαν ἔχει διὰ τοὺς Βυζαντινοὺς συγγραφεῖς ἢ χριστιανικὴ Πίστις, ποῖα τὰ δογματικὰ καὶ ἠθικὰ αὐτῶν διαφέροντα, τίνοι συμπεριεφέροντο τρόπον πρὸς τοὺς ἰσχυροὺς καὶ γενικῶς ποῖα ἡ θέσις τοῦ κλήρου καὶ λοιπῶν θεολογικῶν συγγραφέων μεταξὺ ἰδία τῆς παιδευμένης καὶ ἀνωτέρας τάξεως, ἀλλὰ καὶ αὐτοῦ τοῦ ὄχλου, κατὰ τὴν βυζαντιακὴν περίοδον. Ἄλλωστε ἡ πλήρης γνῶσις ἐνὸς σημαίνοντος ἐκκλησιαστικοῦ συγγραφέως καὶ μάλιστα κληρικοῦ, ἐπιβάλλει καὶ τὴν κατὰ πάντα τρόπον διαπραγματέυσιν τῶν περὶ αὐτὸ προβλημάτων καὶ τὴν ἐξονυχιστικὴν ἐξέτασιν τῶν διαφερόντων, περὶ ἃ τὸ πρόσωπον τοῦτο ἐστρέφετο. Ἀσφαλῶς δὲ οὐχὶ μικρὰν συμβολὴν εἰς τὴν πληρυστέραν κατανόησιν τῆς ἀξιολόγου τοῦ Εὐθυμίου Μαλάκη προσωπικότητος, ὡς ἐκκλησιαστικοῦ συγγραφέως, ἱεράρχου καὶ ῥήτορος πεποιθήμεν ὅτι παρέχομεν καὶ εἰς τὴν Θεολογικὴν Ἐπιστήμην διὰ τῆς προκειμένης μελέτης ἡμῶν, ἐφ' ὅσον ἄλλωστε εἶναι ἐκδηλὸς παρ' ἡμῖν ἡ σπάνις ἔργων, εἰς τὴν βυζαντιακὴν Θεολογίαν ἀφορούντων. Ἀσφαλῶς δ' «ἄλλα ἀλλαχοῦ καλά» (Σοφ. Οἶδ. C.43).

I.

f. 1r

<Λόγος>

τοῦ πανιερωτάτου μητροπολίτου Νέων Πατρῶν
κυροῦ Εὐθυμίου

5 μετὰ τὴν τῆς Περσίδος <νικηφόρον στρατείαν ἐπανακάμψαντα>

<Ἐπαν>ήκεις ἡμῖν ἐκ τῶν Περσικῶν ἀγῶνων, κράτιστε βασιλεῦ,
Πέρσας μὲν ἐκεῖ <τροπωσάμενος, κἀνταῦθα δὲ> ῥήτορας καταγωνισάμε-
νος. ἦκεις μετὰ τοῦ τῶν τροπαίων λαμπροῦ στεφάνου <πορφυροῦν τῶν>
10 λόγων κράτος ἀναδησάμενος· σοὶ γὰρ δὴ μόνῳ πάντων ἀνθρώπων, ὡς εἶοικε,
ἅπα<ντα>χοῦ ἢ νίκη ἄ<κατανίκητον> χρῆμα, ὡς ἡ σκιὰ τῷ σώματι ξυνέπε-
ται καὶ παρέπεται· . . . . . <ἦ>χησε . . . . . καὶ ἀντιμάχη βαρβά-
θοις, νικᾷς τοῖς ὄπλοις τὸ βάρβαρον . . . . . ἀτὰρ . . . . . βασιλι-
κὸς φέρει σε θρόνος καὶ σε περιέσταιται τὸ γερούσιον . . . . .
. . . τὸ τρόπαιον περιχορεύσουσι καὶ περικροτήσουσι τὰ θανμάσια· τότε δὴ
15 κύριος μι<μητῆς> γενόμενος τοῦ <Θεοῦ>! νικᾷς δὲ καὶ πάσαις ἀρεταῖς
τὸ ὑπήκοον καὶ νίκας ταῖς νίκαις ἐπισυνάγων τέλος . . . . . τρόπαιον
ἐπακολουθεῖ. μόνῃ ἂν ἡ σὴ γλῶττα τοῖς σοῖς ἔργοις ἀμιλλήσεται· <μό>νος
ὁ σὸς φθόγγος <τοῖς το>σοῦτοις ἐπαρκέσει σου κατορθώμασι· ἔχεις γὰρ
κἀνταῦθα τὸ κράτος, ὦ βασιλεῦ, <καὶ> νικᾷς ὁ στρατιώτης ἐν εὐγλωτίᾳ
20 τοὺς ῥήτορας· καὶ τοσοῦτόν σοι τὸ πνεῦμα τῆς γλώττης, <ὄσ>ον τὸ τῆς
γνώμης περὶ τὰ κατορθώματα πρόθυμον. τοσαύτη σοι τῶν λόγων ἡ δύναμις,
<ὀπίση> τῶν χειρῶν ἢ κραταίωσις. καὶ πολλὰ μὲν σοι πίπτει κατὰ τῶν
πολεμίων ἐκ τῶν <χειρῶν> τὰ τοξεύματα, εὐστοχα πάντα καὶ ἀρετῶν, ὡς
ἂν ἐρεῖ τις, μετέχοντα πυκνὰ δὲ <καὶ ἐκ τῆς σῆς γλώ>ττης καταρρέει τὰ
25 ἄρματα, χει<μερταῖς> νιφάσι παρόμοια . . . . . ἀπὸ Θεοῦ καὶ πλεον
ἔχειν ἐκείνου τοῦ βασιλέως, ὅν<ὑπερ>μέτρως ὑμνησεν Ὅμηρος, «<ἀγαθόν

Cod. Vindob. Phil. Gr. 321 fol. 1r—4v, 312v, 318r—318v, 5v—7r: Τοῦ πανιερωτάτου μητροπολίτου Νέων Πατρῶν κυροῦ Εὐθυμίου μετὰ τὴν τῆς Περσίδος.

26. Hom. II. Γ, 179 «βασιλεὺς τ' ἀγαθὸς κρατερός τ' αἰχημητής». Περβ. Εὐσταθ. R. F. 23, 28, 66, 17.

7. Ὅθεν καὶ Περσολέτης ἐπονομάζεται κατωτέρω. Ὁ δὲ Μανασσῆς ἐν Λόγῳ πρὸς τὸν βασιλέα κυρὸν Μανουὴλ τὸν Κομνηνὸν § 110 (σελ. 23 Κερ.) γράφει «τὴν σκυθοκτόνον, τὴν περσολέτειραν τὴν ἄναχον δεξιάν». Περβ. Παρβολέτης (Κομμ. Σ.Α.Α.) καὶ Τουρκολέτης (Κομμ. Σ.Ν.Α.) 13. περίσταιται τὸ γερούσιον=ἡ γερούσια. Ὁμοίως ὁ Εὐθ. Τορνίκης Λογ. Ἐπιτ. εἰς τὸν Ἀθηναίων Ὑπέριμνον § 7.

16. νίκας ταῖς νίκαις: πρβ. Μανασσῆ, Λόγον πρὸς τὸν βασ. κυρ. Μαν. τ. Κομν. § 330: «τρόπαια τροπαίους ἐπισυφρεύων καὶ νίκας νίκαις ἐπιτιθεῖς».

δι' αἰθέρος ἔβη, [καί] πετασθεὶς ἐπὶ πτερόγων ἀνέμων, παρὰ τὰ τῆς Περ-
 σίδος γίνεται πρόθυρα. καὶ ὄν χθές ἐπὶ τῶν ἀνακτόρων ἐώρων, ἐπὶ τοῦ
 βασιλικοῦ θρόνου διφρηλατοῦντα καὶ τῷ καλῷ Φαέθοντι συνασιράπτοντα· ὃν
 εἶχομεν τῇ παμφαεῖ σελήνῃ συνανατέλλ<οντα> καὶ τὴν καθ' ἡμᾶς μεγάλην
 5 ταύτην πόλιν καταφωτίζοντα, σήμερον ἐπὶ τῆς ἐφάρας μανθ<ανομεν ἐν> μι-
 κρᾷ καλύβῃ στενοχωροῦμενον καὶ μόναίς ταῖς οἰκείαις ἀκτῖσι τὸν ἐκεῖσε
 χῶρον καταπυρσεύοντα. οὕτω ταχὺς ὤχετο πρὸς <τὸ> βάρβαρον, οὕτω
 πόλεμον συρρήξων καὶ νοήμ<ατος> ὀξύτερον ἐκεκίνητο· ἐκεῖνα φθάσας
 τοῖς φιλάτοις εἰπεῖν ἀντεχομένοις ἀμφοτέραις αὐτοῦ καὶ μικ<ρὸν ἔτι>
 10 μείναι παρακλητεύουσιν. ἡδὺς μὲν εἶ καὶ χαρίεις, <κ>ἀλλιστε παῖ, καὶ
 ὀφθαλμοὺς ἀνθέλκων τοῦ βλέποντος, ὦ φύσεως ἄγαλμα, ὦ βλαστὲ τῆς πορ-
 φύρας, ὦ βασιλείας τῆς ἐμῆς σεμνολόγημα· καλὸς εἶ καὶ συνθρόυπτις μου
 τὴν ψυχὴν καὶ βαρυ<άτην> μοι τὴν ἀποδημίαν ποιεῖς καὶ πείθεις με μέ-
 νειν, ἀλλ' οὐ τοῦτο συγχωροῦσιν οἱ βάρβαροι. ἰσχυρὸν μὲν ἦ φύσις καὶ
 15 μάλισθ' ὅταν ἀλλος τοιοῦτον καὶ τοσαύτας ξυνεπάγοιτο χάριτας, ἀλλὰ βία
 ἅμα καὶ πραγμάτων ἀνάγκη [καί] κρατεῖ πολλάκις καὶ φύσεως. ἄφες, ὦ
 παῖ· βασιλέα πλάττω σοι μείζονα· πλατόνω σοι τὴν ἀρχὴν περιαιρῶ τὸ πο-
 λέμιον. εἶθε μὲν ἦσάν σοι καὶ μείζονες οἱ βραχίονες· εἶθε τὴν ἡλικίαν ἀδρο-
 τέραν ἐπλούτεις μοι. οὕτως ἂν καὶ ξυνείπον τῷ π(ατ)ρὶ καὶ ξυνεπόνεις
 20 τοὺς ἄθλους καὶ ξυγκατειργάζου τὰ τρόπαια· οὕτω τοὺς βαρβάρους ἄρδην
 ὀλέσαμεν σύ τε ἀγωνιζόμενος μετὰ παραδείγματος, κἀγὼ μὴ δίχα τῆς ψυ-
 χῆς, μόνῳ μαχόμενος σώματι. τί περιπλέκη μοι, τέκνον, καὶ τὸν καιρὸν
 καταργοῦμεν καὶ ἐπιχαίρει τὸ βάρβαρον; οὐκ ἀρκετὰ βασιλεῦσι τὰ τέκνα,
 ὅσα τοῦ γάμου δωρημάτα· ἀλλὰ γὰρ φιλοτιμοῦνται καὶ διὰ τῶν πολέμων τε-
 25 κνογονεῖν καὶ ποιοῦνται τέκνα τὰ κατορθώματα. ἔα με στρατεύεσθαι κατὰ
 τῶν ἀγνωμόνων βαρβάρων, κατὰ τῶν <σκλη>ροτραχέ(λων) καὶ λιθ<ο>-
 καρδίων ἐθνῶν· <ἐκπ>ορθήσεται μοι κἀκ τούτων <εὐ οἶδα> τέκνα παρὰ
 Θεοῦ . . . . . <πολε>μίων, τὰ δὲ τρόπαια . . . . . τῶν ζωγρομένων οἱ
 30 πρὸς Θεὸν ἐπιστρέφοντες ./. . . . . ταῦ<τα π>οιοῦ-
 . . . . . τὰ συντακτήρια. Ἰστ(ε) δὲ καὶ τῇ γενναίᾳ / . . . . .
 . . . . . ὄρωμέν . . . καὶ . . .
 / . . . . .
 <ὅ>πὲρ εὐσεβείας / . . . . .

1. Ψαλμ. 17,11. 103,3. 3. Πρβ. 'Ομ. 'Οδ. ψ, 246: «Δάμπον καὶ Φαέθονθ',
 οἳ τ' Ἡῶ πῶλοι ἄγουσιν». 8. «οὕτω πόλεμον συρρήξων καὶ νοήμ(ατος) ὀξύ-
 τερον ἐκεκίνητο: Πρβ. Θαλ. π. Διογ. Λαέρτ. Α', 35. 'Ομ. 'Οδ. η, 36.

5. μικρᾶς C. 10. ἡδεῖς C. 15. βία ἅμα: βίαιον ἄρα C. 18. ἦσανσοι C.
 21. μὴ δίχα: μεγάλα C. 24. φυλοτιμοῦνται C. 30. ἔννεα στίχοι ἐν f. 1γ
 τοῦ κώδικος παντελῶς κατεστραμμένοι,

..... σύνοικος / .....
 ..... / .....
 ..... / .....

5
 f. 2r ..... // σὺν <δα> κρού(οις) γὰρ αὐτ(οῖς) καὶ Χ(ρι-
 στῶ)ς ὁ παρὰ τῶν Περσῶν ὑβριζόμενος καὶ περ ἐκτείν(ας) (;) τὴν ἐντολὴν τὴν
 ἀπαλλο<τριούσαν> ..... ὑπὲρ αὐτ(οὺς) φιλοῦμεν τὰ γνήσια. ἂν λού-
 σωμαί τοῖς αἵμασι τῶν βαρβάρων, τάχα σοι / ὡς ..... τ(ις) ἐπαναζεύξω
 καινοτέρων τὴν εὐπρέπειαν κομισάμενος. εἰ δ' ἄρα καὶ πεσοῦμαι μαχόμενος,
 10 ἀλλὰ καλὸν ὑπεραποθανεῖν τοῦ Χριστοῦ καὶ τῆς φθαρτῆς βασιλείας τὴν μὴ
 σαλευομένην ἀλλάξασθαι. κεφάλαιον τοῦ λόγου ἢ βασιλέα νικηφόρον καὶ πάλιν
 ὑποδέξῃ με καὶ τρισαριστέα, ἢ ἀθλητὴν Χριστοῦ καλέσεις καὶ μάρ-
 τυρα. ταῦτα ἔφησ' οὕτω συνετάξω τοῖς φιλονύμοις καὶ ὁ περσικὸς εὐρὺς
 χῶρος εὐθύς σε ἐδέξατο. τὰ δὲ ἐξῆς ὅποια; «ἰδὼν εἶδες» καὶ μὴν «καὶ τοῦ
 15 λαοῦ σου τὴν κάκωσιν», ἦν ὑπὸ τῶν ἀλλοφύλων ἐκακοῦτο τὸ εὐσεβὲς πατού-
 μενον καὶ κονδυλιζόμενον καὶ πάλαι σοι τὰς οἰκροτέρας ταύτας σοι φωνὰς
 ἀναπέμποντες, «ἀπόδος τοῖς γείτοσι(ν) ἡμῶν ἑπταπλασίονα εἰς τὸν κόλπον
 αὐτῶν ἡμεῖς δὲ λαὸς σου καὶ πρόβατα νομῆς σου· καὶ δὴ καὶ τὰς μακρὰς
 20 πεδιάδας καὶ τὴν ἄπλετον (;) γῆν ἐκείνην, ὅσην ἐκ <τῆς ᾽Ρ>ωμαίων ἀρχῆς
 οἱ δυσσεβεῖς ἀρπάσαντες ἔχουσιν». εἶδες ταῦτα, καὶ τὴν φωνὴν πρὸς τὴν
 Περσῶν φ<ν> ἦν ἀποτείνας, τὰ τῆς προφητείας ἀπειλῶν ἐπικαταρρηγνύ-
 εις αὐτῇ. «ἰδοὺ ἐγώ», λέγων, ἐπὶ σὲ τὴν ὑβρίστριαν, «ὅτι ἦκει ἡ ἡμέρα σου
 καὶ ὁ καιρὸς ἐκδικήσεώς σου». Τοῖνον καὶ ὁ μὲν βασιλεὺς καὶ θεοπάτωρ
 25 Δα(νί)δ τῷ Γολιάθ συμπλεκόμενος, λίθῳ βάλλει καιρί(ως) καὶ θανατοῖ
 τὸν ἀλλόφυλον, ὁ δὲ ἡμέτερος βασιλεὺς τὸ ἀπηκριβωμένον ἀφομοίωμα τοῦ
 Δα(νί)δ, ὅσον καὶ πρῶτος καὶ σοφὸς καὶ ἰκανὸς τῇ χειρὶ καὶ τοῦ Θεοῦ τῷ
 ζήλω κατεσδιόμ<ενος> λίθους πλείστους ὄσους ἐπισωρεύσας, ὅσον καὶ
 30 πολλαῖς ἀλλοφύλων μυριάσι(ν) ἔμελλε συμπλακῆσεσθαι, εἰς αὐτὴν ἦκει τῶν
 δυσσεβῶν τὴν καρδίαν, φημὶ τῆς Περσικῆς τὸ μεσαίτατον, καὶ βάλλει μὲν
 αὐτοῦ πον τοὺς λίθους καὶ ἀνεγείρει πόλιν μεγάλην καὶ οἶαν οὐπω Πέρσης
 τεθέεται, γίνονται δὲ οἱ λίθοι τοῖς βαρβάροις βολαὶ καὶ κατὰ καρδί(ας)
 35 πλήττοναι καιριώτατα. κἀντεῦθ(εν), εἴ τις ἄγει σχολήν, ἀρίθμει τοὺς θανα-
 τωθέντας βαρβάρους καὶ τῷ βασιλεῖ μου πλέκε τὸν αἰνετήριον, αὐτῷ τὰς
 μυριάδας τῶν τροπουμένων ἀποκληρῶν καὶ μηδὲ τῶν χιλιάδων ἄλλας ἀπο-
 πληροῦν παραχωρ(ῶν)· ὑπ' αὐτοῦ γὰρ καὶ χιλιάδες ἐμβόησαντος μόνου τρέ-

14. Ἐξοδ. 3,7. Ἐσθῆρ 8,6. 17. Ψαλμ. 78,14.94,7.99,3. 22. Ἱερου. 27,31.
 24. Α' Βασιλ. 17,49.

7. φιλοῦμεν : θυλοῦμεν C. 13. ἐν τῇ ᾠῃ : καὶ ὁ περσικὸς εὐρὺς χῶρος : καὶ ὁ
 περσικὸς σε χῶρος εὐθύς σε C. 14.+18. καὶ μὴν—καὶ δὴ C. 16. οἰκροτέρας
 σοι C : τὸ «σοι» διαγεγραμμένον ἐν τῷ C. 17. ἑπταπλασίονα C : ἑπταπλάσια
 Π.Δ. 29. δυσσεβεῖς C. 26. et 27. ὄσῳ C. 29. δυσσεβῶν C. 34. μὴ δὲ C.

πονται καὶ φεύγουσι μυριάδες ἐνὸς ἰδόντος καὶ τὸν βασιλέα φθάν(ειν) μη-
νύσαντος. ὃ φορικτῆς ταύτης θέας, ἦν οὐδὲ στέγουσι βάρβαροι ὃ δνόματος
μεγάλου μηδ' ἀκουσθῆναι μόν(ον) Πέροισι τλητοῦ. καλῶς ἄρα καὶ προση-
κόντ(ως) ὁ αὐτοκράτωρ ὁμωνυμεῖ τῷ τοῦ παντὸς βασιλεῖ. εὖ ποιούντ(ε)
5 πλὴν <τοῦ τῶν> δυ(οῖν) γραμμάτων πλεονασμοῦ συνδεδραμηκάτ(ον) καὶ
αὐτ(ὴ) τῶ δνόματ(ε) καὶ οὐ τοῖς γραμμασι μόν(οις), ἀλλὰ καὶ αὐτοῖς συν-
έρχονται πράγμασι· καὶ <γὰρ> ὅπερ ἐστὶ τοῖς δαίμοσι τὸ Ἐμμανουήλ,
τοῦτο τοῖς βαρβάροις τὸ Μανουήλ· ἐκεῖνο πνεύματα πονηρὰ διώκει καὶ φυ-
γαδεύει δαιμόνια, τοῦτο δραπετεύει β(αρβ)άρ(ους) καὶ ὄλας τρέπει φάλαγγας
10 δυσμενῶν, <ὡς> τε κἂν καὶ πολλοὶ τῶν ἡμετέρων ἀνδρίζονται καὶ βαρβά-
ρους ἀναιρῶσι φεύγοντ(ας) φθάνοντες, ἀλλὰ τοῦ βασιλέως τὸ ἔργον, τοῦ
βασιλέως τὸ τρόποιον. ἐπεὶ καὶ τῷ σπείραντι χάρις καὶ τῷ διδόντι θερίζειν,
οὐ τοῖς τὰ δράγματα συγκομίζουσι. διὰ τοῦ(το) πάντ(η) καὶ εἴ τις ἔροιτό σε
ἐπὶ βασιλέα ἐκεῖνά <ἐστι> τὰ προφητικά, «διατί <σου ἐρυθρὰ τὰ> ἱμάτια
15 καὶ τὰ ἐνδύματά σου ὡς ἀπὸ <π>ατῆ<τοῦ λη>νοῦ;» δικαίως ἔχοις ἄν
<αὐτῷ ἀποκρι>νασθαι τ(ῷ) ὑπὲρ τ(έκνων) ἰμοномаγή(σαντι) . . . .
«<π>λήρ(ης) καταπεπατημένης <καὶ τῶν ἐθνῶν> | οὐκ ἔστιν ἀνῆρ μετ'
ἐμοῦ <καὶ> κατε<πάτησα αὐτοὺς> ἐν τῷ θυμῷ μου καὶ κατέθλα<σα
αὐτοὺς ὡς γῆν καὶ> κατήγαγον τὸ αἷμα αὐτῶν <εἰς γῆν>» καὶ ἔρραντί-
20 σθη τὰ ἐνδύματά μου . . . . . / μου . . . . . a. ἦ οὐχ ἄρομοδιώ-
τατα καὶ σοὶ τὰ τοιαῦτα, ὅς ἀντί π. . . . . /
. . . . . / . . . . .

f. 2v. . . . . // οὕτω ἄδτως
25 τ(ῆς) τοῦ βασιλέως πόλεως ἀποστάς, μηδ' ἐπικαρτερήσας τῷ θαύματι, πό-
λ(εως) καλ(ῆς) καὶ μεγάλ(ης) καὶ καλ(ὸν) οὕτω καὶ μέγ(αν) εὐτυχοῦσα(ης)
τ(ὸν) πολιστήν, ἦς, ὡς οἶμαι, τὸ θαῦμα καὶ ἐπ' αὐτὰ τῆς γῆς τὰ τέρατα
διαβήσεται· εἰ γὰρ καὶ ἐπὶ πεδιάδος ἐφήπλωται καὶ οὐκ ἐφ' ὑψιλόφου κεί-
ται βουνοῦ, ἀλλὰ τᾶλλα πάντα λίαν ὑψηλά καὶ ὑπεραναβεβηκότα πλουτή-
30 σασα, κρηβῆναι πάντως οὐ δύναται. ἦ ποῖα γλώσσά ποτε σιγήσειται, ποῖος
δὲ λήθης συγκαλύψει βυθὸς τὰ παντὸς ἐπέκεινα θαύματος; μέγα μὲν ἀνε-
γείραι πόλιν καὶ στιαν ἐπὶ τῆς οἰκείας γῆς ἀνεγείρωμεν καὶ βοηθεῖ μὲν καὶ
χρόνος τῷ ἔργῳ, βοηθεῖ δὲ καὶ εὐπορία τῆς ὕλης καὶ τὸ πανταχόθεν ἀνεπι-
κόλντων τὸ δὲ πολίτ(ειν) ἐπὶ τῆς τέ(ως) ἄλλοτρί(ας) πάντως ὑπέρομεγα'

7. Παρβ. Ἔτ. Κορ. Κορ. Α', 284. Μνημ. 1880, τ. ΙΓ', σ. 110. 14. Ἦσ. 63,2-3.
8. Μανουήλ: Ἐμμανουήλ C. 12. δίδοντι C 13. τοῖς ἐν τοῖς C. δράματα C.
14. σου ἐρυθρὰ τὰ ἱμάτια: om. C. 15. ἀπὸ <π>ατῆ<τοῦ λη>νοῦ: om. C.
19. ἔρραντίσθη: ἐρράνθη C. 21-24. τρεῖς στίχοι, ἐν fol. 2r τοῦ κώδικος σχε-
δὸν τελείως κατεστραμμένοι. 25. μὴ δ' C. 28. ἐφ' ἤπλωται C. ὑψηλόφου C.
29. τᾶλλα C. 30. σιγήσει C.

κωλύει γὰρ καὶ τὸ δοκοῦν ἀδικεῖσθαι καὶ οὐδὲ τὰ χρήσιμα πάρ(εστι) καὶ
 οὐκ οἶδα εἴ τις εἰπεῖν ἔχοι τινά μοι καὶ τῶν πάλαι περιβοήτων τουτὶ τὸ
 ἔργον ἀνῆσαντα. ἀλλ' ὁ ἐμὸς βασιλεὺς καὶ πολίξει τὴν ἀλλοτριαν καὶ οὐδὲ
 ἀλλοτριαν ἔτι ταύτην εἶναι παραχωρεῖ. πάλαι δὲ ἡμετέραν οὖσαν, εἶτα δὴ
 5 παρὰ τῶν δυσμενῶν ἀρπαγεῖσαν, ἡμετέραν αὐθις ποιεῖ οὐδὲν μὲν <τι>
 σῶζουσαν ἔτι τῆς πάλαι πόλεως λείψανον, πλὴν τῆς ἐξ ὀλίγων <ὑπο>βρου-
 χίων λίθων τεκμηριώσεως. ὅμως δ' οὖν ἀφαρπάξει καὶ τὸ βραχὺ τουτὶ λεί-
 ψανον, «ὄν τρό<πον> δ' <τι>(αν) ἐκσπάσῃ ὁ ποιμὴν ἐκ στόματος λέοντος σκέ-
 λος ἢ λοβὸν ὀπίου», τοῦτο δὴ τὸ προφητευόμενον. εἶτα ὅ(τι) τὸ παλαιὸν
 10 περιβάλλει σχῆμα καὶ ποιεῖται πόλιν τὸ ἔδαφος οὕτω ταχέως, ὡς οὐδ' ἄν
 τις, οἶμαι, χρωματουργὸς ἐπὶ δέλτου πόλιν σκιαγραφῆσειε. ποῖ(ον) ἐκπλαγή-
 σμαι πλέον; ποῖον θαυμάσομαι πρό(ε)ρ(ον); τοῦ ἔργου τὸ τάχος, τῆς οἰ-
 κοδομῆς τὸ κάλλος, ἢ τὸ τῆς ὕλης εὐπόριστον ἐν οὕτω πεδιάσι μακρ(αῖς)
 καὶ πολλ(αῖς) κυκλοφορούσ(αις) τῶν ἀντιπάλων τὰ τάγματα; χθὲς ἐγεώργει
 15 Πέροης τ(ὸν) χῶρ(ον) καὶ πόλις εὖρηται σήμερον. χθὲς βαρβαρικά πεδιά-
 δες, σήμερον πύργων ἡμετέρων ὑψώματα. καὶ νῆσον μὲν ἐκ θαλάττης ἀνα-
 δοθῆναι πάλαι παρὰ τῶν μύθων μανθάνομεν, νῦν δὲ καὶ πόλιν ταύτην δρω-
 μεν ἐκ τῶν τῆς γῆς λαγόνων ἀναπιδύουσαν· ἅμα γὰρ εἶπεν ὁ αὐτοκράτωρ
 καὶ ἅμα πόλις ἐγένετο· ἅμα γέγονε πόλις καὶ οἱ πολῖται πάρεισιν αὐτοσχέ-
 20 διοι· εἶπεν ἄν τις ἰδὼν σπαρτ(οὺς) ἀναφῶναι καὶ πάλιν γίγαντ(ας). ὃ τῶν
 θαυμασίων τοῦ βασιλέως! ὃ τῶν ἀρρήτων δυνάμεων! ἐνὶ λόγῳ καὶ τοὺς
 περιοίκους βαρβάρους ἤλασε καὶ τὴν πόλιν ἅμα παρήγαγε. καὶ οὐδ' οἱ τὴν
 πόλιν οἰκήσοντες ἀλλαχόθεν ἦσαν ζητούμενοι. θαυμάζεται Πλάτων τᾶλλά τε
 25 ὅσα περὶ σοφίαν ἀν(θρώπ)οι μακαρίζονται καὶ ὅτι πόλιν δημιουργεῖ θαυ-
 μασίαν καὶ σεμνύνει νόμοις τὴν πόλιν καὶ οὐδὲ οἰκητόρων ταύτην <ἔρη-
 μον> (;) εἶα. ἀλλὰ Πλάτων μὲν λόγῳ πλάττει τὴν πόλιν καὶ μόνῳ αὐτῷ π<ερὶ
 τὸν> γραφεὰ κάλαμον μικρὸν ποιοῦσιν οἱ δάκτυλοι· οὐδ' ἐπὶ τῶν περσι-
 κῶν πεδιάδων τὴν πόλιν, ἀλλ' ἐπὶ τῆς διφθέρας κατέστρωσεν. ὁ δὲ ἡμέτερος
 αὐτοκράτωρ ἐργοτέχνης ἐστὶν οὐχὶ λογοπ(λάθος), ἔργῳ μὲν κατασκευάζει τὴν
 30 πόλιν καὶ ἀνιστᾷ περιβόλ(ους) καὶ τεῖχ(ος) ἀννηροῖ καὶ παρᾶτειχ(ος) <καὶ>
 περικαλλῆ τοῖς τείχεσι κρήδεμνα περιτίθησιν, εἰσάγει δὲ ἅμα καὶ τ(οὺς)
 πολίτ(ας) ὡς ἐν χερσὶν τούτ(ους) φέρων ἢ καὶ ταμειουχῶν που τ(ὴν) τοσαύ-
 την πληθύν. νόμ(ον) δὲ αὐτοῖς παραδίδωσι τοῖς ἀνόμοις μάχεσθαι Πέρ-
 σ(αις) καὶ τοὺς τῶν εὐσεβῶν ἐχθροὺς ἀναιρ(εῖν)· τὰ γὰρ δὴ πολιτικά καὶ

8. Ἄρως 3,12. 17. Πρόκειται περὶ τῆς Ἀτλαντίδος. Πλάτ. Τιμ. 24 Β κέ. Στράβ. σελ. 102.598. Πλούτ. Καίσο. 23.2. Πρβ. Cobet, Miscel. Crit. σελ. 113 κέ.

20. «σπαρτούς ἀναφῶναι καὶ πάλιν γίγαντας»: πρβ. Εὐριπ. Φοιν. 639 κέ.

5. τι + Μπόνης. 6. σῶζουσαν C. 7. τεκμηριώσας C. δοῦν C. ἀφ' ἀρ-
 πάξει C. 8. ἐκσπάσῃ C. λέοντος: τοῦ λ. Π. Δ. 13. πεδιάς C. 14. κύκλω
 φερούσ(αις) C. 15. τὸν χῶρον: τὸ χωρίον C. 23. τᾶλλα τε C. 24. Ἐν-
 νοεῖ τὴν Πολιτείαν αὐτοῦ. 31. τείχεσι: τείχους C.

ὅσα τάττουσι δῆμον καὶ ὅσα κοσμοῦσιν ἄνθρωπον πάλαι ἦσαν πεπαιδευμένοι
 οἱ βασιλεῖς. τοιοῦτω δουλεύοντες καινὴν πᾶσα πόλις ἄρ' <ἀναλα>μβάνουσα
 <ἦν> σύστασιν· κόσμος γάρ ἐστι τὸ εὐεργετούμενον εἰς αὖξιν προχωροῦν
 καὶ μεγέ<θθυνσιν>. ἡ δὲ πάλαι μὲν οὖσα καὶ χερσὶ τῶν πολεμίων κατα-
 5 σκαφεῖσα, νῦν δὲ αὖθις καινιζομένη καὶ ἀναγομένη πρὸς τὸ λαμπρότε-
 ρον πολλῶ κάλλιον τε καὶ χρησιμώτερον ὄσῳ καὶ γῆ μὲν οἰκίζεται καὶ ἐπὶ
 τὸ μείζον τὰ τῆς οἰκουμένης προβαίνουσι, λύεται δὲ καὶ ἡ παρὰ τῶν πολε-
 10 μίων αἰσχύνη, παρ' ὧν ἢ ἡ πόλις ἠφάνισται. χθῆς οὖν τὸ τοῦ Δορυλαίου
 πτώμα φαινόμενον, τοὺς μὲν καθελόντας εἰς τόλμ(αν) ἦρε καὶ θρασυτέρους
 εἰργάζετο, τοῖς δὲ ἡμετέροις ἀτολμίας ἦν καὶ δέους ὑπόθεσις. ἀλλὰ νῦν συν-
 ἀνίστανται τούτω καὶ τὰ Ῥωμαίων φρονήματα καὶ οἱ πάλαι συγκαταβλη-
 θέντες τῇ τοιαύτῃ πόλει πεσοῦση καὶ ὑπὸ τὸν ταύτ(ης) οἴ(ον) κρυβέντες
 χοῦν, νῦν αὐτῇ συνανεγείρονται καὶ συναναφαίνονται. καὶ τῇ μὲν εἰς ὕψος
 ἀνατρέχει τὰ τεῖχη καὶ ἐπὶ πλέ(ον) αἱ στοαὶ καλλύνονται καὶ τὰ πρόθυρα,
 15 Ῥωμαίοις δὲ τῆς ψυχῆς ἀνορθοῦται τὸ λῆμα καὶ ἡ γνώμη πρὸς ὕψος αἴρε-
 ται καὶ εἰσὶ π(ως) ἐαντιῶν φαιδρότεροί τε καὶ κοσμιώτεροι, ἐκείνην δρῶν-
 τες ἡμέρ(αν), ἦν οὐδ' ἐν ὕπν(οις) ὠνειρώξαν. καὶ γῆν μὲν πατοῦντες, ἦν
 πολλῶν ἐτῶν οὐ τεθέανται, λαμπρῶς δὲ καὶ ἐπὶ τῆς ἀλλοτριᾶς τρυφῶντες
 καὶ ἀφθονώτερον εὐωχοῦμενοι καὶ ἐπὶ τούτοις ἐγγελῶντι(ες) βαρβάρ(οις)
 20 καὶ τὰ εὐαγγελικὰ μεθ' ἡδονῆς ἐπιλέγοντι(ες): «ἄλλος ἐστὶν ὁ σπείρων καὶ
 ἄλλος ὁ θερίζων» καὶ «ἡμεῖς ἀπεστάλημεν θερίζειν, ἃ οὐ κεκοπιάκαμεν,
 ἄλλοι κεκοπιάκασι καὶ ἡμεῖς εἰς τὸν κόπον αὐτ(ῶν) εἰσῆλθομεν». ἔτι καὶ
 τὸ προφητικὸν ἐκεῖνο προσεπιπλέκοντες καὶ <τῶ δυ>στυχεῖ βαρβάρῳ
 προσουειδίζοντες: «οὐ σπερεῖς, καὶ οὐ μὴ ἀμύσης· οὐ πίεσεις ἐλαίαν, καὶ
 25 οὐ μὴ ἀλείψῃ ἐλαι(ον), καὶ οἶνον, καὶ οὐ μὴ πίης».

Τὰ μὲν δὴ Ῥωμαίων τοιαῦτα καὶ οὕτω παιανίζουσιν ἐπινίκια· τὰ δὲ
 Περσῶν οἷα; ἦν ἦρ(αν) ἄνω κεφαλὴν, τεταπείνωται. ὁ ἦχος, ὃν ἀνχοῦντες
 ἐξήχουν, εἰς στεναγμ(οὺς) μετετήνεκται καὶ τὸ μῖσος, ὅπερ ἐμίσουν, εἰς
 30 δέος ἔστραπται. τίνα, φησί, πρότον κλαύσομαι; ποῖον ὀλοφύρωμαι δεύτε-
 ρον; τὰ τέκνα μου σπαθιζόμενα καὶ μαγαίρ(ας) ἔργον γινόμενα, ἢ τοὺς
 καρπούς μου συμπατουμένους καὶ τὰ ποίμνιά μου κεραιζόμενα; τὴν ἠρπα-
 γμένην γῆν μου καὶ τὰς πόλεις ἀναβοήσομαι, ἢ τοὺς αἰχμαλώτους παῖδας
 ἀνακαλέσομαι; ὅτι νῦν ἐκ τῶν ἐμῶν ἐλαύνομαι ἐκτραγωδήσω, ἢ ὅτι μετ'
 ὀλίγον λιμοῦ γενήσομαι παρανάλωμα; ὃ πόνων ἐκείνων, οὓς γεωργῶν ἐκο-
 35 πίασα ὃ ἰδρωτίων ἐκείνων, οὓς ἐν τῷ σπείρειν ἐκένωσα· ὃ καρπῶν εἰς

20. Ἰωάν. 4,37. 24. Μιχ. 6,15.

2. καινὴν: καλὴν C. 3. προχωρῶν C. 6. πολλῶ C. 7. λύεται=ἐξαγοράζεται.
 8. δορυλεύου C. 9. ἦρε C. 15. λῆμμα C. 21. οὐκ ἐκοπιάκαμεν C. 29. ὀλοφύ-
 ρομαι C. 33. ἐκτραγωδήσω C. 35. σπέρειν C.

μάτην καταβληθέντων, οὓς ἐγὼ μὲν ὄμην δίπτ(ειν) εἰς γῆν, ἦν τοῖς βουσίη
 ἡροτρίασα καὶ ταῖς ἐμαῖς χερσὶν ἀνεκάθηρα· ἐλάνθανον δὲ ἄρα σπείρων
 κατὰ πετρῶν, ἃς ἰδὼν Ῥωμαίων χεῖρες ἐνταῦθα πολλ(ὰς) ἡμῖν ἐπεστοίβασαν!

Ταῦτα λέγει θρηγῶν ὁ Πέροης καὶ ἐπιουνάπτει τὰ τῆς προφητείας περι-
 5 παθέστερον: «ἐξέλιπε σῖτος· τί ἀποθήσομεν, τί ἀποθήσομεν ἑαυτοῖς; ἔκλανσαν
 βουκόλια βοῶν, ὅτι οὐχ ὑπῆρχεν αὐτοῖς νομὴ καὶ τὰ ποίμνια τῶν προβάτων
 ἠφανίσθη». ἔτι καὶ ταῦτα προστίθησιν: «ἀνέβη ἔθνος ἐπὶ τὴν γῆν μου ἰσχυρὸν
 καὶ ἀναρτίμητον· οἱ δδόντες αὐτοῦ δδόντες λέοντος καὶ αἱ μύλαι αὐτοῦ μύ-
 λαι σκύμνου. ἔθεντο τὴν ἄμπελόν μου εἰς ἀφανισμόν καὶ τοὺς καρπούς μου
 10 εἰς συγκαλασμόν». τί δὲ ὁ σφῶν ἀρχηγός, ὁ ταχὺ μὲν τῶν εὐεργεσιῶν τῶν
 σῶν ἐκλαθόμενος καὶ τῶν θαναμασιῶν, ὧν αὐτῷ ἔδειξας, «ἀποστρέψας δὲ
 καὶ ἀθετήσας κατὰ τοὺς ἑαυτοῦ π(ατέ)ρ(ας), ὃ φησιν ἡ Γραφή, καὶ μετα-
 στραφείς εἰς τόξον στρεβλόν;» εἰ γὰρ καὶ αὐτὸς «ὡς ἄφρων παρώξυνέ σου
 τὸ ὄνομα καὶ ὡς ἐχθρός ὠνειδισέ σε τὸν κύρι(ον)», εἶπε· «διαδόξῃσωμεν
 τοὺς δεσμοὺς αὐτοῦ καὶ ἀποθόξίωμεν ἀφ' ἡμῶν τὸν ζυγ(ὸν) αὐτοῦ», πλὴν
 15 ἀλλὰ τὸ ἐξῆς τῆς Γραφῆς, «ὁ κατοικῶν ἐν οὐ(ρα)ν(οῖς) κατάγεται» τοῦ πα-
 ράφρονος, διότι ἐν τοῖς διαλ<ορισμοῖς> αὐτοῦ «μεματαίωται καὶ ἐσκοτί-
 σθη ἡ ἀσύνετος αὐτοῦ καρδία» καὶ «ἀδοκίμω παρεδόθη νό(μω) τὰ μὴ κα-
 θήκοντα διαπραττεσθαι», ἔνθεν τοι καὶ μόν(ος) ἤκουσεν οὐ(τος) ἐξ αἰφρι-
 20 θείας, ἐνεὸς ἐγεγόνει κατὰ τοὺς ἐμβροντήτους καὶ ἀληθῶς ἐξεπέπληκτο, καὶ
 δὴ μεμψάμ(ενος) ἑαυτὸν ἐφ' οἷς οὕτω κακῶς φρονήσας, σφηκιᾶν ἤγειρε
 κατὰ τῆς ἑαυτοῦ κεφαλῆς, τέως μὲν ἀπὸ σοῦ μακρύνει μὴ καὶ φθίαση ἐπ' αὐ-
 τ(ὸν) τὰ δεινὰ καὶ ὁ σκοπὸς αὐτὸν καταλήφεται, τέως δὲ καὶ τὸ σὸν φι-
 λά(νθρωπ)ον βαλλόμενος κατὰ νοῦν διαπρεσβεύεται σοι καὶ πόθῳθεν τὴν σὴν
 25 εὐμένειαν ἐκκαλούμενος. «καὶ τί, φησί, ἐμοί [τε] καὶ σοί», ἢ ὃν ὁ Θεὸς νίο-
 30 ποιεῖται διὰ τῶν ἀρετῶν; «δέομαί σου μὴ με βασανίσῃς», ὥσπερ τὸν Κ(ύριο)ν
 παρεκάλει ὁ τῷ Γαδαρηγῷ ἐκείνῳ παρενοχλῶν μὴ τοῦ δαιμονῶντος ἐξελασθῆ-
 ναι, ὃν συνηρπάκει χρόν(οις)<ἐπὶ> πολλ(οῖς), οὕτω δὴ καὶ αὐτὸς μὴ ἐκβλη-
 θῆναι τῶν τοῦ Δορυλαίου χώρων παρακαλῶν, οὓς ἀρπάσας ἔχει χρόνοις ἐπὶ
 μακροῖς, δαιμόνιε καὶ παράφορε, τὸ δὲ ἐξῆς πῶς οὐ προσέθηκας; πῶς οὐ
 παρεκλήτευσας τὸν δεσπότην, ἵνα μὴ σοι ἐπιτάξῃ εἰς τὴν ἄβυσσον ἀπελθεῖν;
 ἢ οὐκ οἶδας αὐτοῦ τὸ σθένος, ὅτι καὶ καταταρατοῖ τὰ δαιμόνια, τοὺς κατὰ

2. πρβ. Ματθ. 13,20. Μάρκ. 4,16 5. Ἰωήλ 1,17-18. 7. Ἰωήλ 1,6-7.

11. Ψαλμ. 77,57. 13. Ψαλμ. 73,18. 14. Ψαλμ. 2,5. 15. Ψαλμ. 2,4.

16. Ῥωμ. 1,21.24.28. 21. «σφηκιᾶν ἐγείρειν»: ὄρα Ζηνοβ. Γ', 53 σημ. Πρβ. καὶ
 Ἐῤσταθ. 1058,50. 1059,14. 25. Μάρκ. 5,7. Λουκ. 8,28.

1. ὄμην C. 5. τί ἀποθήσομεν: δις τὸ χφ. 7. προστίθησιν C. 18. ἔνθεν τι C.
 15. παραμένη C. 20. ἐβροντήτους C. 22. μακρύνει C. 23. καταλήφεται C.
 27. ἐξελασθῆναι C. 29. δορυλεύου C. 31. παρεγκλήτευσας C. 32. καταταρατοῖ C.

σὲ δηλονότι κατεξανισταμένους τοῦ πλάσαντος καὶ μεγαλαυχούντας ὡς ἀρχέ-
 κακος; οὗτός <ἐστιν> ὁ πατάξας ἔθνη πολλὰ καὶ ἀποκτείνας βασιλεῖς
 κραταιούς. οὐκοῦν οὐδὲ Πέρσας παύσεται ποτε πολεμῶν, ἕως ἂν εἰς τέλος
 πατάξῃ καὶ ἀπωλείας παραπέμψῃ βυθῶν. ταῦτά σοι καὶ ὁ λόγος ὁ προφητι-
 5 κὸς αἰνισσόμενος, «ἀνέβη λέων, φησί, ἀπὸ τῆς μάνδρας αὐτοῦ, ἐξολοθρευῶν
 ἔθνη. ἐξῆρε, καὶ ἐξῆλθεν ἐκ τοῦ τόπου αὐτοῦ, τοῦ θεῖναι τὴν γῆν σου εἰς
 ἐρήμωσιν. καὶ αἱ πόλεις σου καθαιρεθήσονται, παρὰ τὸ μὴ κατοικεῖσθαι
 αὐτάς». πλὴν ἀλλὰ σοῦ μὴ παρακαλοῦντος, ἀφήκε μὲν σοι τῶ τ(έως) ὁ βα-
 σιλεὺς μου τὴν ἄβυσσον, εἰς δὲ τοὺς χοίρους εἰσελθεῖν ἐγκελεύεται τοὺς
 10 σῶδεις καὶ σοὶ φίλους βαρβάρους, ἵνα μόνους τούτοις ἐνδυναστεύῃς μακρὰν
 τῶν χριστανύμων ἀπελαθεῖς, ἕως ἂν μετὰ τῶν χοίρων τούτων εἰς τὴν τῆς
 ἀπωλείας θάλασσαν ἐμβληθῆς καὶ κοινὸν τὸν ὄλεθρον ὑποστῆς.

Ἄλλ' οὕτω μὲν ὁ Πέρσης, οὕτω τοῦ βασιλέως ἐκκαλεῖται τὸν ἔλεον
 ἐκεῖνα λέγων, δυσωπῶν, ἃ μὴ τελέεσθαι ἔμελλεν ὡς γὰρ οἶδε τοῦτον ὁ αὐ-
 15 τοκράτωρ τὰ μὲν οἰκεία κατανωτισάμενον ἁμαρτήματα, ὅφ' ὧν ἐξεκαύθη καὶ
 ὁ βασιλικὸς ἐν τάχει θυμὸς, ἑαυτὸν δὲ ἄντικρυς δικαιοῦντα καὶ μόν(ον) ὑπὲρ
 τοῦ μὴ παθεῖν κακ(όν) ἱκετεύοντα, μισεῖ μὲν τὴν ἀλωπεκῆν τοῦ βαρβάρου
 καὶ τὸ δολιόγνωμον ἀποστρέφεται, ὅπως κατὰ τὸ πολύστικτον ποιμήλληται
 τῶν παρδάλεων, ἄλλα φρονῶν, ἄλλα φθεγγόμενος, ἄλλα πράττων καὶ ὑπο-
 20 κρινόμενος ἕτερα' δίδωσι δὲ ὅμως αὐτῶ τὴν χρυσέαν γλῶτταν καὶ ἀνοίγει
 στόμα τὸ δωδεκάκροννον καὶ ὑπαγορεύει γράμμα πρὸς τὸν ἀλάστορα, οὐκ
 οἶδα τίνος οὐ δεξιότη(ε)ρ(ον), οὐ σοφότη(ε)ρ(ον), τίνος οὐ δεινότη(ε)ρ(ον) τε
 ἅμα καὶ ἱλαρότη(ε)ρ(ον) καὶ μεθόδου πάσης λογικ(ῆς) κατακόχιμον διατω-
 θάζει τοῦ βαρβάρου τὸ δοκοῦν ἀπανούργετον, ὅπ(ως) ἀγνοεῖ καὶ θαναμάζει
 25 τὸν μέχρι Δορυλαίου δρόμον τοῦ βασιλέως καὶ τὴν τοῦ χώρου κατάσχεσιν
 τὰς εὐεργεσίας ἀπαριθμεῖται, ὄσων καὶ οἴων ἀπολαύσας ὁ ἀχάριστος, ἠγνωμό-
 νησεν ἄναμιμνήσκει τῶν ὑποσχέσεων, ἃς εὐεργετούμενος μὲν ἀπέθετο, μετὰ
 δὲ τὴν εὐεργεσίαν ἠθέτησεν ἑλέγχει καὶ παριστᾷ τῶ βαρβάρῳ τὰ ἁμαρτή-
 ματα κατὰ πρόσωπον, οἷα δέδρακε πρὸς τὸν εὐεργέτην καὶ οἷα τίνον ἀντα-
 30 ποδέδωκεν. ἐπὶ δὲ τούτοις ἀπειλεῖται τὰ τοῖς οὕτω παρανομοῦσι πρόποντα
 καὶ ἐπισηεῖ φοβεράν τὴν ἀγίδα καὶ οἷα τοῖς ἀνεπιστροφῶς ἁμαρτάνουσιν
 ἐπικαταδρόγγονται. οὐδὲ τοῦ συνήθους μέλιτος ἢ γραφῆ τοῦ βασιλέως ἐλεί-

2. Ἦσ. 14,6. 5. Ἱερμ. 4,7. 17. ἀλωπεκῆν, ἦτοι πανουργίαν. Πρβ. Εὐθ. Μαλ. τ. Σφζόμ. σ. 72,3. 19. πρβ. Κ. Μ π ό ν η, Εὐθύμ. Μαλάκη Τὰ σφζόμενα σ. 42,23. Εἰδοταθ. 374,44. 787,41. 19. ὅπως κατὰ τὸ πολ. π. τῶν παρδάλεων ἦτοι ἐπενδύηται τὴν παρδαλῆν, ὃ ταῦτόν τῶ ἀλωπεκῆ ("Ἰδε Χ. Χαριτ. ἐν Ἐπιτ. Θεσσαλ. Α', σ. 241). 21. δωδεκάκροννον στόμα: Ἰδε λ. δ. στόμα καὶ λ. δωδεκάκροννος παρὰ Ada Adler, Suidae Lexicon. Lipziae 1931, pars II, 134.

5. ἀπὸ C: ἐκ Π.Δ. αὐτοῦ C: αὐτοῦ Π.Δ. (ὁμοίως στ. 6). 8. τωτέ(ως) C: τῶ τέρατι (:). 10. μακρὰ C. 17. ἀλωπεκῆν C. 23. ὅπως: ὅτι. 24. τῶ βασιλέ(ως) καὶ C. δορυλέου C.

πετο, ἀλλ' εἶχε καὶ τὸ ἱλαρὸν ἐπικεχυμένον καὶ ἐπεγέλα γλυκύτης τοῖς ἐπι-
 στρέφουσι πρόπονσα τοῦ βασιλέως [καὶ], ἱκανοῦ τῇ χειρὶ καὶ ἀπροσμάχου
 τῇ γλώττῃ καὶ κρατοῦντος ἐν ἅπασι, βασιλέως, ὃς βάλλει μὲν τῷ δόρατι τοὺς
 βαρβάρους καὶ τραυματίζει τὰ σώματα, βάλλει δὲ ἄρα καὶ κατὰ καρδίας
 5 τοῖς θήμασι καὶ θανατοῖ τὸ ἀντίπαλον. ἂν φύγη σου τὸ βέλος, ὃ αὐτοκρά-
 τορ, ὃ βάρβαρος ἀλλὰ τῷ περὶ τοῦ λόγου καταλαμβάνεται καὶ φθάνουσι τοῦ-
 τον αἱ τῆς γλώττης ἀκίδες ἀνιαιρότερον βάλλουσαι. ὃ γράμμα βασιλέως ἰσχυ-
 ρότερον δόρατος· ὃ γράμμα θειότεραν πλοντοῦν τὴν δύναμιν· οὐ γὰρ ἠπει-
 λῆσω μόνον οὐδὲ ἀνειδίσας, ἀλλὰ καὶ ὡς ἐπὶ κριτηρίου τὰ τοῦ γράμματος
 10 διεσκεύασας, ὡς ἂν καὶ αὐτὸς ἐπὶ πλέον μετὰ Θ(εο)ῦ δικαιωθῆς ἐν τοῖς
 λόγοις σου καὶ τὸ κράτος ἐξῆς κρινόμενος. ἐκεῖνο τοῦτο τῆς Ἱερεμίου προ-
 φητείας καὶ ποιῶν καὶ φθεγγόμενος· || «Ἴδού ἐγὼ κρινομαι πρὸς σε, ἐν τῷ
 λέγειν σε Οὐχ ἤμαρτον», ἔτι καὶ τὰ παρ' Ἡσαΐα τῷ μεγάλῳ προσθήμενος·
 «γινώσκω ἐγὼ ὅτι σκληρὸς εἶ, καὶ νεῦρον σιδηροῦν ὁ τράχηλός σου, καὶ τὸ
 15 μέτωπ(όν) σου χαλκ(οῦν). καὶ ἀν(ή)γγειλὰ σοι πάλαι, πρὶν ἔλθειν ἐπὶ σέ,
 ἀκουστόν σοι ἐποίησα». ταῦτα μὲν σοι πρὸς τὸν Περσάορχην, ὃ θειότατε βασι-
 λεῦ, οὐ δὲ ἤρχου τοῦ ἔργου καὶ τῆς πόλεως ὀκκοδόμεις τοὺς πύργους. περὶ
 σοῦ νῦν εἰρησθαι πάντως παρὰ Θεοῦ τὰ ἐν Ἡσαΐων βίβλῳ φερόμενα· «οὗ-
 τος οἰκοδομήσει τὴν πόλιν μου καὶ τὴν αἰχμαλωσίαν τοῦ λαοῦ μου ἐπιστρέ-
 20 ψει οὐ μετὰ λύτρων οὐδὲ μετὰ δώρων»· τοιγάρ καὶ ἀνοικοδομῶν τὴν πρό-
 μακροῦ σὴν πόλιν καὶ τοῦ Θεοῦ, δοῶ καὶ ὑπὸ τὴν σὴν ἐτάτιετο κληρουχίαν
 καὶ ἦν τῶν εὐσεβῶν οἰκητ(ή)ρ(ιον), λαμπροτέροις τοῖς τειχίσμασι κατεκό-
 σμεις καὶ θαυμαστόν τὸ τῶν πύργων περιετίθεις στεφάνωμα, ὥσπερ καὶ
 25 καὶ ταῖς αὐτοῦ κατα<στ>ολίζει χερσίν. ναὶ γὰρ καὶ σὺ βασιλεῦ ἔδωκας σου
 τὰς χεῖρας ἐπὶ τὸ ἔργον καὶ τοὺς λίθους πρῶτος ἐβάστασας, οἱ τὴν πόλιν
 ἔστεφαν τὴν αἰχμάλωτον. τίς εἶδὲ ποτε τοιοῦτον; τίς δὲ καὶ ἤκουσε βασιλέα
 τηλικούτον καὶ εἰς γῆν κωπάζοντα καὶ λίθ(ους) τοῖς οἰκοδομοῦσιν ἐπαί-
 ροντα; εὐδαίμων οἰκοδόμος ἐκεῖνος ὁ βασιλέα εὐτυχήσ(ας) συγκάμνοντα,
 30 τρισευδαίμων ἢ πόλις ἢ ἐκ τοιούτων σχοῦσα λίθων τὴν σύμπληξιν. εἰ δὲ καὶ
 ἀπὸ τοσοῦτον βασιλέ(ως) παρωνυμίζοιτο, βασιλις ἂν ἐν πόλεσι καλοῖτο δι-
 καί(ως) μετὰ τὴν πρώτην βασιλίδα τῶν πόλεων. ἐθαύμασε καὶ ἥλιος ταῦτα
 βλέπων καὶ ἐφορᾶν τὴν πόλιν ὑπέσχετο. τίς μὲν ἂν ἢ λύρα Ζήθου καὶ Ἀμ-

12. Ἱερεμ. 2,35. 13. Ἡσ. 48,4. 18. Ἡσ. 45,13. 20. Πρβ. Εὐριπ.
 Ἐκάβη 910. 33. Ζῆθος καὶ Ἀμφίων· Πρβ. Ἀπολλόδορον III, 5,5. Πανσαν.
 II, 6,2. Ὁμ. Ὀδ. λ, 263. Πρβ. καὶ W. Roscher, Lexikon d. griech. u. röm.
 Mythologie. Leipzig 1884—1924 τ. I—V τ. J, 1, 308/17 [Stoll]. Pauly-Wissowa-
 Kroll, R. E. I, 2, 1944/8 [C. Robert].

7. ἀνιαιρότερον...ἰσχυρότερον C. 11. ἐξῆς· ἐξ...εἰς C. 12. ἐν τῷ
 σε λέγειν C. 13. προσθήμενος C. 15. χαλκ(οῦν)· ἐν τῇ ψα· οὔν C. 17. οἰ-
 κοδόμεις C. 31. παρωνυμίζοι τὸ C. καλεῖτο C.

φίονος ἦν, ὑφ' ἧ τὰς Ἀθήνας τειχισθῆναι φασί, λέγειν οὐκ ἔχω. τὴν δὲ
 νῦν ἀνεγερθεῖσαν ταύτην πόλιν Ῥωμαίοις πολλῶ <τῆς> τῶν <Ἀ>θη-
 νῶν μακαριωτέραν ἔγωγε τίθεμαι, ὅσῳ τοῖς μελιχροῖς τοῦ βασιλέως περι-
 5 τετειχίσθαι δῆμασιν, ὑφ' ὧν οὐχ οἱ τὰ τοιαῦτα μόνον <ἀμφι>πονούμενοι
 καὶ οἷς τὸ κίττειν ἔργον <καὶ> ἐπιτήδευμα, ἀλλὰ καὶ ὅσον ἔκκριτον καὶ
 γερούσιον καὶ ὀπόσον τοῦ βασιλείου αἵματος, σαινόμενοί τε καὶ πρὸς πό-
 νους γαργαλιζόμενοι «ἔθεντο τὰς καρδίας αὐτῶν εἰς τὴν δύναμιν αὐτῆς, ὁ
 φησιν ἡ Γραφή, καὶ καταδιείλοντο τὰς βάρ(εις) αὐτῆς», «ἐδούλευσαν αὐτῆς
 αἱ χεῖρες ἐν τῷ κοφίνῳ, καὶ οὐκ ἀπέστησαν ἀπὸ ἄρσεων τὸν νῶτον αὐτῶν».
 10 ἔνθεν τοι καὶ ὡς ὑπὸ λυρικοῖς μελίσμασι καὶ μελιγμοῖσι τοῖς τοῦ βασιλέως
 ὑποφωνήμασι ῥᾶστα τε καὶ ξὺν ἡδονῇ τὸ ἔργον ἐξήρυσαν, ὀξύτερο(ν) τῶν
 περὶ Τροί(αν) Ἑλλήνων τὸν τοσοῦτον περίβολον ἀνεγείραντες. οἷον γὰρ δὴ
 καὶ ὑπεφώνεις αὐτοῖς: «οὐ κίττειμεν πόλιν, ὧ ἄνδρες, ἀλλ' ἀνακίττειμεν
 15 Ῥωμαίοις τὴν εὐκλειαν, οὐκ ἐγείρομεν τείχη, ἀλλ' ἀνυψοῦμεν ἑαυτοῖς τὰ
 φρονήματα, ἀποτειχίσμα τοῦτο βαρβάρους, φραγμοῦ μεσότοιχον, λίθου πρόσ-
 κομμα, ἕως Πέτρης ἐλθῶν τῇ πέτρᾳ προσαράξει τὴν κεφαλὴν, <καὶ> κεν-
 τηθήσεται τοὺς πόδας ὑπὸ τῶν ἐνταῦθα σκορπίων, οὓς οἱ λίθοι οὗτοι καλύ-
 ψουσι καὶ οὐκέτι περαιτέρω προβῆναι π(ά)ντι(ως) οὐδὲ Ῥωμαίων γῆν πα-
 20 τήσῃσι δυνήσεται. ἐπισωρεύσωμεν τοὺς λίθους, βάλωμεν τοὺς καταράτους
 βαρβάρους, τοὺς ὑλακομῶρους κύνας ἀποσοβήσωμεν». ἀλλὰ γὰρ ἐνταῦθα τοῦ
 λόγου γενόμε(ος) οὐκ ἔχω τί σε ὀνομάσω τὸν αὐτοκράτορα, εἴτε Θε(ο)ῦ
 μιμητὴν διὰ τὴν μέχρι γῆς συγκατάβασιν ὡς καὶ συνταπεινοῦσθαι τοῖς περὶ
 25 πλίνθους πονοῦμένοις καὶ κάχλημας, εἴτε Θε(ε)ῶν μᾶλλον ὡς καινὴν παρά-
 f. 4v. γοντα κτίσιν, || καὶ τὸ πάλαι συντριβὴν ἀναπλάττοντι(α). ἔλαβες γοῦν καὶ σὺ
 τὸν χοῦν ἀπὸ γῆς καὶ ἀν(θρώπ)ους ἅμα καὶ πόλεις ἐπλασας· τάχα καὶ κατὰ
 τὸν Ἱερεμίον κεραμέα τὸ ἐπὶ τῶν λίθων ἔργον ἀναπλάττεις διαπεσὸν καὶ
 πηλ(όν) λαβῶν ἐν χερσὶ «πάλιν ἀγγεῖον ἕτερον ποιεῖς σεαυτῷ καθὼς ποιῆ-
 30 σαι ἤρεσεν ἐναντί σου». τὸ δὲ πανταχοῦ σε παρῆναι καὶ τὰ πάντα πληροῦν,
 πῶς οὐ θείας ἀντικρὺς φύσεως; ἐπεστάταις τοῖς ἔργοις, τοὺς πολεμοῦντας
 ἐδίωκες· προηγοῦ <τῶν> τὰς τροφὰς συγκομιζόντων βαρβαρικῆς ἐνέδρας

1. τὰς Ἀθήνας: Μνημονικὸν σφάλμα ἀντὶ τοῦ «Θήβας». Ὅμ. Ὑδ. λ, 645.

7. Ψαλμ. 47,14. 8. Ψαλμ. 80,7: «ἀπέστησεν ἀπὸ ἄρσεων τὸν νῶτον αὐτοῦ, αἱ χεῖρες αὐτοῦ ἐν τῷ κοφίνῳ ἐδούλευσαν». 15. Πρβ. Ἐφεσ. 2,14. 22. Πρβ. Β' Κορ. 5,17. 23. Πρβ. Ἀποκ. 21,1. 24. ἀναπλάττοντι(ος) C: Ἴδε Χαριτω-
 νίδου, Κριτ. καὶ γραμματ. σ. 16. 25. Πρβ. Γεν. 2,7. 27. Ἱερεμ. 18,4.

28. Πρβ. Μέγα Εὐχολόγιον: Ἀκολουθίαν τοῦ Μεσονυκτίου, τὴν οὕτω καλου-
 μένην εὐχὴν: «Βασιλεῦ οὐράνιε».

2. <τῆς>+Μπόνης. 3. περιτετειχίσθαι C. 4. τὸ «ἀμφι» ἄνωθεν τοῦ
 «πονούμενοι», προστεθὲν ὑστερον ἐν C, ἀμφιπονοῦμαι λ. Ὅμ. 5. <καὶ>+Μπό-
 νης. 10. ὑπὸ λυρικοῖς: ἀπὸ λυρικοῖς C. 11. ῥᾶστατε C. 16. προσαράξει C,
 27. ποιεῖται C. 30. <τῶν>+Μπόνης.

ῥυόμενος. περιέθεις κύκλω πᾶσαν τὴν στρατιὰν παννύχι(ς), πανημέριο(ς).
 νυκτὸς μὲν ἀγρουπνῶν καὶ φυλακὰς ὑπὲρ τοῦ ποιμνίου φυλάττων, ἅς οἱ τῶν
 ποιμένων νηφαλεώτεροι καὶ μέντοι καὶ τοῖς νυκτιλόχοις ἐνεδρεύων βαρβά-
 ροις, ὅσοι τὰς νίκας ἐν νυκτὶ παρακλέπτουσιν, ἡμέρας δὲ κατατάττων τοὺς
 5 στρατιώτας καὶ διεγείρων σφῶν τὰ φρονήματα. «ὑπὲρ εὐσεβείας λέγων, ὃ
 στρατιώται, πονοῦμεν, ὑπὲρ Θ(εο)ῦ στρατευόμεθα. οὐ βαρβαρικὰς κατέχο-
 μεν πόλεις οὐδὲ διώκομεν τὰ ἀλλότρια· οὐχ ἐτέρους ἀδικοῦμεν, ὑπὲρ τῶν
 ἡμετέρων μαχόμεθα· δεινὸν τὴν Θ(εο)ῦ κληρονομίαν ὑπὸ τῶν ἀσεβῶν λω-
 ποδουτεῖσθαι καὶ περιτέμνεσθαι». τότε ἦν ἰδεῖν ἐπὶ σοί, βασιλεῦ, τελεσθῆν(;))
 10 καὶ τὸ δημηρικὸν γνωμολόγημα μᾶλλον μὲν οὖν "Ὀμηρος, <ὅς> «οὐ χρὴ
 παννύχιον εὔδειν τὸν βουλευφόρον ἄνδρα» προτιρέπεται. τὸ μὲν αὐτῷ τῆς νυ-
 κτὸς εἰς ὕπνον πάντ(η) ἀπομερίσας, τὸ δ' αὖ εἰς ἔργα καὶ πόρους καὶ τὰς
 ὑπὲρ τοῦ λαοῦ φροντίδας ἀποτεμόμ<εν>ος. σὺ δὲ ὄλην αὐπνον ἰαύων τὴν
 νύκτα, καιρὸν ἐποίεις φροντίδων καὶ τὸν ὕπνου καιρὸν, καὶ τὸ δὴ μεῖζον,
 15 ὅτι οὐδ' ἐπὶ τῆς σκηπῆς διακαρτερῶν, οὐδὲ τῷ σκίμποδι προσηλούμενος,
 οὐδ(ἐ) μόνος φροντίζων εἶ τὰ τοῦ ἔργου ἐς ἡμέραν ἀναβαλλόμενος, ἀλλ'
 ὁμοῦ τε φροντίζων καὶ ὁμοῦ τὰ τῆς φροντίδος πληρῶν. ἱππότης κύκλω τῶν
 στρατευόντων περιῶν, ὡς ἂν ἐκεῖνοί τε καθεύθειν ἠδέως ἔχοιεν ἀπὸ φόβου
 νυκτερινοῦ μὴ φοβούμενοι καὶ αὐτὸς κερδαίνους εἶ πον ἐντυχοῖς βαρβάρ(ων)
 20 ἄγραν νυκτερινήν· οὐ γὰρ ἐλάμβανες κόρον ἡμέρ(ας) ὄλης θηροῦν πῆ μὲν
 θηρία καὶ κνώδαλα, πῆ δὲ γένη βαρβάρων τὰ καὶ θηρῶν αὐτῶν ἀγριώτερα,
 ἐν ἴσῳ πάντ(ως) τὴν τῶν γενῶν ἀμφοτέρων ἄγραν ποιοῦμενος. ὃ σῶμα στε-
 ρέμνιον, ὃ ψυχὴ καρτερικωτάτη, ὃ ἄνθρωπος ἀδαμάντινος, ὃ τραῦμα βαρ-
 βάρων θαῦμα Ῥωμαίων, πάσης γῆς περιλάλημα! ὡς αἶε σοι τὴν ἀνδρείαν
 25 καὶ τὸ φερέπονον ἐκπληττόμενοι, νῦν εἴπερ ἄλλοτὲ ποτε ὡς ἀληθῶς ἐκτεθή-
 παμεν ἐκεῖνα ἐπὶ σοὶ κατιδόντες, ἃ μηδέπω μέχρι νῦν τευθέμεθα! ἐλάνθαν-
 νες τοῖνον ἡμᾶς τοιοῦτον σῶμα πλουτῶν ἢ νῦν σοι τοῦτο μετακεχάλκευται
 καὶ ἑαυτοῦ στερεμνιώτερο(ν) γέγονεν; ἀλλὰ σὺ μὲν πάλαι τοιοῦτος ὦν, ἅτε
 δὴ μηδ' ἐκ τῆς ὄλιγκῆς δυάδος τάχα τὴν διαρτίαν λαβὼν τοῦ σώματος κατὰ
 30 τοὺς πολλοὺς, ἀλλ' ἐξ αὐτοῦ τοῦ τῆς ὄλης ἄνθους, ὡς γε οἶμαι, κατ' οὐδ(ρα)-

10. Ὀμ. Ἰλ. Β, 24. 13. Περθ. Ὀμ. Ι, 325 ε, 154 κ. ἀ. Εὐστάθ. Μακρομβ. Ζ', 18,4 «νύκτας ὄλας αὐπνοὺς ἰαύομεν». Κ. Χαριτωνίδου, Ποικίλα Φιλολ. σ. 532.

22. «ὃ σῶμα στερέμνιον»: Περθ. Eust. op. παρὰ Tafel, De Thessal. 417 fin. 427,4. 29. Περθ. Νικ. Χων. ed. Bonn σ. 160,2: «ἄνθρωπος οὐκ εὐφυῆς τὴν διαρτίαν τοῦ σώματος». Eust. op. p. 253,70. Νικ. Γρηγ. ed. Bonn σ. 1257 «ἐκ τῆς ἐνύλου συμφυοῦς διαρτίας». Tzetz. ad Hesiod. op. 625 «Πᾶσαν τὴν τῆς νεῶς διαρτίαν».

1. πᾶσαν: πατᾶν C. 4. νίκας: νύκτας C. κατατάττων C. 10. Ὀμηρος, ὅς οὐ χρὴ: Ὀμηρος μὲν ὁ C. 11. εὔδειν τὸν C: Ὀμ. om. τὸν 12. πάντ(η): πάντως: ἐτέθη ὕστερον ἐν C ἀνωθεν τοῦ «ἀπομερίσας». 16. μόνος C τὰ τὸ ἔργον ἐς ἡμέρας C. 17. ὁμοῦ τὲ C. 18. περιῶν ὡς ἂν ἐκεῖνοί τε C. 22-23. ὃ C. 22. στερέμνιον C. 23. κατερικωτάτη C. 29. μηδ': μὴ δὲ C.

ν(ους) σφαίρας διαπλασθεῖς, τοσοῦτον εἶχες πάντως καὶ τὸ κτηπαθὲς καὶ φερέπονον. ἡγνοεῖτο δὲ ἄρα ἡμῖν ὅτι μηδὲ καιροῦς) παρῆν ἀναδείξεως, μηδὲ τοιοῦτων ἐτι τετυχήκαμεν τῶν πραγμάτων, τοσαύτης δεδεδημένων τῆς καρτερίας καὶ νήψεως, ὥσπερ ἀμέλει καὶ ὁ σήμερον ἐν Ἰορδάνῃ βαπτίζόμενος ἀθάνατος βασιλεὺς αὐξάνειν λέγεται παρὰ τοῖς εὐαγγελίοις καὶ κραταιοῦσθαι τῷ πνεύματι, πληροῦμενος σοφίας καὶ χάριτος. οὐχ ὅτι μετεπλάττετο πρὸς τὸ ἰσχυρότερον καὶ ἐπὶ σοφία προέκοπτε· τί γὰρ τοῦ παντελείου γένειοι ἂν τελειότερον; ἀλλ' ὅτι τοῦ καιροῦ προχωροῦντος καὶ τῶν πραγμάτων προσαπαιτούντων, ἡ ἐνοικοῦσα τούτῳ δύναμις ἀνεφαίνετο. οὐκ εἰς τοσαύτας τοίνυν τὰς νύκτας ἡγρύπνησας, ὡ θεσπέσιε βασιλεῦ, οὐκ ἐπὶ τοσαῖσδε ταῖς ἡμέραις ἐκακοπάθησας, ἵνα τὰς λοιπὰς καιρὸν ἀνέσεως λογιώσωμεθα, ἀλλ' ἦσάν σοι πᾶσαι μὲν νύκτες || ἀγρυπνία μία, πᾶσαι δὲ ἡμέραι κάματος εἷς. Ὁρθρος ἦν βαθὺς καὶ περιήχει μὲν ἡ σάλπιγξ, ἡγγέλλετο <δ'> ὁ βασιλεὺς ἰπαζόμενος. ὁ ἥλιος ἔδν καὶ ἐπὶ κνέφ(ας) ἔδν καὶ προέκοπτε νῆξ καὶ ἐπὶ σκηνῆς ὁ βασιλεὺς οὐδαμοῦ. ἦκεν ὄρθρος πάλιν καὶ ἡ σάλπιγξ ἐξιόντα τὸν αὐτοκράτορα κατεμήννε καὶ ἰδεῖν μὲν ἢ ἀκοῦσαι εἰς τὴν σκηνὴν τοῦτον εἰσιόντα, οὐκ ἦν ἐξιόντα δέ, τεκμήρησθαι ἦν. τί θαυμάζεις Ὅμηρε τὸν βασιλέα μιᾷ νυκτὶ διαγρηγορήσαντα καὶ τῶν ἄλλων ἡδὺ καθευδόντων, αὐτὸν ἀγρυπνοῦντα καὶ πολλὰ φρεσὶν δομαίνοντα καὶ διασκοπούμενον; τάχα γὰρ Ἐκτωρ ἔοικεν αὐτὸν ἐξυπνίσει κατεπεμβῆναι τῶν νηῶν προσδοκώμενον, εἶτα καὶ μέχρι τῆς τοῦ Νέστορος σκηνῆς ἡ ἐγρηγορσις. τὰ δὲ ἐξῆς Νέστορος μὲν ἡ βουλή, Διομήδους δὲ τὸ ἔργον. καὶ ἄπεισι μὲν αὐτὸς ἐς γῆν ὡς κατάσκοπος, ὁ δὲ Ἀγαμέμνων πάλιν ἐπὶ σκηνῆς. ἡμῖν δὲ ἀλλ' οὔτε φόβος ἀντιπάλου καὶ προσδοκωμένη τάχα τροπὴ τὸν αὐτοκράτορα διανίστησιν, οὔτε νῆξ ἄυπνος μία, οὐδ' ἄλλος <ἐστὶ> μὲν τὰ δέοντα βουλευόμενος, ἄλλος δὲ τ(οὺς) πόν(ους) ἀναδεχόμενος, ἀλλ' αὐτὸς αἰεὶ καὶ γρηγορεῖ καὶ βουλεύεται καὶ ἄπεισι νυκτὸς κατὰ τῶν βαρβάρων ὁ μηδὲ τῆς ἡμέρας σφῶν ἀποσχόμενος. στρέψον τοίνυν ἐφ' ἡμᾶς τὴν γλῶτταν, ὡ σοφὲ δαίμων, καὶ ὕμνει βασιλέα καὶ στρατιωτὴν μεγάλης μούσης δεόμενον. σὺ ἄρα ἦσθα βασιλεῖ τοιοῦτω προσήκων· ὡς γὰρ οὐκ ἦνεγκεν ὁ χρόνος ποιητὴν Ὅμηρου σοφώτερον, οὕτως οὐδὲ βασιλέα τοῦ νῦν κρατούντος στρατηγικώτερον. τούτῳ ἂν δικαί(ως) μαχομένῳ μετὰ βαρβάρων κἀκεῖνό σου τὸ ἔπος ἐφήρμοσε· «σάφ' οὐκ οἶδ' εἰ Θεός ἐστιν. εἰ δ' ὁ γ' ἀνήρ», ὃ δὴ πάντως καὶ ἡμῖν πολ-

4. Λουκ. 2,40. 13. Περβ. Λουκ. 24,1. 14. Ὅμ. Α 475 ἥλιος κατέδν καὶ ἐπὶ κνέφας ἦλθε κ.ά. 17. Ὅμ. Ἰλ. Κ, 36. 218ε. 32. «μετὰ» ἀντὶ τῆς «πρός»: Χρῆσις μεταγ., οἶον Γεν. 26,20, Ἔσθρ. ΙΙ. 23,25 κ.ά. Περβ. λατ. cum. 33. Ὅμ. Ἰλ. Ε, 183: «σάφα δ' οὐκ οἶδ' εἰ Θεός ἐστιν. εἰ δ' ὁ γ' ἀνήρ, ὃν φημί, δαίμων Τυδέος υἱός».

17. ὃ Ὅμηρε C: τὸ «ὃ» διαγεγραμμένον ἐκ τῶν ὑστέρων ἐν τῷ C. 20. ἐξυπνήσαι C. 25. οὐδ': καὶ C. 27. μὴ δέ C. 33. ἡ γ' ὁ δ' ἀνήρ C.

λάκεις λέγειν ἐπέρχεται· ὁρῶντες γὰρ αὐτὸν τὰ ὑπὲρ φύσιν ἀνδραγαθοῦντα
καὶ τὰ ὑπὲρ ἀν(θρωπ)ον ἐργαζόμενον, εἰς ἐννοίας ὑψηλὰς ἀνατρέχοντες καὶ
μύθοις μὲν οὐ προσέχομεν, οὐδὲ Θεοὺς γενεαλογοῦμεν καὶ οὐ(ρα)νίων τινα
καταλέγομεν, θεῖαν δὲ ὁμῶς φανταζόμεθα φύσιν καὶ θεῖον ἀν(θρωπ)ον αἰ-
5 νοῦμεν καὶ πειθόμεθα λέγειν ὅποσα ὑπερναβαίνειν τὸν ἀνθ(ρωπ)ον. Πυθία
δὲ καὶ νῦν, εἴπερ ἦν καὶ τὰ τῆς Πυθίας χρηστήρια, πολλῶν ἂν πλεον διηπό-
ρει περὶ τοῦ ἡμετέρου βασιλέως ἢ Λυκούργου ἐκείνου τοῦ κρατοῦντος ἐν
Λακεδαιμόνι, τί ἄρα τοῦτον καλέσειεν εἴτε Θεὸν εἴτε ἀνθρώπων· τῷ ὄντι
γάρ, ὃ παρόντες, καὶ μοι νεμεσίση μηδεὶς, μηδὲ θωπείας γράφηται μου
10 τὸν λόγον. νῦν σῶμα μὲν ἀνθρώπου, νοῦς δὲ Θεοῦ βασιλεύει, μᾶλλον δὲ
ὥσπερ ἐστὶ τῷ βασιλεῖ μου θειοτάτη τις ἢ ψυχὴ, οὕτω δὴ καὶ τὸ σῶμα καινῆς
τινος τῆς κρᾶσεως καὶ συνθέσεως καὶ ὑπὲρ φύσιν οὕτως βροτεῖον σώματος,
ἴσον καὶ παντο(οἰς) πόν(οἰς) ἐστὶν ἀνάλογον καὶ παντελῶς ἄτρυτον καὶ ἀκά-
15 ματον. νῦν ἡμῖν προκαθῆται βασιλεύς, ᾧπερ οὐ μία τ(ις) τῶν μουσῶν προσ-
φοιτῶσα, καθάπερ τινὶ λέγεται τῶν παρ' Ἑλλησι βεβασιλευκότων, ἐκδιδά-
σκει τὴν βασιλικὴν ἐπιστήμην, ἀλλ' ὄν αἱ πᾶσαι τιμαλφές καταγώγιον ἐξ αὐ-
τῆς εὐροῦσαι γενέσεως θυμόσοφον, ὡς ἀληθῶς, ἀπειρογάσαντο. καὶ οἶδε μὲν
εἴπερ τις ἄλλος ὅπως δεῖ τῇ ἐξουσίᾳ χρηστέ(ον) καὶ πῶς τὰ κατὰ τὴν βασι-
20 λείαν διοικητέ(ον)· ἔχει δὲ καὶ τὴν στρατηγικὴν ἐπιστήμην, ὡς οὐκ οἶδα εἴ
τις Θεμιστοκλῆς ἢ Βρασί<δας>, ὥσπερ θαυμάζουσιν Ἑλληνες. οὐ μὴν οὐδὲ
τὸν στρατιώτην ἠρηνήσατο, ἀλλ' οἶδε μὲν <καί> ἐπ' ἀμφοτέρω κινεῖν τὴν
ἀσπίδα ὑπὲρ τὸν περιώνυμον Ἐκτορα, οἶδε δὲ καὶ τόξον βάλειν εὐστόχως
ὑπὲρ Τεῦκρον καὶ Πάνδαρον· προσηδᾶ δὲ καὶ Διομήδους πλεον μαχόμενος,
ὁποτέρωσι μετεῖη μὴ γινωσκόμενος· ἐμβοῆσαι δὲ καὶ τοὺς ἐχθροὺς καταπλη-
25 ξαι καὶ φρυγεῖν ἀναγκάσαι καὶ Πηλείωνος αὐτοῦ φοβερώτερος· δειπνήσαι δὲ
καὶ τὸ παρατυχόν Ἐπαμεινώνδου καὶ Σκηπίωνος ἐτοιμότερος καὶ δεῖσο(αν)
ὑπνῶσαι τῆς βασιλικῆς χρυσοπάστου κλίνης τὸ ἔδαφος ἀσμένως ἀλλάξασθαι·
f.312v συνόλως δὲ εἰπεῖν, ἀπαρνεῖται ἢ τὸν βασιλέα π<αρά> τὸν τῆς ἐκστρατείας
30 καιρὸν καὶ ποιεῖται μὲν τὴν γῆν καὶ κλίην καὶ τράπεζαν, ἐντροφᾶ δὲ τῇ
μάζῃ καὶ νᾶμα πίνει ποτάμιον. καὶ χόρτος μὲν αὐτῷ χλωρὸς ὑποστρώωνν-

5. Περβ. Γαλην. Προτρεπτ. ἐπὶ τέχν. κεφ. Θ' (τ. Α', σ. 22 K, τόμ. Α' σ. 117, 27. Teubn.). Ἡρόδ. Α', 65. Πλουτ. Βί. Λυκ. Ε', 3. 14. Ἐννοεῖ τὸν μέγαν Ἀλέξανδρον· Πλούτ. Ἀλέξ. 5.5. 3.2. Λίων Χρυσ. περὶ Βασιλείας Λόγ. τέσσαρες.

22. Ὀμ. Ἴλ. Η, 238, ἔνθα ὁ Ἐκτωρ ἀπαντῶν εἰς τὸν Αἴαντα, λέγει· «οἶδ' ἐπὶ δεξιᾷ, οἶδ' ἐπ' ἀριστερᾷ νομήσαι βῶν ἀζαλέην, τὸ μοί ἐστι ταλαύρινον πολεμίζειν». 23. Τεῦκρον· Ὀμ. Ἴλ. Μ, 350. Ἄνν. Κομν. Β', 90,2 Teubn. Πάνδαρον· Ὀμ. Ἴλ. Ε, 128-142. 171. 245. Περβ. Χαριτ., Κριτ. καὶ Γραμμ. σ. 47. Διομήδους· Ὀμ. Ἴλ. Κ, 482ε. 25. Πηλείωνος=δηλ. τοῦ Ἀχιλλέως. 26. Ἐπαμεινώνδου· Περβ. Πλουτ. Ἡθ. 192 Α κ.ε.

9. μὴ δὲ C. 13. ὅσον· ὅσω C. 18. δεῖ· δέον C.

«ΘΕΟΛΟΓΙΑ» Τεῦχος Γ'

34*

ται, ὑπὲρ δὲ κεφαλὴν ἢ ἄσπις καὶ ὁ θώραξ σκέπη τῷ σώματι. ὕπνος δὲ εἰ
 μὲν τις αὐτοῦ καὶ ἄπτοιτο λέγειν οὐκ ἔχω· εἰ δὲ ἄρα καὶ μικρὸν ἐπιμύσειε,
 στρατηγικὰ δῆπον καὶ τὰ ἐνύπνια· πανοπλίαι περιοκοπούμεναι καὶ φάλαγγες
 5 συντατιόμεναι καὶ καταδρομαὶ βαρβάρων καὶ φυγαὶ καὶ βοαί, καὶ τὸ ζώργει
 γοερώτερον ἐξηχούμενον. ὡς πάντ' ἐφορῶν ἤλιε καὶ πάντ' ἐπακούων, ἠδέως
 ἂν σου πνθοίμην εἴ ποτέ τι γλυκύτερον εἶδος ἄλλο θέαμα ἢ βασιλέα τηλι-
 κοῦτον συναπιόντα τοῖς κομίζουσι τὰ χορτάσματα καὶ τροφέα ισοσῦτων μυ-
 ριάδων ὑποτελῶν· μάννα μὲν γὰρ οὐκ ἦν ὕσαι τὸν οὐ(ρα)νὸν οὐδὲ βλύσαι
 ὄρνιθας τὸν ἀέρα, ὅτι μηδὲ λαὸς ἦν ἀπειθήης ἐκείσε καὶ κατὰ τοὺς Ἑβραί-
 10 οὺς γογγυστῆς καὶ μικρόφυχος. ἐπεὶ δὲ ὁμοως τρέφεσθαι τὰ στρατεύματα
 <οὐκ ἦν> καὶ κίνδυνος ἦν ὑπὸ βαρβάρου πεσ<εῖν> τὸν ἀπιόντα τὴν βαρβάρου
 τροφ(ῆν) κομίσασθαι, ἀναδέχεται καὶ ταύτην ὁ βασιλεὺς μου τὴν μέριμναν,
 μᾶλλον καὶ τοῦτον ὑπὲρ τῶν ὑπηκόων ἀρπάζει τὸν μόχθον ἐντείν(ων) τὸν
 κίνδυνον καὶ ἀναλαμβάνων ἐκάστην ἡμέρ(αν) τοὺς δεομένους τροφῆς μέχρι
 15 καὶ ἐπὶ τὰ βαρβαρικά χωρία τούτους ἀφόβως ᾠδήγει καὶ παρῆχε συγκομί-
 ζειν μετ' ἀφθονίας, ὕπερ ἂν ἕκαστος βούλοιο. ἐπεὶ δὲ καὶ ἐπανήκειν ἔδει
 καὶ μεγάλα μὲν ἦν τὰ φορτία, μέγας δὲ καὶ ὁ παρὰ τῶν ἀδικουμένων βαρ-
 βάρων κίνδυνος, βασιλεὺς ἦν αὐθις ὁ προηγούμενος, κἀκεῖνα δὴ τὰ θεῖα
 τούτοις ἐπιφθεγγόμενος· «δεῦτε πρὸς με πάντες οἱ πεφορτισμένοι κἀγὼ
 20 ὑμᾶς ἀναπαύσω», τὴν ὁδὸν ἀκίνδυνον παρασχών. καὶ Ῥωμαῖοι μὲν οὕτω
 τ(ὸν) περσι(ὸν) κατεσπατάλων καρπὸν καὶ τοῖς τῶν βαρβάρων ἀγαθοῖς
 ἐνετροφῶν καὶ τὰς ἀγέλας ἤλαννον καὶ τὰ ποίμνια· Πέροσαι δὲ καὶ πόρρω-
 θεν δρῶντες ὑπέστενον καὶ ἠθέλον μὲν ἀμύνεσθαι καὶ θυμοῦ καὶ μένους
 ἐπιμπλάντο· βαλλόμενοι δὲ τῷ φόβῳ τοῦ αὐτοκράτορος ἐπεπήγεσαν, πλὴν εἰ
 25 μὴ τινες κακοδαιμονῶντες (·) καὶ οἷς ὁ τοῦ βίου τάχα κλωστήρ ἐπέλιπεν,
 ὀλίγον ὑπεκδρομόντες τῆς βασιλικῆς χειρὸς ἔργον γεγόνασι μετὰ τῶν ἀστα-
 χύων καὶ αὐτοὶ θερισθέντες καὶ εἰς λεπτήν κατ' ἐκεῖν(ους) ἐκλιμηθέντες
 ἀχρυσίαν. ὡς επικαιρότατον λοιπὸν λέγεσθαι π(ερὶ) τουτωνὶ τῶν βαρβάρων
 ἐκεῖνο δὴ τὸ ψαλλόμενον· «τὸν καρπὸν αὐτῶν ἀπὸ τῆς γῆς ἀπολεῖς, καὶ τὸ
 30 σπέρμα αὐτῶν ἀπὸ νιῶν ἀν(θρώπων)ων»· οὐ γὰρ μόνον αὐτοῖς ἐξέλιπε τὰ
 γεώργια καὶ τοὺς καρποὺς αὐτῶν ἀπὸ τῆς γῆς ὁ αὐτοκράτωρ ἀπόβλεσεν, ἀλλὰ
 καὶ οὗς ἐγέννησαν παῖδας ἀπὸ νιῶν ἀν(θρώπων)ων ἠφάνισε. ταῦτ' ἄρα «καὶ
 ὄσοι μὲν εἰς μάχαιραν, εἰς μάχαιραν», τὸ τοῦ Ἱερεμίου εἰπεῖν, «ὄσοι δὲ εἰς

5. Ὁμ. μ. 323. 8. Ἑξοδ. 16,4.13.14έ. 19. Ματθ. 11,28. 25. κακοδαιμονοῦν-
 τες C : ὄρα X α ρ ι τ. Κριτ. καὶ γραμμ. σ. 346. 29. Ψαλμ. 20,11. 33. Ἱερ. 15,2.

2. ἐπιμύσει C. 7. καὶ τροφέα...ὑποτελῶν : καὶ τροφῶν...ὑποτρέφων C.
 9. μὴ δὲ C. 11. <οὐκ ἦν> om. C. 11. τὴν βαρβάρου : τὴν τοῦ βαρβάρου C,
 ἀλλὰ τὸ «τοῦ» ἐκ τῶν ὑστέρων διαγεγραμμένον ἐν τῷ C. 13. ἐντείνων : εἰ τι-
 ν(ων) C. 21. καρπῶν C.

- λιμόν, εἰς λιμόν· καὶ ὅσοι εἰς αἰχμαλωσίαν, εἰς αἰχμαλωσίαν· καὶ γὰρ οὐ
 λιμαρχονῶν μόνον ὁ βασιλεὺς, οὐδὲ μαχαίρα κτείνων τοὺς βαρβάρους ἠρκέ-
 σθη, ἀλλὰ καὶ ἠχμαλώτισε καὶ ἠνδραποδίστατο καὶ οὐδὲ παύσεται γε πάν-
 τ(ως) τὰ τοιαῦτα ποιῶν, ἕως ἂν τῇ τῶν Ῥωμαίων ἀρχῇ τοὺς οἰκείους ὄρους
 5 ἐπανασώσῃται καὶ ὑποτάξας ἔθνη τὰ διακενῆς φρονιτιόμενα, τὸν τῆς μοναρχίας
 ταύτην ἐπενδύσῃ χιτῶνα, ἐφ' ᾧ τὸ πρὶν ἐσεμνύνετο· τάχα γὰρ ἤκουσε
 <«τῆς τοῦ Κυρίου φωνῆς· υἱός μου εἶ σύ, ἐγὼ σήμερον γεγέννηκά σε»>·
 ἤκουσε τοῦ Δεσπότη διὰ τῆς θανῆτικῆς προφητείας παρεγγυῶντος καὶ λέ-
 γοντος· «αἵτησαι παρ' ἐμοῦ, καὶ δώσω σοι ἔθνη τὴν κληρονομίαν σου» καὶ
 10 φιλονεικεῖ τὴν φωνὴν εἰς ἔργον ἐκβῆναι καὶ τὴν ἑαυτοῦ κληρονομίαν ἀπο-
 λαύειν. καὶ μέντοι κάκεινα τ(οῦ) Ἡσαΐου πρὸς αὐτὸν εἰρησθαι δοκῶν· «πλά-
 τυνον τὸν τόπον τῆς σκηνῆς σου, μάκροννον τὰ σχοινίσματά σου». «οὐ μὴ
 δώσω ὑπὸν τοῖς ὀφθαλμοῖς μου», φησὶν, «οὐδὲ ἀνάπασιν τοῖς κροτάφοις
 μου, ἕως οὗ εὖρω τόπον τῷ Κ(υρί)ῳ, σκῆνωμα τῷ Θ(ε)ῷ». Κ(υρί)ον δὲ
 15 τόπος τίς ἂν ἕτερος εἴη ἢ ὁ καθαριεύων χάρος τῶν ἀσεβῶν καὶ τὰ θεῖα τε-
 μένη καὶ τὰ σεπτὰ φρονιτιστήρια;
 f. 31^{br} Ταῦτα δὴ ἥ τὰ πάλαι μὲν Ῥωμαίοις σχοινίσματα, νῦν δὲ τῶν ἀσεβῶν
 δομητήρια. ὦ πῶς τὸν βασιλέ(ως) ζῆλον ἐκδιηγῆσομαι! πῶς τὴν φλόγα δη-
 μοσιεύσω τὴν τὸ ἐντὸς αὐτοῦ διατυροπολήσασαν! ὡς γὰρ ἐπὶ τὰ ἐνδοτέρω τῆς
 20 Περσίδος ἐχώρει καὶ πόλεις μὲν ἐώρα κειμένας, ὡς αἱ Ῥωμαίων πάλαι χεῖ-
 ρες ἀνήγειραν, νεὺς δὲ τοὺς θεῖους ἀνεστραμμένους, ἐν οἷς Θ(ε)ὸς π(αρά)
 τῶν εὐσεβῶν ἐδοξάζετο, «ζηλῶν ἐζήλωσε τῷ Κυρίῳ» καὶ «ὁ ζῆλος τοῦ θεοῦ
 οἴκου τοῦτου κατέφαγε». καὶ ἦν μετὰ μὲν Ἱερεμίου «τὴν κοιλίαν ἀλγῶν καὶ
 πενθῶν», ὡς ἐπὶ τῇ ἐρημώσει τῆς Ἱερουσαλήμ· μετὰ δὲ τοῦ ἐμοῦ Ἰ(ησοῦ)
 25 ἐκεῖνα δὴ τὰ ἐν εὐαγγελίοις φθεγγόμενος· «πῦρ ἦλθον βαλεῖν ἐπὶ τῆς γῆς
 καὶ τί θέλω ἰδεῖν εἰ ἦδη ἀνήφθη»; οὐκ ἐκεῖνο τὸ φαινόμενον μόνον, δι' οὗ
 τὴν τῶν βαρβάρων ἐπυρπόλησε γῆν καὶ τοὺς καρπούς αὐτῶν ἐξηφάνισεν,
 ἀλλὰ καὶ ὅπερ αὐτὸς ἐκρυπτεν ἔνδον ὑπὸ τοῦ ζήλου τοῦ κατὰ Θ(ε)ὸν ἐκπρε-
 φόμε(ον). ποικίλος τις ἦν ἄρα τότε ὁ βασιλεὺς καὶ πολλοῖς κατεμερίζετο
 30 πάθεισιν· ἤσχαλλεν ἐπὶ ταῖς ἠρπαγμέναις πόλεσι παρὰ τῶν βαρβάρων, ἐδά-
 κρυνεν ἐπὶ τοῖς βεβηλωθεῖσιν ἁγίοις, ἐθυμοῦτο κατὰ τῶν κυνῶν τῶν ἀναιδε-

5. Ψαλμ. 2,1. Περβ. Ἀριθμ. 21,5. 7. Ψαλμ. 2,7-8. 11. Ἦσ. 54,2.

12. Ψαλμ. 131,4-5. 15. περὶ τοῦ τύπου καθαριεύω Ἴδε Κό ν τ ο ν Ἀθην. Γ' σ. 319 κ.ε. 22. Γ' Βασιλ. 19,10,14. Ψαλμ. 68,10. 23. Ἱερεμ. 4,19. 25. Λουκ. 12,49. 31. Περβ. Ψαλμ. 82,4.

2. οὐ δὲ C. 6. ἐφ' ᾧ : ὑφ' οὗ C. 7. τῆς ...γεγέννηκά σε om. C, ἀνάλο-
 γος δὲ χάρος ἐν τῷ C ἀφέθη κενός. 12. οὐ μὴ δώσω C : εἰ δώσω Π. Δ.

13. οὐδὲ ἀνάπασιν C : καὶ ἀνάπασιν Π. Δ. 26. ἰδεῖν + C : om. Κ. Δ. οὐκ
 ἐκεῖνο τό : οὐκ ἐκεῖνον τὸν C.

στάτων, οἱ τῶν ἀγίων τοῦ Θ(εο)ῦ κατεπέβησαν ἐθαύμαζε τὴν Θ(εο)ῦ μα-
 κροθυμίαν, ὅπως ἐπὶ τοσοῦτον ἠνέσχετο τοὺς καλοὺς αὐτοῦ μαργαρίτας ὑπὸ
 τῶν χοίρων πατουμένους ὀρῶν διελοιδορεῖτο τοῖς βασιλεῦσιν ἐκείνοις, οἱ
 τῶν τοῦ κράτους ἐξαιρέτων τοῖς ἐχθροῖς ὑπεξέστησαν ἐμέμφετο καὶ τοὺς
 5 ὅσοι μετ' ἐκείνους ἀπό(ως) ἔφερον καὶ ἠγάπων ἐπὶ τοσοῦτοις ὑπὸ βαρβά-
 ρων πλεονεκτούμενοι. μόνον εἶχε θαυμάζειν τὸν ἑαυτοῦ δικαί(ως) γεννήτορα,
 διότι ἄρα τοὺς κατὰ τουτωνὶ τῶν βαρβάρων ἄφλους καὶ τοὺς ἀγῶνας τῆ ἑω-
 τοῦ ζωῆ συγκατέλυσε. βασιλ(εὺς) ὄντως ἐκείν(ος) καὶ τηλικούτου μὲν υἱὸς
 βασιλέως, τηλικούτου δὲ πατὴρ αὐτοκράτορος, ὃς ἐξ ὅτου τὴν βασιλείον ἀρ-
 10 χὴν διεζώσατο καὶ ἐπὶ τὸν πατρικ(ὸν) ἐκάθισε θρόνον, τῶν ἀρετῶν καὶ τοῦ
 κράτους ὁμοῦ διάδοχος, ἐξ ἐκείνου γενναί(ως) πρὸς τ(ὸν) κατὰ <τῶν> Περ-
 σῶν ἐπαπεδύσατο πόλεμον. «ὁ Θεός», λέγων, «ἤλθοσαν ἔθνη εἰς τὴν κληρο-
 νομίαν σου, ἐμίαναν τὸν ναὸν τὸν ἁγίων σου». καὶ μέντοι καὶ τὰ τούτοις ἔτι
 πρόσφορα προστιθείς· «Κύριε τοὺς μισοῦντάς σε ἐμίσησα καὶ ἐπὶ τοὺς ἐχθρούς
 15 σου ἐξετηκόμη» τέλειον μῖσος ἐμίσουν αὐτούς». ὅθεν καὶ οὐκ ἀνήκε βάλ-
 λων τούτ(ους) καὶ καταπολεμῶν καὶ τὰς ἠρηπαγμένας σφίσιν πόλεις ἀνταφαρ-
 πάζων καὶ Ῥωμαίοις αὐθις ἀποδιδούς, ἕως οὗ συναπῆλθε τοῖς κατ' αὐτῶν
 ἀγῶσι καὶ τοῖς παλαίσμασι, καλὸν ἐντάφιον κομισάμενος τὸ πεσεῖν ὑπὲρ εὐ-
 σεβείας καὶ ἀνεγεῖραι τοῖς πιστοῖς τὰ φρονήματα καὶ ἀπὸ τοῦ καταλόγου τῶν
 20 βασιλέων ἐπὶ τὸν χορὸν τῶν ἀγίων μεταπηδήσῃ καὶ τῆς ἐγγύς τοῦ παμβασι-
 λέως στάσεως λαχεῖν. τοιοῦ π(ατ)ρ(ὸς) εὔχεται εἶναι ὁ ἡμέτερος βασιλεὺς, οὗ
 καὶ τοιοῦτου γε ὄντος, ἀλλ' ἐγὼ περὶ τοῦ παιδὸς θαῤῥούντως λέγω δανεισά-
 μενος τὸ Ὀμήρειον «πατρός γ' ὄδε πολλὸν ἀμείνων».

Ἄλλ' ὦ ἀνόητοι βάρβαροι! ὦ ἔθνη σκληροτράχηλα καὶ σιδηρέφρονα!
 25 «γνώτε ταῦτα καὶ ἠττάσθε»· γνώτε μαχόμενοι πρὸς τ(ὸν) τῶν ἀνέκαθεν βασι-
 λέ(ων) καὶ αὐτοῦ π(ατ)ρ(ὸς) ἀνδρικώτ(ε)ρ(ον) καὶ εἰ τ(αῖς) τ(οῦ) π(ατ)ρ(ὸς)
 προσβολ(αῖς) συνφερῦγεσθε, τί ἂν ὑπὸ τοῦ τοσοῦτου παιδὸς καὶ πείσεσθε, οὗ
 μίαν ἀκτῖνα καὶ προσβολὴν οὐκ ἠνέγκατε; μάθετε «ὡς Θεός ἐστι μεθ' ἡμῶν»,
 βασιλ(εὺς), ᾧ οὔτε σῶμα κάμνει μαχόμενον οὔτε νοῦς ἀμβλύνεται βουλευό-
 30 μενος. ἐπίγνωτε ὡς θεία τις ἀνέστη φύσις διὰ τοῦ αὐτοκράτορος καὶ δια-
 σμορπάζεσθε καὶ φεύγετε ἀπὸ προσώπου αὐτοῦ καὶ ὡς κληρὸς ἐκλείποντες

2. Ματθ. 7,6. 12. Ψαλμ. 78,1. 14. Ψαλμ. 138,21. 23. Ὁμ. Ἰλ. Ζ, 479.
 25. Ἦσ. 8,9. 28. Ἦσ. 8,7. 31. Πρβ. Ψαλμ. 36,21,67,2.

1. κατεπέβησαν: Δὲν ἐκίνησα τὴν γραφὴν τοῦ κώδικος, εἰ καὶ ὀρθότερον
 ἴσως εἶναι τὸ «κατεπενέβησαν». 9. ἐξότου C. 11. τὸν κατὰ τῶν Περσῶν:
 τῶν κατὰ Περσῶν C. 13. καὶ μέντοι: ναὶ μέντοι C. 18. καλὸν ἐντάφιον: κατὰ
 μίμησιν «καλὸν ἐντάφιον ἢ τυρρανίς, ἢ βασιλις κλπ.». 20. μεταπηδήσας C. καὶ
 τῶν ἐγγύς...στάσιν λαχῶν C. 23. γ' ὄδε: δ' ὄγε C. 24. σιδηρέφρων: ἐν τοῖς
 Λεξικοῖς φέρεται τὸ σιδηρόφρων· τῷ «σιδηρέφρων» ὅμοιον τὸ «χαλκρόφρων».
 27. προσβολαῖς: βολαῖς C.

οἴχεσθε. ἀλλὰ ποῖ δῆτα καὶ φεύξεσθε; ποῖ ἄρα καὶ καταδύσεσθε; ἐὰν εἰς οὐ(ρανὸν) ἀναβῆτε τὰς τῶν ὄρων ὑψηλοτέρας, ἐκεῖ καὶ τοῦτον εὐρήσετε τὸν πάσης γῆς ὑψηλότερον καὶ ἄφεται γε τῶν ὄρεων πάντ(η) καὶ καπνισθήσονται· ἀστράφει ἀστραπὴν καὶ σκορπιεῖ ὑμᾶς. ἢ οὐ ταῦτα πρὸς τὸν ὑμέτερον

5 ἄντικρυς σύλλογ(ον) προφητεῶν λέγει καὶ Ὀβδιού; «ἡ ὑπερηφανία τῆς καρδίας σου ἐπῆρέ σε κατασκηνοῦντά ἐν τ(αῖς) ὄρι(αῖς) τῶν πετρῶν. τίς κατὰξει με, λέγεις, ἐπὶ τὴν γῆν; ἐὰν μετεωρισθῆς ὡς ἀετὸς <καὶ> ἐὰν ἀναμέσον τῶν ἀστρων θῆς νοσοῖάν σου, ἐκεῖθεν κατὰξω σε, λέγει Κύριος». «ἐὰν ||

f.313v περιβάλησθε πτέρυγας καὶ εἰς τὰ ἔσχατα τῆς θαλάσσης κατασκηνώσητε, ἐκεῖ

10 ὑμᾶς ἢ δεξιὰ καθέξει» τοῦ αὐτοκράτορος· καὶ γὰρ κατάρχει καὶ τῶν ἐν θαλάσῃ μακρῶν. ἂν δὲ καὶ κατὰ ποταμῶν κυβιστήσητε καὶ ῥοὴν ποτάμιον νυκτὸς περιβάλησθε λαθεῖν τὸν αὐτοκράτορα μηχανώμενοι, ἀλλ' οὐδ' ἐνταῦθα τὸν ἀνίκητον διαδράσετε. ἀλλ' οἱ μὲν ποταμοὶ φωνᾶς ἀροῦσιν αὐτῶν «ἀροῦσιν οἱ ποταμοὶ ἐπιτρέψεις αὐτῶν ἀπὸ φωνῶν ὑδάτων πολλῶν» καὶ βρυχήσονται μέγα τὰ ρεῖθρα ταῖς τῶν ἡμετέρων ἴππων μυριάσιν ἀνακοπιτόμενα· ὁ δὲ αὐτοκράτωρ καὶ πόρρωθεν τὸ καινὸν κατανοήσεται τοῦ βρυχήματος καὶ τῶν ἄλλων ἀπάντων διαπορούντων καὶ συνιδεῖν οὐκ ἐχόντων τίς ὁ νυκτερινὸς ἤχος οὕτοσι καὶ παράδοξος, μόνος αὐτὸς καὶ ποταμὸν βρυχώμενον ἐπιγνώσεται καὶ παμπληθῆ Περσῶν στρατεύματα διαπεραιούμενα. ὦ νοδὸς δραστηριότης μέχρι καὶ ἐπὶ μαντικὴν δξύτητα διαβαίνουσα! ὦ ἐμπειρία στρατηγικῆ μηδὲ νυκτὶ παραχωροῦσα τοῦ κρείττονος! ὦ διανοίας γρήγορον ὄμμα καὶ τὰ πόρρωθεν φθάνον ὄρων τὰ σκότιον κρυπτόμενα! μόν(ον) ὑμῖν ἔδης εὐπρεπές, ὦ βάρβαροι, καταγώγιον, ἐφ' ὃν κἂν αὐτοὶ μὴ θείητε τὴν καταφυγὴν, ἀλλὰ καὶ ἄκοντες πάντ(η) ὑπὸ τοῦ βασιλέως συνελαθήσεσθε. οἴχεται ὑμῖν ὁ χροσός, ὃν οἱ τὰς Δορυλαίου πεδιάδας παριόντες ὡς ὀφειλὴν κατεβάλλοντο· οἴχονται τῶν στρατευμάτων αἱ μυριάδες αἱ ἀπὸ τῆς τοιαύτης γῆς ἐκτρεφόμεναι· αἱ τῶν ἴππων ἀγέλαι καὶ τὰ βουκόλια καὶ τὰ ποιμνία ὑπέστητε τὰ δεινότερα, πεπόνθητε τὰ ἀνήκεστα· περικέκοπται ὑμῖν τὰ τῶν μελῶν καιριώτερα. νῦν ἐαυτῶν γεγονάτε ἀθλιώτεροι· νῦν πλεῖστοι ὄσοι κατὰ φατρίας καὶ κατὰ γένη πρὸς Ῥωμαίους πάντες αὐτομολήσετε καὶ τῆς μετὰ συμφορῶν ἐλευθερίας τὴν εὐδαίμονα δουλείαν ἀλλάξεσθε· νῦν «οἱ λύκοι μετὰ τῶν ἀρνῶν βοσκηθήσεσθε καὶ παρδάλεις τοῖς ἐρίφοις συναναπαύσεσθε». εἰ δὲ «καὶ παιδίον ὑμᾶς ἄξει μικρόν», ἀλλὰ

2. Πρβ. Ψαλμ. 138,8. Ψαλμ. 143,5. Πρβ. Ψαλμ. 103,32. 5. Ὀβδιού 2--4.

9. Ψαλμ. 138,9. 14. Ψαλμ. 92,3. 32. Ἦσ. 11,6. 65,25; «καὶ συμβοσκηθήσεται λύκος μετὰ ἀρνός, καὶ παρδάλις συναναπαύσεται ἐρίφῳ, καὶ μοσχάρτον καὶ ταῦρος καὶ λέων ἅμα βοσκηθήσονται, καὶ παιδίον μικρὸν ἄξει αὐτούς».

1. πῆ δῆτα C. καταδύσασθε C. 5. Ἀβδιού C. 6. ἐπῆρε C. τίς με κατὰξει C. 7. <καὶ> om. C. 9. πρὸ τοῦ «θαλάσσης» διεγράφη μία λέξις ἐν τῷ C. 21. μὴ δὲ C. 25. δορυλέον C. 32. παρδάλεις: ὡς παρδάλις C.

33. τοῖς ἐρίφοις: μετὰ τοῖς ἐρίφοις C.

καὶ τοῦτο φθάνει προφητευθὲν καὶ χρῆ μὴ διαπίπτειν δῆμα Θεοῦ. νῦν
 ὄντως πράγματα ἔξουσιν οἱ περὶ θρασύτητα καὶ ἄκμονα «εἰς ἄροτρα τὰς
 ἄροτρα μεταποιούντες καὶ τὰς ζιβύνας εἰς θρέπανα». «καὶ ἀναπαύσεται
 ἕκαστος ὑποκάτω ἀμπέλων αὐτοῦ καὶ ἕκαστος ὑποκάτω σκῆς αὐτοῦ, καὶ οὐκ
 5 ἔσται ὁ ἐκφοβῶν». εἰ δὲ χρῆ καὶ προφητικώτερον τι περὶ τῶν μελλόντων
 εἰπεῖν, «ἔτι ὀλίγον καὶ οὐ μὴ ὑπάρξῃ ὁ ἁμαρτωλός, ζητηθήσεται ὁ τόπος
 αὐτοῦ, καὶ οὐ μὴ εὐρεθῆι· οἱ δὲ πρᾶξις κληρονομήσουσι τὴν γῆν». ἢ τίς τοῦ
 καθ' ἡμᾶς πρῶτος αὐτοκράτορας, ἵνα καὶ κατὰ τοῦτο κριεῦση τῆς γῆς
 καὶ ἐπὶ πλήθει τῆς εἰρήνης, κατὰ τὸ γεγραμμένον, κατατροφήσῃ; τίς δὲ
 10 καὶ τῶν παρανόμων καὶ ἀσεβῶν βαρβάρων ἁμαρτωλότερος, ὡς ἂν πανωλε-
 θρίας διὰ ταῦτα κατακριθῶσιν; ἀμέλει τοι καὶ ἀπὸ μὲν τῆς προφητείας
 Ἄμως ἐκεῖνα τῶν περὶ Ἰ(σορ)ἠλ εἰρημένων ἀποτέμνων, λέγει περὶ τοῦ
 Ἰσμαήλ· «ἡ πόλις, ἐξ ἧς ἐξεπορεύοντο χίλιοι, ὑπολειφθήσονται ἑκατὸν καὶ
 ἐξ ἧς ἐξεπορεύοντο ἑκατὸν, ὑπολειφθήσονται δέκα». ἀπὸ δὲ τῆς Ἰερემίου
 15 θεοσωφίας ταῦτα τῇ Περσίδι προφητεύων ἐπιφανῶ· «καθὼς συντρίβεται
 ἄγγος ὀστροάκινον, ὃ οὐ δύνησεται λαθῆναι ἔτι, οὕτως ποιήσω τῷ τόπῳ τούτῳ,
 λέγει Κύριος, καὶ τοῖς κατοικοῦσιν ἐν αὐτῷ». ὑπαλείφει πρὸς τὰ τοιαῦτα
 λέγειν) ἡμᾶς καὶ ὁ σοφώτατος Σολομών, «τὸν σοφὸν βασιλέα τῶν ἀσεβῶν
 κηρύττων λιμνήτορα». φαντάζομαι τὴν ἡμέραν ἐκεῖνην καὶ ὑπὸ τοῦ γήθους
 20 ἐνθουσιῶ καὶ μικροῦ χορεύειν προάγομαι, ὅταν ἐν Ἐκβατάροις στρατιὰ Ῥω-
 μαίων δειπνήσῃ καὶ Περσῶν παῖδες οἰνοχόησιν καὶ φάγονται μὲν εὐφρο-
 σῦν(ως) τὸν ἑαυτῶν ἄροτρον, κατὰ τὸ γεγραμμένον, καὶ ἐν ἀγαθῇ καρδίᾳ τὸν
 1. 5r οἶνον πίνονται, ἢ διηγῶσιν καὶ πρὸς ἀλλήλους ὄσους ἀνείλον μαχομένοι,
 ὅταν ὁ ἡμέτερος αὐτοκράτωρ, λαμπρὸν ὅτι μάλα τὸν θρίαμβον ἐπὶ τῆς Περ-
 25 σίδος μέ(σης) καταγαγὼν θεατροῖση τὰς νίκας καὶ τὸν τῆς μοναρχίας στέφανον
 ἀναδήσῃ καὶ ἐπὶ τοῦ βασιλείου θρόνου καθίσας λαμπρότερόν τε καὶ ἀρχι-
 κώτερον ἢ ὅτε πρῶτος Ἀλέξανδρος ὑπὸ τὸν χρυσοῦν οὐρανόστονον ἐν τῷ Δα-
 ρείῳ θρόνῳ κεκάθικε βασιλικῶς τοῖς ἄμφ' αὐτὸν χρηματίσει καὶ εἰς ἀρχὰς
 διαφόρους τὸν τῆς Περσίδος χώρον ἄριστα διελών, ἐκ τῶν ἑαυτοῦ δούλων
 30 κρίσει τοὺς ἀρχηγούς τε καὶ ἄρχοντας. τί τῆς ἡμέρας ταύτης λαμπρότερον; τί
 τῶν θεαμάτων τούτων γλυκύτερον; ταῦτα δίδωσί μοι λέγειν καὶ προφοιβά-
 ζειν, καὶ μὲν καὶ εἰς δεῦρο τοῦ βασιλέως <τὰ> ἀριστεύματα καὶ τὰ τρώ-

2. Ἦσ. 2,4. 3. Μιχ. 4,4. 6. Ψαλμ. 36, 10-11. 12. Ἄμως 5, 3. 15. Ἰε-
 ρεμ. 19, 11-12. 18. Παροιμ. 20,26: «λιμνήτωρ ἀσεβῶν βασιλεὺς σοφός».

27. Πλουτ. Ἀλέξ. 37,4.

3. μεταποιούντες C. 4. ὑπὸ κάτω C. καὶ ὄσιν: καὶ οὐ μὴ C. 7. τὴν γῆν: γῆν C. 12. λέγει: λέγων C. 14. Ἰερემίου: Ἠσαίου C. 15. συντρίβεται Π. Δ.: συντριβήσεται C. 17. ὑπειλείφει C. 19. λιμνήτορα: λιμνητήρια C. 27. ὑπὸ τὸν: ἐπὶ τὸν C. 28. χρηματίσει C. 32. <τὰ> ἀριστεύματα: ἀρι-
 στεύματα C: <τὰ> + Μπόνης.

παια, δι' ὧν κατέπληξε Πέροςας μόνος τοῖς πᾶσι μαχόμενος, ναὶ δὲ καὶ τὸ φιλευσεβὲς καὶ φιλόθεον, ὅφ' οὗ καὶ τὴν ψυχὴν εἰς θάνατον δίδωσιν ὑπὲρ τοῦ χριστιανύμου πληρώματος. ὄθεν καὶ τὴν μακαρίαν ἐκείνην εἰπεῖν προήχθη φωνήν, ἣ ἀποθανοῦμαι ἢ οὐκ ἀνέξομαι μὴ τὴν κληρονομίαν ἐκδικῆσαι

5 Θ(εο)ῦ. ὦ φωνῆς ὄντως θείας! ὦ θαυμασίον καὶ φρικτὸν ἔγρηματος! ὦ γλώσσης εἰπούσης τὰ λόγον κρείττονα! ὦ διανοίας τὰ μακάρια διανοουμένης! ὦ καρδίας πηγαζούσης τὰ πλήρη θαύματος! ταύτην εἶπε μὲν ὁ βασιλεὺς τὴν φωνήν, Θ(εός) δὲ ἀκούσας ἐπήνεσε. καὶ μέντοι καὶ βασιλεῖ μὲν τὴν μακροζωίαν, βαρβάροις δὲ πανωλεθρίαν ἐπεψηφίσατο. ποῖος βασιλεὺς εἶπε τοιοῦτον; ποῖος βασιλεὺς ἐφρόνησε τηλικούτον; ποῖος στρατιώτης τόσον

10 ἐκόμπασε, καίτοι φιλοκίνδυνος μὲν ὁ στρατιώτης, ὡς ἂν ἐπὶ τὸν στρατηγὸν ἀναβῆσεται, φιλοκίνδυνος δὲ ἄρα καὶ στρατηγός, ἵνα τὴν ἀνωτέραν τιμὴν ἀλλάξῃται; σοὶ δὲ βασιλεί(αν) ἐκ προγόνων πλουτοῦντι καὶ τὰ μείζω τῶν ἱερῶν ἔχοντι, τί ἄρα δρόμων ἔδει τόσων καὶ περιδρόμων, τί δὲ μόχθων καὶ

15 καμάτων τοσοῦτων, τί δὲ προθυμίας τοσαύτης, ὡς καὶ ψυχὴν προΐέναι καὶ ἀλογεῖν τῆς φίλης ζωῆς; ὑπὲρ στρατιώτας πόνεις, ὑπὲρ φαλαγγάρχας ἀλγεῖς, ὑπὲρ τοὺς ἅπαντας φιλοκινδυνεῖς. τίνος οὐ τὸ πλεῖον φέρεις ἐν τοῖς δεινοῖς; «ἐν κόποις περισσοτέρως, ἐν ἀγρυπνίαις ὑπερβαλλόντως, ἐν θανάτοις πολλακίς, ἐν κινδύνοις ἀεί». τυρπολεῖ σου τὴν καρδίαν ὁ ζῆλος, ἐσθίει

20 τὴν ψυχὴν ἢ μέροςινα τῶν ἐκκλησιῶν. οὐ μᾶλλον Παύλου πρὸς Κορινθίους ταυτὶ τὰ ἔρηματα ἢ σοῦ πρὸς πᾶν τὸ ὑπήκοον· «καθ' ἡμέραν ἀποθνήσκω, νῆ τὴν ἡμετέραν καύχῃσιν, καὶ ἥδιστα ἂν ἐκδαπανήσω καὶ ἐκδαπανηθῆσομαι ὑπὲρ τῶν ψυχῶν ὑμῶν».

Ἄκουετε οἱ πρὶν βασιλεῖς, ὅσοι τε κωθρότερον ἀψάμενοι τῶν πραγμάτων ἐπὶ μέγα τὰ Περωσῶν ἤρατε καὶ ὅσοι γενναιότεροί τε καὶ σπουδαιότεροι

25 ὑμῶν μὲν ἀφείλε τὸ ὄνειδος, ὑμᾶς δὲ ἀποκρούπτει τῷ θαύματι. ἄκουε καὶ σὺ βλαστὲ τῆς πορφύρας, ὁ τοῦ τοσοῦτου βασιλέως π(αῖς) ὁμοῦ καὶ διάδοχος, καὶ χαῖρε μακρά, πόνησον, ὅσον τὰ τοῦ πατρὸς ἀναμετροῦσαι μόνον ἀνδραγαθήματα, ὡς οὐδέν σοι πατὴρ ἀφήσει πόνου καὶ μάχης δεόμενον. αἰδέσθητε καὶ ὑμεῖς φωνὴν τοιαύτην, ὧ θεῖοι ἄγγελοι, μακαρίσατε βασιλέα τοιοῦτον, τοῦ λαοῦ ὑπεραποθανεῖν προθυμούμενον· ἀγαπήσατε τὸν πιστὸν καὶ φρόνιμον οἰκονόμον, ὅς καὶ παρὰ Θ(εο)ῦ ἐπιπόθητος· τὸν ἐντροχῆ καὶ σπουδαῖον

30 δοῦλον, ὅς πολυπλασιάζει τὸ τάλαντον. νῦν πρῶτον εἶδομεν βασιλέα ἀληθῆ τὴν ἐτυμολογίαν τῷ τῆς βασιλείας πράγματι παρεχόμενον. νῦν πρῶτον ἔγνω-

4. Ἦσ. 42, 14. 17. φιλοκινδυνεῖς; πρβ. ὄνφοκινδυνῶ παρὰ Χα ρ. Χα ρι-
τ ω ν. Κριτ. καὶ Γραμμ. σ. 304. 18. Β' Κορ. 11, 23. 21. Β' Κορ. 12, 15.

33-34. Ἴδε Πέτρον Σ. Φωτιᾶδην, ἐν «Ἀθηνᾶ» ἔτ. 1894 σ. 2 σημ. Παρβ. Θεοφ. Βουλγ. Migne, PG 126, 269 A: «βασιλεία καλεῖται, βάσις οὕσα λαοῦ καὶ στήριγμα, κατὰ τὸ ἔτυμον τοῦ ὀνόματος».

18. ἀγρυπνίας: φυλακαῖς K. Δ. 23. ὑμῶν: ἡμῶν C. 28. χαῖρε μακρὸν πόνησον ὅσφ C.

μεν αὐτοκράτορα δι' ἑαυτοῦ κρατοῦντα καὶ μὴ ταῖς στρατιαῖς κρατυνόμενον.
 ὧ βασιλέ(ως), ἐφ' ᾧ θαρσύνουσιν οἱ στρατιῶται, οὐκ ὄν τηροῦσιν αἱ φάλαγγες!
 βασιλέ(ως) οὐ κοιμωμένον καὶ πυργηρομένου ταῖς φάλαγγιν, ἀλλὰ τηροῦν-
 5 τος κοιμωμένους τοὺς στρατιώτας καὶ γλυκῶν τὸν ὕπνον παρέχοντος. ὧ βασι-
 λέως, πάλιν καὶ πολλάκις ἐρωῶ, ὑπὲρ τῶν εὐσεβῶν ἀποθνήσκοντος! οὐ δύνα-
 μαι τῆς μακα(ρίας) ἀποσχέσθαι φωνῆς· οὐ δύναμαι φέρειν ἐπὶ χειλέων τὸ
 βασιλικὸν ἀπόφθεγμα καὶ σωτήριο· οὐκ ἔᾶ με καθεύδειν οὐδὲ σιγᾶν τουτὶ
 f. 5v τῶν τροπαίων <τὸ> κεφάλαιον, ἐπεὶ μηδ' <ἔστι> πάντως || μεῖζον ἀγάπης
 κατόρθωμα. ὑπερβολὴ δὲ αὐθις ἀγάπης, κατὰ τὸ ἱερογرافον εὐαγγέλιον,
 10 «ἴνα τις θήσῃ τὴν ψυχὴν ὑπὲρ τῶν φίλων αὐτοῦ». εἰ δὲ καὶ ὑπὲρ δούλων τις
 ἀποθνήσκει, ἀλλὰ γὰρ ὁ τοιοῦτος μέχρῃ καὶ ἐπὶ τὴν ἀκήρατον ἀνατρέχει φύσιν
 καὶ φύσιν μιμεῖται Θε(ο)ῦ, ὃς ἑαυτὸν κενώσας καὶ μέχρῃ καὶ ἐπὶ μορφήν
 δούλου συγκαταβάς, εἶτα δὴ προσομιλεῖ καὶ θανάτῳ καὶ ζωῇ τῷ δούλῳ
 μνηστεύεται. καὶ σὺ μὲν οὕτως, ὧ θεϊότητε βασιλεῦ, οὕτως ὑπὲρ ἡμῶν καθ'
 15 ἡμέρ(αν) σεαυτὸν ἐκδίδ(ως) εἰς θάνατον· ἡμεῖς δὲ ὀρῶντες ταῦτα, τὴν μὲν
 προθυμίαν ἀποδεχόμεθα καὶ «βάλλεις οὕτω» βοῶμεν «αἶ κέν τι φόως πάν-
 τεσσι γένοιο»· ἄτρωτον δὲ σε καὶ ἀθάνατον οὐκ εἰδότες, εἰ καὶ τέ(ως) ἄτρω-
 τον καὶ ἀκάματον, ἀγωνιῶμεν οὐδὲν ἦττον ἤπερ οἱ ὁμομοκότες ἄνδρες περὶ
 Δαυὶδ «οὐκ ἐξελεύσῃ ἔτι μεθ' ἡμῶν εἰς πόλεμον», λέγοντες, «καὶ οὐ μὴ
 20 σβέσῃς τὸν λύχνον ἡμῶν». καὶ σὺ μὲν ἔχεις περὶ πολέμ(ους) καὶ μάχας <καὶ>
 «κατὰ ξιφῶν βαρβαρικῶν κυβιστῶς», ἡμεῖς δὲ τὰς ψυχὰς βαλλόμεθα καὶ
 πληττόμεθα καὶ φοβούμεθα φόβον, ὃς <καὶ προ>ὸς ἔργον ἀφίκοιτο. χθὲς
 τοίνυν ἀγγελίας αἰφνιδίας διαδραμοῦσης, ὡς μό(νος) πρὸς μυριάδας ὄλας
 βαρβάρων ὁ βασιλεὺς παρατάττεται, μετέωροι γεγόναμεν τὰς ψυχὰς καὶ πᾶσα
 25 ἢ πόλις, ὡς εἰπεῖν, ἀνεπτέρωτο. τότε ἦν ἰδεῖν, βασιλεῦ, οἷόν σοι τὸν πόθον
 ἀντιμετροῦμεν, ὅσον σοι τὸ φίλτρον ἀντιδιδόαμεν. ἅμα τε ἡ φήμη διέδραμε
 καὶ ἅμα.....οἱ μὲν τὸ πρόθυμον ἐθαυμάζομεν καὶ τὴν δξείαν
 κατὰ τῶν βαρβάρων φορὰν καὶ κίνησιν, οἱ δὲ τὴν τόλμαν ἐξεπληττόμεθα καὶ
 ὅπως τὰς τῶν στρατευμάτων μυριάδας ἀφείς, μετὰ βραχείας πάνυ τῆς φά-
 30 λαγγος πρὸς στρατιᾶν ἐχώρησας διωσαρλήνητον. πάντες δὲ τὴν εὐχρηστίαν
 ὡς ἐξ ἑνὸς προσήγομεν στόματος σὲ μὲν εὐφημοῦντες, κροτοῦντες καὶ ὡς
 ἐξὸν <ἦν> μεγαλύνοτες· Θε(όν) δὲ ἀνυμνοῦντες τὸν παροχέα τοῦ τοσοῦ-

7. Πρβ. Πλουτ. Θεμ. κεφ. 3, 4 «οὐκ ἔᾶ με καθεύδειν τὸ τοῦ Μιλτιάδου
 τροπαιον». 10. Ἰωάνν. 15, 13. 11/12. Πρβ. Φιλιπ. 2, 7. 16. Ὁμ. Ἰλ. Θ,
 282: «βάλλ' οὕτως, αἶ κέν τι φόως Δαναοῖσι γένηται». 19. Β' Βασιλ. 21, 17.
 21. «κατὰ ξιφῶν κυβιστῶς»: Πρβ. Πλουτ. Παρομ. 49 (τ. Α' σ. 347 L ed. Schn.)
 καὶ σημ.

3. πῦρ γυρομένου C τοῖς φάλαξι C. 8. <τὸ> κεφάλαιον: κεφάλαιον C:
 τὸ ἄρθρον «τὸ» + Μπόνης. 10. θήση: θήσει C: θῆ ΚΔ. 16. κέν τοι C.
 26. ἀντιμετροῦμεν C. 27. ἀνάλογος διάκενος χῶρος ἐν τῷ C. 32. ἐξὸν <ἦν>:
 ἐξὸν C: τὸ «<ἦν>» + Μπόνης.

του καλοῦ, ὅς ἐν οὕτω καιροῖς δυσκόλοις καὶ χαλεπωτέροις τοῖς πράγμασι, τοιοῦτον ἡμῖν ἔταμειούχει τὸν βασιλέα, ἀληθῶς ἀλεξιτῆρα καὶ ἀλεξίκακον. οὐ ταῦτα δὲ μόνον, ἀλλὰ καὶ δεήσεις πρὸς Θ(εὸ)ν ἔκτενέστεραι· καὶ ἃ μὲν ἐπὶ τῶν καθέκαστα θεῶν δόμων καὶ τῶν κατὰ Θ(εὸ)ν φροντιστηρίων ἐπαν-
 5 νυχίζετο, ἃ δὲ ἐπὶ τοῦ μεγάλου καὶ πρώτου νεῶ παρὰ τοῦ μεγάλου καὶ πρω-
 τοποίμενος καὶ τοῦ τῆς ἐκκλήσιας πληρώματος, πάντων δὲ ὁμοῦ συντρεχόν-
 των καὶ πανδήμους τὰς εὐχὰς ποιουμένων, γένους παντός, ηλικίας πάσης,
 τύχης, ἐπιτηδεύματος, ὁμοῦ μὲν θυμιαμάτων, ὁμοῦ δὲ καὶ στεναγμάτων ἢ
 πόλις ἔγεμε. τίνος οὐ θεοκλυτοῦντος, στεροκτυποῦντος, μέχρι καὶ ἐς οὐ(ρα)-
 10 ρ(ὸν) τὴν φωνὴν ὑποῦντος καὶ τὸ προφητικὸν ἀνακράζοντος «Κύριε σῶσον
 τὸν βασιλέα καὶ ἐπάκουσον ἡμῶν», κράτησον τῆς δεξιᾶς αὐτοῦ καὶ ἐνίσχυ-
 σον; νῦν «ὁ εἷς διωξάτω χιλίους καὶ μυριάδες ὑπὸ τῶν δύο μετακινηθήτω-
 σαν»· νῦν «διὰ φωνὴν ἐνὸς φευγέτωσαν χίλιοι καὶ διὰ φωνὴν τριῶν φευγέ-
 τωσαν οἱ πολλοί». ταῦθ' ἡμεῖς μετὰ τῶν προφητῶν ἐβοῶμεν, ταῦτα παρε-
 15 κλητεύομεν. καὶ οὐ μὲν ὁ βασιλεὺς εἰς ὄπλα τὰς χεῖρας ἐκίνει, ἡμεῖς δ' ἐς
 οὐ(ραν) ἄντείνομεν παρὰ σοὶ τὸ ἐνύλιον ἐξηγεῖτο, ἡμῖν δ' ὁ ἱκετήριος
 ἠλαλάζετο· καὶ περὶ σὲ μὲν δοῦπος ἀκοντίων «ἔκλαγξαν δ' ἄρ' ὄϊστοί» καὶ
 «βίος λίγξες», κατὰ τὴν ποίησιν, ἡμῖν δὲ ἀντεκτύπει τὰ στέρα καὶ ἐς μακρὸν
 ὁ στεναγμὸς ἐξηκουέτο· τοῖς δὲ σοῖς ἰδρῶσιν, ὦ βασιλεῦ, ἡμεῖς ἀντεσταθμῶ-
 20 μεν τὰ δάκρυα. εἶτα τί; φθάνει μὲν ἐς οὐ(ραν)οὺς ὁ κλαυθμὸς καὶ ἀναφαί-
 νει πρὸς τὰ τοῦ Κ(υρίου) ὄψα ὁ ἡμέτερος στεναγμὸς ὑπὸ τῶν σῶν κατενθυ-
 νόμενος ἀρετῶν, φθάνει δέ σοι καὶ ἐπὶ τοὺς βαρβάρους τῶν ἀομάτων ὁ κρό-
 τος καὶ πρὶν ἰδεῖν σὲ τὸν περίπυστον δραπετεύουσι, οὐ μὴν οἱ πάντες ἐξή-
 λυξαν· οἱ γὰρ τὸ βραχὺ σοὶ φρούριον οἰκοῦντες ἐκεῖ, ὅπερ αἱ τόσαι μυριά-
 25 δες ἐνήδρευον, συμπλέκονται τοῖς τοιοῦτοις καὶ ὑπὸ τῆς τοῦ σοῦ φόβου μά-
 στιγος τοὺς ἀναριθμήτους ἐλαύνουσι καὶ φεύγοντας ἀναιροῦσι καὶ ὄλας κτεί-
 f. 6r ρουσι φάλαγγας. καὶ ἵνα τὰς συμφορὰς ἢ τῶν βαρβάρων καθομηρίσω, «πεζοὶ
 μὲν πεζοὺς ὄλεκον φεύγοντας ἀνάγκη, ἰππῆες δ' ἰππῆας—ὑπὸ δὲ σφισιν

5-8. «ἃ δὲ ἐπὶ τοῦ μεγάλου καὶ πρώτου νεῶ παρὰ τοῦ μεγάλου καὶ πρωτοποί-
 μενος»—δηλ. ἐπαννυχίζετο: ἐννοεῖ τὰς ὑπὸ τοῦ Πατριάρχου Μιχαὴλ Γ' τοῦ Ἀγ-
 χιάλου (1169-1177) ἀναπεμπομένας δεήσεις ἐν τῷ ναῷ τῆς τοῦ Θεοῦ σοφίας ὑπὲρ
 τῆς νίκης τοῦ κατὰ τῶν Περσῶν πολεμοῦντος αὐτοκράτορος Μανουὴλ Α' Κομνη-
 νοῦ. 8. «ὁμοῦ μὲν θυμιαμάτων, ὁμοῦ δὲ καὶ στεναγμάτων ἢ πόλις ἔγεμε»: Τὸ
 Σοχόκλειον (Σοφ. Οἰδ. Τ. στ. 5) μνημονεύουσι πάμπολλοι συγγραφεῖς: Ἀθήναιος,
 Ἀριστοτέλης, Πλούταρχος πολλαχοῦ, Θεμίστιος, Εὐστάθιος, Λεξικὸν ἢ «Σοῦδα»,
 Σχολιαστὴς Πλάτωνος κ.ά. 9. στεροκτυποῦντος: Τῷ ὁ ἐχρήσατο καὶ ὁ Ψελλὸς
 ("Ἴδε Χαριτωνίδου, Κριτ. καὶ Γραμ. σελ. 172). 10. Ψαλμ. 19,10. 12. Δευτερ. 32,30.
 13. Ἦσ. 30,17. 17/18. Ὀμ. Ἰλ. Α, 46. Δ, 125. 27. Ὀμ. Ἰλ. Α, 150.

3. ἐκτενέστερον C. 12. δύο: δυοῖν C. 23. σε C. 24. τῷ βραχεῖ C.
 28. ἰππῆες: ἰππεῖς C.

«ΘΕΟΛΟΓΙΑ» Τεῦχος Γ'

ἄροτο κοινή». ἀλλὰ γὰρ Ὀμηρός μοι καὶ νῦν ἐπὶ γλώτταν ἤλθε καὶ τὸ θαῦμα τῆς ὀμηρικῆς δέλτου τὸν Ἀχιλλέα κατὰ νοῦν ἔβαλεν. ὁ τοίνυν περιώνυμος ἐκεῖνος ὀπλίτης, οὐ (οἷς) δακτύλοισι) ὁ τῶν τε βαρβάρων ὀλεθρός, ὡς ἂν εἶπη τις, ἐπεκρέματο, ταύτην εἶχε πρώτην αἰτίαν τοῦ τόσοῦ θαύματος, ὅτι

5 ἄρα ὁ μὲν Ἀγαμέμνονι μνηίων ἀπέσχετό τε τῆς μάχης καὶ ἀλλαξάμενος κινθάρ(αν) ἐπὶ σκη(ῆς) ἐμινύριζε, Πατρόκλῳ δὲ τὴν πανοπλίαν ἑαυτοῦ περιθέμενος, ἐνῆκα τοὺς ἐχθροὺς διὰ τῆς εἰκόνας καὶ πόρῳ βαίνων τῆς παρατάξεως. ἐπὶ δὲ σοῦ, θειότατε βασιλεῦ, οὐχ ὅπως πανοπλί(αν) ἰδεῖν οὐ στέγουσιν οἱ πολέμιοι, οὐδὲ εἰκόνα παρακύπτουσαν ἐπὶ πόλεμον, ἀλλ' οὐδὲ μνήμην ὄλ(ως)

10 καρτεροῦσιν ὀνόματος. καὶ ὅταν πύθωνται πον τὸν βασιλέα πρὸς μάχην ἴκοντα οὐκ ἐκεῖνο πάσχουσι μόνον, ὃ τῇ ποιήσει δοκεῖ περὶ τοῦ φοβεροῦ συγκύρσαντος δράκοντι, ἀλλὰ καὶ ὄλ(οις) δρόμ(οις), ὄλ(οις) ἐντῆροσι τὴν φυγὴν κατατείνουσιν. ἐμοὶ δοκεῖ καὶ ὅταν παραταττομέν(οις) εἰς πόλεμον ἐπὶ νοῦν αὐτοῖς ἢ μνήμη πέση τοῦ αὐτοκράτορος τρέμειν τε αὐτοὺς τηγικαῦτα

15 καὶ τὰ τόξα ῥίπτειν ἐκ τῶν χειρῶν. εἰ δὲ καὶ οἴκοι τόχοιεν ὄντες καὶ τι σκευὸς χειρίζόμενοι κατοικίδιοι, ἐκπίπτειν μὲν ἀθρόον καὶ τούτο καὶ τὰς χειρὰς τε αὐτοῖς τετρεμαίνειν καὶ τοὺς ὀδόντας ἀράσσεσθαι, τοὺς δὲ συνομοῦντας σφίσι αἰσθάνεσθαι ὡς ἢ μνήμη τοῦ βασιλέ(ως) τὸν τοσοῦτον τρόμον ἐκαινοτόμησεν ἢ πον καὶ ἄμισθόν ἐστι παιδευτήριον παρὰ Πέρσαις τὸ

20 αὐτοκράτορος ὄνομα· τί γὰρ δεῖ καὶ διδασκάλων αὐτοῖς; τί δὲ μαστίγων καὶ ἀπειλῶν καὶ φοβητρῶν ἐτέρων, ἐξὸν εἰπεῖν μόνον ὁ βασιλεὺς καὶ τὸν ἀκροῦμενον καταπλήττεσθαι;

Ἄλλὰ τί μὴ καὶ ἐπὶ τὰ λοιπὰ μεταβαίνω τοῦ βασιλέως θαυμάσια; τί μὴ καὶ ἐπὶ τὴν ἐτέραν βαδίζω πόλιν, ἣν ἐπὶ μέσης τῆς Περσίδος ἀνήγειρεν;

25 ἢ μὲν γὰρ τοῦ εὐαγγελίου φωνὴ διωκομέν(ους) ἀπὸ τῆσδε τῆς πόλεως ἐφ' ἐτέραν ἤκειν παρακελεύεται, ἐγὼ δὲ ἀλλὰ τοὺς ἀπὸ τῶν πόλε(ων) ἐπισκηπτόμενος διωκομένους ἀπὸ τῆς τοῦ Δορυλαίου πόλεως ἄρι καὶ ἐπὶ τὴν τοῦ Σουβλαίου πόλιν μεταχωρῶ, ὡς ἂν καὶ τοὺς ἐκεῖθεν ἐλαθέντας ἀπαριθμήσωμαι· μὴ γὰρ δὴ παροφθῆτω πόλις οὕτω μεγάλη τε καὶ καλή, «γραφῆτω δὲ

30 αὕτη εἰς γενεὰν ἐτέραν». ὃ φησὶν ἡ Γραφή. «καὶ λαὸς ὁ κινδύμενος αἰνέσει τὸν Κύριον», οἱ νεωστὶ τῇ πόλει δηλονότι κατοικιζόμενοι· τῷ ὄντι γὰρ τὰ τῆς Ἡσαίου προφητείας ὁ αὐτοκράτωρ οἰκειωσάμενος, εἴρηκε καὶ αὐτός· «<ἐν> τῇ ἰσχὺ τῆς χειρός μου ποιήσω καὶ <ἐν> τῇ σοφίᾳ τῆς συνέσεώς

6. Ὀμ. Ἰλ. I, 186 ε. 11—13. Ὀμ. Ἰλ. Γ 33. X 93. Πρβ. Verg. Aen II, 379 κ.ε. 17. ἀράσσεσθαι C: Ἰδε X α ρ ι τ. Κριτ. καὶ Γραμμ. σ. 57. 25. Ματθ. 10, 23. 26. ἐπισκηπτόμενος (=προφασιζόμενος): ἐπισκεπτόμενος C. Συγγέονται, Ἰδε X α ρ ι τ ω ν ἰ δ ο υ, Ἀπόρρητα σ. 222. 29. Ψαλμ. 101, 19. 33. Ἦσ. 10, 13.

1. ἐπὶ γλώττης C. 6. ἐμινύριζε C. 8. ἰδεῖν οὐ: ἰδεῖν σοι C.
9. οὐ δὲ C. 18. τοῦ βασιλέως: τοὺς βασιλεῖς C. 19. ἢ πον C.
27. δορυλέου C. 33. <ἐν>: om. C.

μου ἀφελῶ ὄρια ἐθνῶν, καὶ τὴν ἰσχὺν αὐτῶν προνομεύσω». τοιγάρ καὶ ἄλλους ἐν τῷ καδίῳ λίθους ἔχειν εἰπὼν, ἴσπει δὴ καὶ τούτους κατὰ τῶν ἀλλοφύλων καὶ δευτέραν πλήττει πληγὴν. ἢ οὐ μέγα τραῦμα βαρβάρ(οις), κατὰ στόμα κειμένη τοσαύτη πόλις θωμαϊκῆ; πλὴν ἄλλ' ὁ μὲν βασιλεὺς διενηχεῖσθαι δοκῶν ἐκεῖνο δὴ τὸ δαυίδειον, «συνετιῶ σε καὶ συμβιβῶ σε ἐν ὁδοῦ <ταύτῃ>, ἢ πορεύσῃ, ἐπιστηριῶ ἐπὶ σὲ τοὺς ὀφθαλμούς μου» πεποιθότως εἶχετο τῆς ὁδοῦ καὶ ἀπῆει καινουργήσων τὴν πόλιν, ταῦτόν δὲ εἰπεῖν τὸν σκόλοπα τῶν Περσῶν. Πέρσαι δὲ τὰ κατ' αὐτοὺς συνιδόντες, ὡς τοσοῦτον στρατιωτῆν οὐ στέγουσιν, τὸ πῦρ εἰς συμμαχίαν λαμβάνουσιν. εὔγε, ὦ Πέρσαι· ἐπὶ γὰρ τὸν Θεὸν ὑμῶν κατεφύγετε καὶ ὃν προσκυνεῖτε λαιρεύοντες, τοῦτον πρὸς βοήθειαν ἐκαλέσατε· πλὴν ἀλλὰ πρὸς οὕτω βασιλείῳ ὁρμὴν ἐμπύριον, ἀσθενὲς καὶ πῦρ ἐξελέγγεται. ὑμεῖς μὲν τὰς ἑαυτῶν κατοικίας ἐπυρπολεῖτε καὶ τοὺς καρπούς, πυρὶ δὲ ἀσβέστω καὶ τὸ ἄχυρον κατακαύσαντες μέχρις αἰθέρος τὸν καπνὸν ἀνηγεῖρατε· τάχα μὲν λιμὸν τῷ βασιλικῷ στρατεύματι σχεδιάζοντες, τάχα δὲ καὶ μελισσῶν δεινὸν σμῆνος, ὑφ' ὧν πολλὰ κ(ις) ἐπλήγητε, ἀποσοβῆσαι τῷ καπνῷ μηχανώμενοι. ἐμοὶ δὲ δοκεῖ καὶ ἴν' ὡς ἐν νυκτὶ λάθοιτέ που κρυβέντες καὶ ψηλαφώμενοι μὴ καταλαμβάνοισθε τῷ ζόφῳ τοῦ καπνοῦ καλυπτόμενοι. ἄξιόν γε ἦν ὑμῶν τὸ ψηλαφητὸν τουτὶ σκότος, ὦ κατὰ τοὺς Αἰγυπτίους σκληρογνώμονες βάρβαροι.

20 Ὑμεῖς μὲν οὖν οὕτω ταῦτα καὶ μετὰ τοῦ καπνοῦ συνεξώλεσθε, πολλὴν ὡς σωτήρι τούτῳ τὴν χάριν ὁμολογοῦντες καὶ μετὰ τοῦ πυρὸς θεοποιοῦντες ἤδη καὶ τὸν καπνόν. ὁ δὲ βασιλεὺς τὴν πόλιν ἰδὼν, || μᾶλλον δὲ τὰ τῆς πάλαι πόλεως λείψανα, ἐπαινεῖ μὲν τὸν τόπον καὶ νομίζει πόλεως ἄξιον, ἀνεγείρει δὲ καὶ τὰ τεῖχη καὶ καινουργεῖ τὸν περίβολον οὕτως ὀξέ(ως), ὡς λόγῳ δοκ(εῖν) ἄλλ' οὐκ ἔργῳ συντελεσθῆναι τὸ ἐργοτέχνημα, μίμημα καὶ τοῦτο πάντι(ως) Χ(ριστο)ῦ, ὃς καὶ ἐν ἀρχῇ τὰ πάντα λόγῳ παρήγαγε καὶ διατρέβων ἐπὶ γῆς ἀνίστη λόγῳ τὰ κεί(εν)α. ὡς τοίνυν ὅσατα τὸν πολυετῆ παράλυτον ἐκεῖνον ἀνήγειρεν, οὕτω δὴ καὶ ὁ ἐμ(ὸς) βασιλεὺς τὴν ἐκ μακροῦ παραλελυμένην ταυτηνὴν πόλιν ὑγιῶσαν ἀνώρθωσε· καὶ τὸν μὲν τετραταῖον

30 Λάζαρον ὁ Σωτὴρ ὀλίγον ἐπιχέας δάκρυον ἀνεζώωσεν, ὁ δὲ αυτοκράτωρ βραχὺν κατασταλάξας ἰδρωῖτα τῆς πρὸ πολλοῦ τεθνηκυίας οἶον καὶ χαμαὶ κειμένης πόλεως ταυτησὶ τετραήμερόν πως ἑτερατούργησε τὴν ἀνάστασιν. τὰ δὲ ἐπὶ τούτοις ὁποῖα; ἦν μὲν ἡ πόλις ἐπὶ πέτρας ὑψηλῆς ἀνηρομένη καὶ ὑδάτων ἐδόκει λείπεσθαι, μικροῦ καὶ δίψαν τὰ στρατεύματα καταμαντευόμε(εν)α γογυσικὰ προΐεσαν ὄρηματα, ἀντίστροφά που ταῦτα τοῖς ἐν ἐρήμῳ πεινώσιν

35

5. Ψαλμ. 31,10. 26. Ἰωάν. 1,1-3. 30. Ἰωάν. 11,39.

2. καδδίω C. 6. <ταύτῃ> Π. Δ. : om. C. 10. τὸν Θεόν...καὶ ὃν : τῷ Θεῷ...ἢ C. 12-13. ὑμεῖς μὲν ἐπυρπολεῖτε τὰς ἑαυτῶν κατοικίας ἐπυρπολεῖτε καὶ τοὺς καρπούς C. 29. ὑγιώσας C. 35. πεινοῦσιν C.

Ἰ(σρα)ηλίτ(αις) διαρροούμενοι καὶ φθειγγόμενοι· «μὴ καὶ πατάξαι πέτραν δυ-
νήσεται καὶ θνήσκονται ἡμῖν ὕδατα, ἐπεὶ δέδωκεν ἄροτον καὶ λιπαρὰν ἡτοίμασε
τράπεζαν»· ἀλλ' οὐκ ἦν οὕτω τὸν καθ' ἡμᾶς Μωϋσέα, τὸν δημιουργὸν τοῦ
νέου λαοῦ, μὴ κἀνταῦθ' αὐτὸν τελέσαι παράδοξον, εἴτε γὰρ τὴν πέτραν θραβδίω
5 πλῆξας κατὰ Μωσέα, εἴτε λόγῳ τὰς ἀβύσσους ἀναστομώσας κάτωθεν, ἢ
οὐρανοῦ θύρας ἀνοίξας καὶ νεφέλ(αις) ἐντειλάμενος ὑπεράνωθεν, ὕδατόθ-
ρυτον τὴν πόλιν ἀνέδειξεν. ὥς τοίνυν εἶχε τὰ κατὰ τὴν πόλιν καλῶς καὶ ἐπα-
νήκ(ειν) ἔδει τὸν αὐτοκράτορα, ἐνταῦθα οἱ λυσητήρες κύνες, οἱ καὶ νῦν τῷ
βασιλεῖ πετροβοληθέντ(ες) καὶ πληγὴν καιρίαν αὐτῆς δεξάμ(εν)οι, εἰποντό
10 τε θυμομαχοῦντες καὶ ἀφρονὲς τοῦ στόματος ἀποπτόντες, διασπαράξαι τοῖς
ὁδοῦσι ζητοῦντες εἴ τί πον καμὸν ἀπολειφθῆ τοῦ στρατεύματος, καὶ μὲν δὴ
καὶ τ(αῖς) ἐξ αὐτ(ῶν) ἠρπαγμέν(αις) λεί(αις) περιτυχόντες, ὡς ὀλίγ(η) τ(οῦ)
ἡμε(έρου) στρατεύματ(ος) ἦγ(εν) ἀπόμοιρα, πειναλέ(οι) τούτοις ἐπέχωνον.
ἀλλ' ἦσαν ἄρα οἱ ἀτίθασοι οὗτοι λύκοι «χανεῖν μὲν ὡς λίαν ταχεῖς, φαγεῖν
15 δὲ ὡς μάλιστα δυστυχεῖς» καὶ τοῦτο δὴ τὸ τῆς παροιμίας· «μάτην χανόντες
ἠλέγχοντο»· ὡς γὰρ ἠγγέλη ταῦτα τῷ βασιλεῖ μου—τράπεζα δὲ ἦν ἄροτι τούτῳ
π(αρα)τεθεισα καὶ Περοικὸν μῆλον ἐν τῇ χειρὶ—, ὄριπτει τὰς ὀπώρας, τῆς
τραπέζης ἀνίσταται, ἐπὶ τὰ ὄπλα τρέχει καὶ τὸν ἵππον ζητεῖ καὶ ὀπλίτης
ἐφιππος ἀναδείκνυται. καὶ ὁ μὲν κισσῶν τὸν οἶνον τῷ βασιλεῖ ἐπὶ τῆς τρα-
20 πέζης ἔτι μετὰ τῆς κύλικος καὶ περιμένει μὲν ἀνατεῖναι τὴν χεῖρα καὶ λα-
βεῖν τὸ δέπας τὸν αὐτοκράτορα, στραφεὶς δὲ βλέπει τοῦτον ἐπὶ τοῦ ἵππου
δόρον μακρὸν χειριζόμενον. τί ταῦτα, θεσπέσιε βασιλεῦ; οὐδὲ τρέφεις τὸ
σῶμα τοσοῦσδε πόνοις κατατεινόμενον; παραιτῆ καὶ τράπεζαν αὐτοσχέδιον;
μέχρι σοι καὶ ὀπώρ(ας) τὸ ἐγκρατές; ἢ τροφή μὲν σοι τὰ τοῦ πολέμου, τρά-
25 πεζα δὲ ἢ κατὰ βαρβάρων μάχη, ὀπώρα δὲ τῆς νίκης ὁ στέφανος; μέχρι νῦν
ἀσύγκριτος καὶ Δαυὶδ παραιτησάμενος ὕδωρ, ὅπερ πι(εῖν) ἐπεθύμησεν· ὡς
γὰρ ἐκεῖνος εἶπεν «ἴλεώς μοι, Κύριε, τοῦ ποιῆσαι τοῦτο· εἰ αἷμα τῶν <ἀν-
δρῶν τῶν> πορευθέντων ἐν ταῖς ψυχαῖς αὐτῶν πίωμαι;», οὕτω δὴ καὶ σὺ
τὴν ὀπώραν τάχα μὲν φαγεῖν ἐπεθύμησας, τάχα δὲ καὶ σάρκας τῶν σῶν μα-
30 θητῶν νομίσας ἐσθίειν εἰ βαρβάρων αὐτ(οῖς) πολεμούντων. αὐτὸς περὶ ὀπώ-
ραν ἔχεις καὶ τράπεζαν ταχὺ μάλα ὄριπτεις ἐκ τῶν χειρῶν καὶ ἀντιλαμβάνεις
τόξα καὶ δόρατα, ὡς ἄρα ἦσθα τοῦ προπ(άτο)ρ(ος) ἐδουλότερος· ξύλου γὰρ
σε καρπὸς καὶ γλυκεῖα βρωῖσις οὐκ ἐδελέασεν οὐδὲ τοῦ σοῦ π(αρα)δείσου καὶ

1. Ψαλμ. 77,20. 3. Ὁ Ἰησοῦς τοῦ Ναυῆ λέγεται κυρίως «δημιουργὸς» τοῦ Ἰσραήλ. 14. Παροιμ. Διογ. ζ', 20 σημ. 27. Β' Βασιλ. 23,17. 32. Περβ. Γεν. 2,9.17.3,2ε.

3. τῶν καθ' ἡμᾶς C. 8. λυσητήρες κύνες C. 11. καὶ μὲν: καὶ μὴν C. 13. ἦγεν C. 22. οὐ δὲ τρέφεις C. 27. <ἀνδρῶν τῶν> Π. Δ.: om. C. 28. πίωμαι C. 33. οὐ δὲ C.

τῆς αὐτοῦ τρυφῆς ἀπεξένωσε, τῆς κατὰ Περσῶν λέγω μάχης καὶ τῆς τῶν εὐ-
σεβῶν ἀντιλήψεως.

Τοίνυν καὶ ὡς εἶχες, ἀθρόον οὕτω τῆς σκηπῆς ἐκδορμών, ὀλίγους μά-
λιστα τοὺς παρεπομένους ἔχων, (ἐπεὶ καὶ μέτροι πάντως οἱ πρὸς τάχος το-
5 σοῦτον φθάνοντες), ἐμπίπτεις τοῖς βαρβάροις αἰφνίδιος καὶ σὺ μὲν διώκεις
τούτους, οἱ δὲ τὰ νῶτα στρέφαντες φεύγουσι. καὶ ἐπειδὴ καιρὸς ἦν ἐσπέρας,
πάλιν τὸ σκότος τοῖς νίοις τοῦ σκότους προσβοηθεῖ. καὶ οἱ μὲν φεύγοντες,
ἀφανίζονται· ὄνονται δὲ οἱ παρ' ἐκείνων θλιβόμενοι καὶ ἀπαθεῖς κακῶν
περισώζονται. ὦ ποσάκις τοῖς βαρβάροις ὡς σκηπτὸς κατεδράγης! ποσάκις
10 ὡς ἀστραπαῖον σέλας ἐπέφανας τὴν μάχαιράν σου μεθύσαι τοῖς σφῶν γλι-
χόμενος αἵμασιν! ἀλλ' ἦσαν ἄρα πρὸς φυγὴν καὶ ἀστραπῆς ταχινώτεροι.
ἀλλ' ἡμῖν μὲν οἱ ζωργηθέντες πολέμοι λαμπρὰν ἐπιμαρτυρ(εῖν) ἀροκοῦσι
τὴν νίκην εἰς χιλιάδας μετρούμενοι· τί γὰρ δεῖ λέγειν καὶ τοὺς πεσόντας, οὔς
ἄδου φάρογξ κατέπεινε; εἰ δ' ἄρα καὶ παντάπασιν σῶα τὰ Περσῶν ἀπῆλθε
15 στρατεύματα || καὶ οὐδεὶς ἔμεινε παρ' ἡμῖν οὐ κείμ(ενος) (;), οὐ ζωγοῦ-
μενος, ἀλλὰ τὴν τότε νίκην ἀνεκήρυττε μείζονα, ἐπ(εῖ) καὶ πλεί(ους)
<ἑώρα> πάντη φοβουμένους φεύγειν τοὺς ἀντιπάλους ἢ συμπλεκομένους
πρὸς(;), ἦτταν φέρεσθαι· κἄν γὰρ καὶ πίπτωσιν, ἀλλὰ καὶ φρονεύουσι καὶ
σχολῆ γ' ἔν τις ὄνεται μάχην μὴ ἐκατέρωθεν τὰ πτώματα φέρουσαν, σπά-
20 νιόν τι χρῆμα π(αρά) τοῖς μαχομένοις, ἀνεπιθόλωτον τροπαιοῦν. ὁ δὲ φοβῶν
αὐτίκα τοὺς πολεμίους καὶ τρέπων εἰς φυγὴν πρὸ τῆς συμπλοκῆς, οὗτος ἐμοὶ
τῶ ὄντι γενναῖος, οὗτος ἀληθῆς ἀριστεὺς καὶ στέφανον ἄδακρον ἀναδεῖται
καὶ πανηγυρίζει νίξ(ας), ταῖς συμφοραῖς ἀνεπίμικτος. μὴ λήγ(οις) τοίνυν, ὦ
θειότατε αὐτοκράτορ, φοβῶν οὕτω τοὺς βαρβάρους καὶ τρέπων, μηδὲ σκιάν
25 βασιλικὴν ἀναμένοντι(ας) καὶ νικῶν πρὸ τῆς μάχης καὶ πρὸ τῆς θέας τρο-
πούμ(ενος). εἰ δὲ τινές που καὶ ἀντιβλέψαι πρὸς τὴν σὴν δομὴν ὑποστήσον-
ται, βάλλων τούτους καὶ ἀναιρῶν καὶ «δυστήνων παῖδας» ὄντως ἀποδεικνύς,
μὴ παύσαιό ποτε τὰ τοιαῦτα πράττων καὶ τὰ σὰ πλατύνων ὄρια καὶ σχοινί-
σματα.

30 ὦ ἄριστε στρατιῶτα, ὦ θαυμάσιε στρατηγέ, ὦ χειρὶ ἄμαχος, νοῦς
ἀσύγκριτος! ὦ μέγα Ῥωμαίων ὄφελος, ὦ κοινὸν εὐτύχημα, θεῖον δώρημα,
χρῆμα μέγιστον βασιλείας, ἔργων κατόρθωσις, λόγων ἕμνησις! ὦ χερσὶ μὲν
τοὺς στρατιώτας, εὐβουλίᾳ δὲ τοὺς σοφούς, γλώσση δὲ νικήσας τοὺς ῥήτορας!
σὺ μὲν οὕτω ταῦτά μοι κατορθοίης, ἐγὼ δὲ τοὺς λόγους ἀντιχαρίζομαι.
35 κἀπειδὴ καὶ ῥήτωρ εἰμὶ καὶ λάτρης Θεοῦ καὶ ὑμνήσω τῇ γλώσση καὶ ταῖς
φρεσὶν ὑπερεύξομαι. καὶ ὑψηροτέησού μου χεῖρες μὲν τῶ καλάμαρ καὶ

10. Πρβ. Ἑσ. 34,5.7. 27. Πρβ. Ὅμ. Ἰλ. Ζ,127. 28/9. Πρβ. Ἑσ. 51,2.

16. νίκην ἄν ἐκήρυττε C. 17. πάντη: πάντως C. 19. σπάνιόν τε C.

24. μὴ δὲ C. 32. ὦ χερσὶ C. 34. ἀντιχαρίζομαι C.

τ(αῖς) γραφ(αῖς), χεῖλη δ' ἐν τοῖς ἱκετηρίοις πρὸς Θ(εὸ)ν δῆμασι, μᾶλλον δὲ διὰ πάντων καὶ μελῶν καὶ μερῶν ὁμοῦ καὶ ὑπερεῦξομαι καὶ θανμάσομαι ἄτοπον γὰρ ἔν εἴη πάντ(ως) καὶ ἐπεικῶς ἄγνωμον καὶ ἀχάριστον, σὲ πὲν καὶ σῶμα ὅλον καὶ ψυχὴν αὐτὴν μοι χαρίζεσθαι καὶ ἀποθνήσκειν μυ-
 5 ριάκις ἐθέλειν, ὡς ἂν αὐτὸς ὄραστωνεύοιμι, ἐμὲ δὲ γραφίδος καὶ χάριτος φείδεσθαι καὶ φωνῶν ὅσων ἔχω καὶ χειρ(ῶν) πρὸς σὺ(ρανὸ)ν ἀγαπάσε(ως).

Κίνει τοίνυν, ὦ βασιλεῦ, τὸ δόξω καὶ βαρβάρων αἵμασι βάπτε καὶ Ῥωμαίοις τὴν ἐλευθερίαν ὑπόγραφε. ἐγὼ δὲ τὸν γραφέα μεταχειριζόμενος κάλαμον καὶ τὰ πτώματα τῶν βαρβάρων ἀθανατίσω καὶ τὰ σὰ κηρύξω θαν-
 10 μάσια καὶ σὺ φείσομαι σοι φωνῶν, ὧν μὲν ἐπὶ δῆμον κηρυττουσῶν, ὧν δὲ φερομ(ένω)ν πρὸς σὺ(ρανὸ)ν. ἀλλὰ τί μὴ καὶ νῦν πρὸς Θ(εὸ)ν αἴρω τὰς χεῖρας; τί μὴ τ(ὴν) φων(ὴν) ἀνυψῶ, ὡς ἂν μοι τῶν εὐκτηρίων ὁ κύκλος σῦτος συνάρῃται; δός, ὦ Λόγε, τῷ βασιλεῖ μου θέλω μὲν εἰπεῖν ἀγήρω βίον, ζώην ἀθάνατον, ἀλλ' ἢ τοῦ ξύλου βροῶσις ἐλέγχει με καὶ τὸ παλαιὸν ἐπιτί-
 15 μιον δὸς σὺν χρόνον μῆκος ὅ,τι πολὺ· καὶ γὰρ τοῖς ἄλλοις ἀγαθοῖς κατεπλούτισας. δὸς αὐτῷ τὸ Νέστορος γῆρας, ἐπεὶ τὴν γλῶτταν ἔχεις πρὸ πολλοῦ χαρισάμενος. τῷ δὲ βασιλεῖ καὶ παιδί δὸς εἰκόνα γενέσθαι τοῦ αὐτοκράτορος ἀπαράμιλλον· τί γὰρ τούτου πλέον ζητήσομεν; καὶ εἴη νῦν μὲν
 20 τῷ μεγάλῳ φωστῆρι καὶ τῇ παμφαεῖ σελήνῃ συνανατέλλων ἐπὶ μακρὸν καὶ συνδιανγάζων τὰ πέρατα, μετὰ δὲ καὶ τοῦ π(ατ)ρικῶ ἄρματος εὐτυχῶς ἐπιβαίη καὶ μετὰ τῆς τοῦ π(ατ)ρ(ὸ)ς ἐπιστήμης μέγχοι πολλοῦ τοὺς τῆς ἀρχῆς διφρηλατήσει(εν) ἄξονας.

14. Πρβ. Γεν. 2,9.17.3,2κ.ε. 16. Πρβ. Ὅμ. Ἰλ. Ψ, 620—650. 18. Πρωκοπίου Γαζαίου, Ἐπιστ. πρὸς Migne PG. 87, II, 2717/92: ἐπιστ. μα': «πατέρων εἰκόνες οἱ παῖδες».

II.

f. 7r || Τοῦ αὐτοῦ Λόγος ἐπαινετ(ήριος)
                               τοῦ κατηχητ(η)ρ(ίου) Λόγου
                               τοῦ αὐ<τοκράτορος>

Οἷόν τι πάσχουσι, θειότατε βασιλεῦ, οἱ βροντῆς ἤχω μεγίστης τὰς
 5 ἀκοὰς περικτυπηθέντες ἐξ αἰφνιδίου καὶ αὐτὸ δὴ τοῦτο γεγονότες ἐμβρόντη-
 τοι, (κατεπτήχασί τε γὰρ καὶ καταπεπλήγμισι καὶ τρομεροὶ καὶ ἄφωνοι δια-
 μεμενήκασι), τοῦτο δὴ καὶ αὐτὸς ἔναγχος πεπονηθῶς, ὁπότε τῆς βασιλικῆς
 καὶ μεγάλ(ης) ἐνταῦθα σάλπιγγος ἤκουσα τὰ ἀνάκτορά τε περιηχούσης καὶ
 10 προ<σ>καλουμέν(ης) πάντας ἐπὶ τὸν πν<ευματ>ικ(όν) ἀγῶνα καὶ τὸ παγ-
 κρότιον, ἐξεπλάγην τε ὁμοῦ καὶ διαπεφώνηκα καὶ οὐκ ἐνεὸς ἔστην μόν(ον)
 καὶ ἀνανδος, ἀλλὰ καὶ τὰ ὄτα ταῖς χερσὶν ἀμφοτέραις συνέσχον καὶ οὐκ
 ἤδειν ὅποι καὶ ἦν, εἶτε περὶ τὸ θεῖον ὄρος ἐκεῖνο, ἐν ᾧ Θ(εὸς) τῷ Μωϋσεὶ
 15 χρηματίσας μετὰ φωνῶν καὶ σαλπύγγων καὶ φοβήτρων ἐτέρων τὰ σεπτὰ καὶ
 θεῖα δέδωκε διατάγματα || εἶτε περὶ τρίτ(ον) οὐ(ρανὸν) μετὰ Παύλου τοῦ
 πάνυ, ἔνθα τὰ μεγάλα τε καὶ φορικώδη <ἐστὶ> θεάματα καὶ ἀκούσματα.
 τῷ ὄντι γὰρ, ὅπερ εἶρηκε Θ(εὸς) τῷ Σαμουὴλ χρηματίζων «ἰδοὺ ἐγὼ ποιῶ
 τὰ ῥήματά μου ἐν Ἰ(σρα)ήλ ὥστε παντὸς ἀκούοντος αὐτὰ ἠχήσει ἀμφοτέρα
 τὰ ὄτα αὐτοῦ», τοῦτο γέγονέ πως καὶ ἐφ' ἡμῖν καὶ ὡς Θ(εο)ῦ λαλοῦντος
 20 ἀκούοντες οὐ τὰ ὄτα μόν(ον) κατεβροντήθημεν, ἀλλὰ καὶ ψυχὴν αὐτὴν μετὰ
 τοῦ θαύματος ἐξεδειματώθημεν καὶ μικρόν τι τὸ τοῦ μανοῦ παραλλάξαντες,
 ἀπολώλαμεν! ἐναντι(οῖς) οἴ(ον) ὑπεφωνοῦμεν, Θ(εὸς) ἡμῖν διαλέγεται! νῦν
 «ἐβρόντησεν ἐξ οὐ(ρα)νοῦ [ὁ] Κ(ύριος), καὶ ὁ ὕψιστος ἔδωκεν φωνὴν αὐ-
 τοῦ». νῦν «φωνὴ Κ(υρίο)υ ἐφ' ἡμᾶς ἐν ἰσχύι, φωνὴ Κ(υρίο)υ ἐν μεγαλο-
 25 πρεπείᾳ».

Τοιαῦτα μὲν ἡμῖν τὰ χθιζὰ καὶ διὰ ταῦτα τότε σοι εὐρέθημεν ἄφωνοι
 εἰ γὰρ καὶ τὸ λιγυρὸν τῆς φωνῆς καὶ μελίχρουν πολλὴν ἐνέσταξέ μοι τὴν
 ἡδονὴν καὶ ἄλλεσθαι πως ἐδόκουν καὶ σικριτῶν ὑπὸ τοῦ πλήθ(ους) τῆς χαρ-
 30 μονῆς οὐχ ἦττον ἤπερ ὑπὸ τῆς Ὁρφέ(ως) λύρας, <ὡς> οἱ μῦθοι λέγουσι
 τὰ ἄφρυχα κινεῖσθαι καὶ μεταφέρεσθαι. καὶ ἐμακάριζον ἐν τῷ μέσῳ τοῦ λό-
 γου τὴν σὴν μεγαλοφυΐαν, ζήτω λέγων ὁ βασιλεὺς οὕτω καὶ περὶ τοὺς λόγους

Cod. Vindob. Phil. Gr. 321 s. XIV. f. 7r—9v: «Τοῦ αὐτοῦ λόγος ἐπαινετ(ή-
 ριος) τοῦ κατηχητ(η)ρ(ίου) λόγου τοῦ αὐ<τοκράτορος>».

12. Περβ. Ἔξοδ. 31,18. 14. Περβ. Β' Κορ. 12,2. 16. Α' Βασιλ. 3,11. 20. ἐξε-
 δειματώθημεν: περβ. Σοφ. Σολ. 17,6. 22. Β' Βασιλ. 22,14. 23. Ψαλμ. 28,4.

17. ἀκούοντος: ἀκούων C. 20. μανῶ ἐπαραλλάξαντο C. 22. Κύριος ΠΑ:
 ὁ Κύριος C. 27. ἄλλεσθαι C. τῆς χαρμονῆς: τῆς ἡδονῆς, χαρμονῆς C.
 28. μῦθοι C.

εὐδοκιμῶν ἀλλὰ προσέβαλλέ μοι καὶ ἔκπληξις, <καὶ> ἐξεθαμβούμην ἐπὶ
 τῷ μεγέθει τῶν νοημάτων σου καὶ τῇ τοῦ λόγου διασκευῇ καὶ τέλος πλεονά-
 σαν τὸ θαῦμα καὶ μεθ' ὑπεροβολῆς κατασχὼν εἰς ἀφωνίαν μοι περιέστη καὶ σε
 τὸν τοσοῦτον λογογράφον παρῆλθον ἄναυδος, ἀλλὰ νῦν μικρὸν ἀνενεγκῶν τῆς
 5 ἔκπληξεως καὶ κινήσαι γλῶτταν μόλις δυνάμενος, παρίσταμαί σοι ἀφηγούμε-
 νος τὰ τοῦ θαύματος. «ὦ βάθος πλοῦτου καὶ σοφίας καὶ γνώσεως!» Παῦλος
 μὲν λεγέτω ταῦτα περὶ τῶν κριμάτων Θ(εο)ῦ καὶ ἀνεξερεύνητα ταῦτα καλεῖται
 καὶ ἀνεξιχνίαστ(ους) τὰς ὁδοὺς λεγέτω Θ(εο)ῦ, ἐγὼ δὲ τὸ τοῦ ἐμοῦ βασιλέως
 διανοούμενος βαθύβουλ(ον) καὶ βαθύγνωμ(ον) τὴν ἀποστολικὴν ἀπόφασιν οἰ-
 10 κειώσομαι. ὦ σοφίας βάθος βασιλικῆς! ὦ μέγεθος γνώσ(εως), ἦν ἐξιχνίασαι
 καὶ καταμαθεῖν οὐ δεδύνημαι! οὔτε γὰρ διδασκάλους τοῦ βασιλέως ἔχω κα-
 ταμαθῶν, ἐξ ὧν αὐτῷ τὸ τῆς σοφίας πόμα κεκέρασται, οὔτε τὴν σχολὴν ὅλην
 περὶ τὰ βασίλεια μόνα τοῦτον οἶδα καταβαλόμενον, ἀλλ' ἔτι τέχνη μὲν αὐτῷ
 πάντως ὁ στρατιώτης, μέλημα δὲ μάχαι κατὰ τῶν βαρβάρων καὶ πόλεμοι καὶ
 15 ἔθνων κυριεύσεις καὶ πόλεων ἀρπαγαὶ καὶ ὅσα δειμάτα σατραπῶν καὶ ὅσα
 κρατούντων φόβητρα. ἀνὰ χεῖρας δὲ αὐτῷ τὰ πολλὰ δόρυ τε μακρὸν καὶ ἀσπίς
 καὶ ξίφος ἀμφιστομον καὶ ὅσα ἕτερα τὸν στρατιώτην γνωρίζουσι· τᾶλλα τε
 πάντα, οἷς ὁ ἀληθὴς χαρακτηρίζεται βασιλεύς, ἔργον αὐτῷ περισπούδα-
 20 στον φέροι γὰρ αὐτὸν ὁ βασιλικὸς θρόνος <καὶ> πολλάκις καὶ πυκνά-
 κισ χρηματίζει τι(οῖς) ὑπὸ κ(οις) καὶ κρίμα δίκαιον κατευθύνει καὶ δια-
 σκεδάζει τὰ σκνυθρωπὰ καὶ πρόσβεις ἀπανταχόθεν ἤκοντας καὶ π(αρα)-
 κλητεύοντας ἀξιοῖ καὶ λόγου καὶ βλέμματος καὶ τᾶλλα πάντα καὶ τυρβάζει
 καὶ διαπράττειται, δι' ὧν εὐεργετεῖ τὸ ὑπήκοον· λόγοις δὲ καὶ βιβλίοις μι-
 25 κρὸν τι πάντως τῆς νυκτὸς μέρος χαρίζεται. πόθεν τοίνυν ὁ τοσοῦτος πλοῦ-
 τος τῆς γνώσεως; πόθεν τῆς σοφίας τὸ τόσον μέγεθος; λέγεται τις ἐν βασι-
 λεύῃ σοφὸς καὶ τὴν κλῆσιν ταύτην ἐκκληρονόμησεν. ἐγὼ δὲ οὔτε τὴν αὐτοῦ
 σοφίαν ἀκριβῶς ἐξεπίσταμαι· οὐ γὰρ ἐντετύχηκά τι συγγράμματι τοῦ σοφοῦ
 οὔτε τρόπιον ἀκήκοα τοῦ ἀνδρός. εἰ δὲ καὶ ἦν σοφὸς ἀληθῶς, ἀλλ' ἐκ πλεί-
 30 στης πάνυ μελέτης καὶ χρονωτέρας πάντως τριβῆς· πλείω γὰρ φασὶ σχεδὸν
 τριῖναι χρόνον ἐν διδασκάλοις παιδοτροιβούμενον ἢ ἐν ἀνακτόροις τὸ διάδημα
 περιδούμενον. ὁ δὲ ἐμὸς βασιλεὺς οὔτε τῶν ἀνακτόρων καὶ τῆς θρησαμένης
 πορφύρας μικρὸν ποτε διαστάς, οὔτε τῆς βασιλικῆς χλιδῆς διφθέραν διδα-
 σκαλικὴν ἀλλαξάμενος καὶ τοῦ π(ατ)ρ(ὸς) αὐτοκράτορος κακοδαίμονά τινα
 παιδοτριβὴν καὶ ἔλλυχνίων ἀπόζοντα, ἔπειτα σοφώτερος ἐκείνου γνωρίζεται.

6. Πρβ. Ῥωμ. 11,33. 34. «ἔλλυχνίων ἀπόζοντα»: Κατὰ μίμησιν τοῦ σκώμα-
 τος τοῦ Πυθέου περὶ τοῦ Δημοσθένους. Πλουτ. Δημοσθ. 8,4. Δημοσθ. καὶ Κικ.
 Συγκρ. 1,2. Πλουτ. Ἡθ. 802 C—F (πρβ. καὶ 803d) καὶ Ψευδοπλούτ. 182, D.
 Λουκ. Δημ. Ἐγκ. § 15. Αἰλιαν. Ποικ. Ἰστ. Ζ', 7. Μιχ. Χων. Β', 1,15. Στοβ.
 Ἀνθ. ΚΘ', 90. Λιβαν. Ὑποθ. Δημ. § 7 τὸμ. Α', σελ. 51 (ἐκδ. Blass).

8. κατασχὼν C. 16. δόρυ τε C. 17 καὶ 22. τᾶλλατέ C. 23. εὐεργετεῖ C.
 30. τρίναι C. 32. μικρὸν ποτέ C.

ποῦ γὰρ ἐκεῖνος τοιαῦτα τοῖς ὑπηκόοις εὐρηταί ποτε προ(σο)διαλεξάμενος
 οὕτω μὲν κομψά τε καὶ καλλιῤῥήμονα καὶ πᾶσαν ἡδονὴν ἀποκρύπτοντα, οὕτω
 δὲ γενναῖα καὶ ἐμβριθῆ καὶ πάσης ἀρετῆς διδασκάλια; καὶ οὐδὲ ἔστι μόνον
 σοφός, ὡς ἐκεῖνος ἐλέγετο, ἀλλὰ καὶ τὴν χεῖρα δραστήριος καὶ τὴν τε ἀν-
 5 δρεῖαν πολλὸς καὶ τὰ στρατηγικὰ δοκιμώτ(α)τι(ος). καὶ πλέον μὲν στρατιώτης
 f. 8r ἤπερ σοφός, || πλέον δὲ αὐθις σοφός καὶ δεινός εἰπεῖν καὶ λόγοις ἐλεῖν ἢ
 πρὸς ὄπλα τὴν χεῖρα κινήσαι καὶ κρατῆσαι μάχην τῷ δόρατι· ἢ γὰρ ἐν ἀμ-
 φροτέροις ὑπερβολὴ τῆς εὐδοκιμήσεως καὶ τὸ ἐν αὐτοῖς πρὸς πάντας ἀσύγκρι-
 τον τὴν ἀντιστροφὴν μοι ταύτην ἐκαινοτόμησεν. ὦ βασιλέως τηλικούτου καὶ
 10 διδασκάλου τοσοῦτου! ὦ τοιοῦτου στρατιώτου καὶ δῆτορος, ὡς ἀμφισβητήσι-
 μ(ον) εἶναι τὴν σπᾶθην τε καὶ τὴν γλῶτταν, ὅποτέρᾳ τέμνει τὰ πλείονα! ὦ
 χεῖλη βασιλέως καὶ χεῖρες, ἄμφω τὸ ὑπήκοον ὀλβίζοντα! χεῖρες σφάττουσαι
 τοὺς βαρβάρους, ἐλευθεροῦσαι τὰ δούλι(α)· χεῖλη λαλοῦντα σοφίαν καὶ πα-
 ραίνεσιν σωτήριον ἐπιπλέκοντα! τοιάδε γλῶττα καὶ χεῖλη τοιαῦτα τ(αῖς) τη-
 15 λικαύτ(αις) χερσὶν οὕτ(ως) ἐπέπεπ(ον), ὡς ἂν αὐταὶ μὲν τερατοργῶσι καὶ
 ἀνεγείρωσι Ῥωμαίοις τὰ τροπαια, γλῶττα δὲ καὶ χεῖλη πρὸς ἀξίαν ᾗδωσι
 τὰ τερατοργούμενα, ὡς ἡμεῖς γε ὅσοι γράφομεν τὰ σά καὶ θαυμάζομεν
 «σκιαὶ πάντως αἴτσομεν» καὶ τὸν γράφοντά σοι μόνον ἀφοσιούμεθα. ἀλλὰ
 γὰρ ποῖόν σου θαυμάσομαι προῦτον, ὦ σοφὲ βασιλεῦ; τὸ κάλλος τῶν νοημά-
 20 των ἢ τῆς διανοίας τὸ μέγεθος; τῆς φράσεως τὸ διωμαλισμ(ένον) καὶ χάριεν
 ἢ τὸ γλαφυρὸν τῶν λέξεων καὶ ἐπίστοχον; ἐπλούτει καὶ οἰκονομίας ὁ λόγος,
 κατὰ τοὺς ἐν κρίσει τοὺς ἐαυτῶν οἰκονομοῦντας λόγους, ὡς γέγραπται, καὶ
 τοῦτο ἦν αὐτοῦ μάλιστα τὸ θαυμάσιον, τὸ οἰκονομικὸν καὶ βαθύγνωμον καὶ
 ὅπως μετὰ τῆς τοσαύτης τοῦ νοήματος σταθερότητος καὶ τοσαύτη χάρις ἐπέ-
 25 λαμπε. καὶ ἵνα καὶ εἰκόνα σοι διαχαράξω τοῦ λόγου, σώματι ἐφίκει σοὶ τὴν
 τῆς κατηχίσεως ψυχὴν μὲν ἔνδον φέροντι σοφὴν καὶ γενναίαν καὶ οἶαν ἐπι-
 μαρτυροῦσι τοῖς ἤρωσι, χεῖρας δὲ παρηρητημέν(ω) (;) βριαράς τε καὶ παλα-
 μναίας καὶ οἶας τρέμουσιν οἱ πολέμιοι· στέρονον εὐρὺ προβεβλημένον καὶ λά-
 30 ξόδητος· ἐπὶ δὲ τούτοις τὸ πρόσσωπον ἀνθηρὸν καὶ κάλλιστον καὶ ἐπίχαρι καὶ
 ὄλην τὴν ἑσθονίαν τοῦ κάλλους πλουτοῦν· καί, συνόλως εἰπεῖν, ὅποιον τὸ
 σόν, αὐτοκράτορ, σῶμα τὸ καλὸν τῆς φύσεως ἀγαλμα, ὡς ἐγγύθεν κείσθαι
 σοὶ λοιπὸν τὸ π(αρά)δειγμα καὶ ἀπὸ τοῦ σοῦ παγκάλου σώματος καὶ μακαρι-
 στοῦ τὸν θεσπέσιόν σοι λόγον χαρακτηρίζεσθαι. ὦ τῶν τοῦ λόγου τοῦδε χαρί-
 35 των! ὦ τῶν ἀδότητων δυνάμεων! σὺ μὲν ἐνταῦθα συγκαλούμενος βασιλεὺς

18. Πρβ. Ὁμ. Ὀδ. κ, 495: «οἴω πεπνῦσθαι· τοὶ δὲ σκιαὶ αἴτσοουσιν».

2. καλλιρῥήμονα C. 3. οὐ δὲ C. 11. τὲ C. 15. ἐπ' ἐπεπε(ον) C.
28. εὐρὺ C.

«ΘΕΟΛΟΓΙΑ» Τεῦχος Γ'

35*

ἐκεῖνα μετὰ τοῦ προφήτου καὶ βασιλέως ἄντικρου ἔλεγεσ «τὸ στόμα μου λα-
λήσει σοφίαν, καὶ ἡ μελέτη τῆς καρδίας μου σύνεσιν», ἡμῖν δὲ ὡς ὑετὸς
προσδοκᾶτο τὸ σὸν ἀπόφθεγμα καὶ μέντοι καὶ ὡς θρόσος ἐφ' ἡμᾶς τὰ σὰ
κατέβησαν ἑήματα. ὄντως ἡ σὴ «καρδία λόγον ἀγαθὸν ἐξηρεύξατο», ἡ δέ σοι
5 «γλῶσσα γραμματέως δξυγράφου γέγονε κλάμος» καὶ σου «χάρις ἐξεχύθη
τοῖς χεῖλεσι». τοῦτ' ἦν ἐκεῖνο τὸ ψαλμικὸν ὅτι «στόμα δικαίου μελετήσει σο-
φίαν, καὶ ἡ γλῶσσα αὐτοῦ λαλήσει κρίσιν. ὁ νόμος τοῦ Θ(εο)ῦ ἐν τῇ καρδίᾳ
αὐτοῦ». σὺ γὰρ ἡμῖν ὁ δίκαιος βασιλεὺς, ὁ δικαί(ως) μὲν ἐξ ἀπάντων ἀν-
(θρώπων) καὶ τῆς τῶν ἀδελφῶν τετρακτύος εἰς βασιλέα μόνος ἐπιλεγείς,
10 περὶ οὗ μᾶλλον καὶ Σαμουὴλ πρὸς τὸν λαὸν δοκεῖ προειπεῖν· «ἐωράκατε ὃν
ἐκλέλεκται ἐαυτῷ Κ(ύριος), ὅτι οὐκ ἔστιν ὅμοιος αὐτῷ ἐν πᾶσιν ὕμιν;» «δι-
καιοσύνη περιεζωσμένος καὶ τὰς πλευρὰς ἀληθείᾳ», καθάπερ μίτρον σφιγγό-
μενος, οὐπερ ἐν τῇ καρδίᾳ τοῦ Θ(εο)ῦ ὁ νόμος κατῶκισται. ναὶ μὲν σοφίαν
ἐμελέτησας ἐν τῷ στόματι, ναὶ δὲ καὶ κρίσιν ἐν τῇ γλῶσση λελάληκας, ἐκεῖνα
15 γράφας καὶ διδάξας ἡμᾶς, ὅσα Θ(εο)ῦ κριμάτων ἐφάπτεται καὶ πεφώτικεν ἡ
δήλωσις τῶν λόγων σου τοὺς κατὰ νοῦν ἀβλεπτοῦντας καὶ τοὺς ὄσοι (;) νηπιᾶ-
ζοντας ἐσυνέτισας. πῶς ἤλθεν ἐφ' ἡμᾶς τὰ δεινά, πόθεν ἡμῶν οἱ ἀσεβεῖς κα-
τεκυρίευσαν βάρβαροι καὶ πῶς ἀνθις ἡμῖν εὐτυχέστε(ρον) ἄρτι τῶν πραγμά-
των ὁ κύβος ἔπεσε καὶ διὰ τῆς σῆς χειρὸς τὸ βάρβαρον καταστρέφομεν καὶ
20 ὄπ(ως), εἴ γε ἄρα καὶ προελοίμεθα, ἐπὶ τὴν προτέραν ἀνθις εὐετηρίαν εὐ-
πετέστερόν πως ἀναδραμούμεθα. ἡνοιξας ἡμῖν ὁ βασιλεὺς πολλακίς τὰ βα-
σιλικὰ ταμιεῖα, μᾶλλον δὲ ἀνοίγεις ἐκά(στ)οτε καὶ δωρε(αῖς) καταπλουτίζεις
σου τὸ ὑπήκοον. νῦν δὲ ἀλ(λά) καὶ τὸν θησαυρὸν τῆς καρδίας ἀνοίξας καὶ ἐκ-
βαλὼν πολλὰ καινὰ τε καὶ παλαιά, ἄτε δὴ καὶ εἰς τὴν τῶν οὐ(ραν)ῶν ἥ
f. 8v
25 <μα>θητευθεὶς βασιλείαν καὶ οἰκοδεσπότης ὄντως πλούσιος γερονός, τὸν
ἀληθινὸν ἡμᾶς ἐπλούτισας πλοῦτον καὶ ἀληθῶς εὐδαίμονας ἔδειξας. ἔσπει-
ρας τὸ καλὸν τοῦ λόγον σπέρμα παρὰ ταῖς τῶν ἡμετέρων καρδιῶν ἀβλαξιν,
ὁ καλὸς τῶν ἀρετῶν γεωργός, ὁ εὐαγγελικὸς καὶ τέλειος ἄν(θρώπος) καὶ πα-
ρῆγγειλας ἡμῖν <μῆ> καθεύδειν μηδὲ ἐπινυστάζειν τοῖς σπέρμασι, μὴ ἄρα
30 ὁ ἐχθρὸς ἐπελθὼν ἐπισπεύσειε σου τῷ σίτω ζιζάνια καὶ τῷ χρηστῷ διαλυ-
μῆναιτο σπέρματι. ἔδωκας τὰ τάλαντά σου τοῖς δούλοις καὶ κατὰ καιρὸν ἐλ-
θεῖν ἐπηγγείλω σὺν τόκῳ ταῦτα ληφόμενος. ὄλην ἡνοιξας ἡμῖν τὴν πηγὴν τῆς

1. Ψαλμ. 48,4. 3. Πρβ. Ἦσ. 55,10. 4-5. Ψαλμ. 44,2. 6. Ψαλμ. 36,30-31.
10. Α' Βασιλ. 10,24. 11-12. Ἦσ. 11,5: «καὶ ἔσται δικαιοσύνη ἐζωσμένος
τὴν ὄσφιν αὐτοῦ καὶ ἀληθείᾳ εἰλημένος τὰς πλευρὰς». 23 Πρβ. Ματθ. 13,52.
26. Πρβ. Ματθ. 13,24. 30. Πρβ. Ματθ. 13,25. 31. Πρβ. Ματθ. 25,15. 27.
Ακ. 19,23.

10. εἰ ἐωράκατε ΠΑ. 11. ἡμῖν C. 29. <μῆ>: om. C. 29. μηδέ: καὶ
μηδὲ C. 30. ἐπισπεύσει C. διαλυμῆνται C. 32. ἐπηγγείλω C.

- καρδίας, ὄλ(ον) τὸ τοῦ λόγου φρέαρ ἀπεπαμάτισας, ἐνουθέτησας μετὰ τοῦ ἀποστόλου, μετὰ τοῦ εὐαγγελίου ἐδίδαξας, ἐλάλησας τῷ λαῷ «σοφίαν οὐ τοῦ αἰῶνος τούτου, ἀλλὰ σοφίαν Θεοῦ ἐν μυστηρίῳ τῆν ἀποκεκρυμμένην», ἦν καὶ Παῦλος ἐλάλησεν. ἐδίδαξας «οὐκ ἐν διδακτοῖς ἀν(θρωπ)ιν(ης) σοφίας λό-
 5 γοις, ἀλλ' ἐν διδακτοῖς πν(εύματο)ς ἁγίου», κατὰ τὸν μέγαν τοῦτον ἀπόστο-
 λον. ἔνθεν τοι καὶ ὡς «θανμαστῶν ὄντων τῶν μαρτυρίων σου, ἃ διεμαρτύρω
 τότε τοῖς περὶ σέ, ἐξηρεύνησεν αὐτὰ ἡ ψυχὴ μου». τὰ τοῦ προφήτου σοι
 φθέγγομαι· καὶ ἐπειδὴ τὸ λόγιόν σου πεπτωρόμενον, ταῦτὸν δὲ εἰπεῖν ἀκίβ-
 10 δηλόν τε καὶ δόκιμον, ὁ σὸς ἔγωγε τοῦτο δοῦλος ἠγάπησα καὶ σου «ὡς γλυ-
 κέα τῷ λάρυγγί μου τὰ λόγια» καὶ «ἀπὸ τῶν ἐντολῶν σου συνῆκα· καὶ γὰρ
 οὐ μέγρι τῆς τοῦ λάρυγγος ἡδονῆς ἔστην μόνον οὐδὲ τοῦ τῶν ὠτίων γαργα-
 λιμοῦ, ἀλλὰ καὶ εἰς ψυχὴν εἰσέδου μοι τὰ λεγόμε(εν)α. καὶ δὴ καὶ ταύτην
 ἠλίκον ὅσον ἠψφρανέ τε καὶ ὠνησε καί, ἵνα μὴ τὰ κατ' ἐμὲ λέγω μόνον,
 «φωνὴ τῆς βροντῆς σου ἐν τῷ τροχῷ, ἔφραναν αἱ ἀστραπαὶ σου τῇ οἰκουμένῃ».
 15 Τοιοῦτος ἡμῖν ἤμοοζε βασιλεὺς, τοιοῦτος αὐτοκράτωρ ἐπέπερεπεν, ἵνα μὴ
 τῷ δόρατι μόνον διαγράφη ξύμπασαν τὴν ὑφήλιον, ἀλλὰ καὶ τῷ φθόγγῳ δια-
 τρέχῃ πᾶσαν τὴν γῆν καὶ οἱ φθάνωσιν ἐπὶ τὰ πέριτα τῆς οἰκουμένης τὰ ῥή-
 ματα. τί σε ὀνομάσω, κράτιστε βασιλεῦ; τοῦτ' αὐτὸ βασιλέα, τοῦτ' αὐτὸ κρα-
 20 ταιόν, ὀπλίτην γεννάδα, δάιον ἀντιμάχοισι, πολίπορθον, περσολέτην, τει-
 χεσιπλήτην, πολιορκητήν, πολιστήν, ἐθνοκράτορα, σωτήρα καὶ ῥύστην καὶ
 πρόμαχον ἢ ῥήτορα, λογογράφον, φιλόσοφον, διδάσκαλον, σύμβουλον ἀγαθόν,
 στοχαστήν εὐφυνῆ, γνώμονα δεξιόν, ἱατροῖον κοινόν ὀποτέρας ἂν τις δέοιτο
 τῆς ἰάσεως, ὡς ἄρα ἦσθα μὴ θεράπων Ἄρεος μόνον, ἀλλὰ καὶ Ἐρμοῦ σύν-
 25 ἄνακτος καὶ συνέστιος; φιλεῖ δέ σε καὶ Ἀθηναῖοι Διομήδους [ἄρα] πλέον καὶ
 Ὀδυσσεῶς καὶ σοι πάντως συνομαρτεῖ καὶ παραστάτις γίνεται δεξιά. πολλὰ-
 κίς σου παρέστην τῷ βήματι, πολλάκις σοι τοῦ λαμπροῦ τῶν παρεστηκότων
 κύκλου μέρος γεγένημαι καὶ σου τῶν ἁμαρτυριῶν τε τοῦ προσώπου καὶ τῶν
 τῆς γλώσσης σοι χαρίτων ἀπήλυσσα. ἀλλ' αὐτὴν τοῦ πρότερον βήματος καὶ
 30 ἡδονὴν καὶ χάριν καὶ ὄνησιν οὐκ ἔχω πῶς ἐξείπω καὶ διηγῆσομαι. «ἐκάθι-
 σας ἐπὶ θρόνου δόξης ὁ δίκαιος κρίνων τὴν γῆν» καὶ σε τὸν τῆς οἰκουμένης

1—2. Περβ. Πράξ. 20,31. Α' Κορ. 4,14. Ματθ. 5,2. Μάρκ. 4,1-2. 6,34. 9,31.10,1. Λουκ. 4,51. 4. Α' Κορ. 1,20. 2,13. 6. Περβ. Ψαλμ. 118,129 : «θανμαστὰ τὰ μαρτυρία σου· διὰ τοῦτο ἐξηρεύνησεν αὐτὰ ἡ ψυχὴ μου». 9—10. Περβ. Ψαλμ. 104,19. Ψαλμ. 118,103.104. 14. Ψαλμ. 76,19. 19. «δάιον ἀντιμάχοισι» : περβ. Ὀμ. Ἰλ. Α, 123.138 : Ἀντιμάχοιο δαίφρονος. πολίπορθον : Ὀμ. Ὀδ. σ, 356. τειχεσιπλήτην : Ὀμ. Ἰλ. Ε, 31.455. 24. Περβ. Σοφ. Αἴ. 117,92. 29. Περβ. Ψαλμ. 9,5 : «ἐκάθισας ἐπὶ θρόνου, ὁ κρίνων δικαιοσύνην».

6. μαρτυριῶν C. 11. οὐ δὲ C. 14. ἠφραναν C. 24. [ἄρα] : ἐτέθη ἐκ τῶν ὑστέρων καὶ ἀνωθεν τῆς λέξεως «πλέον» ἐν τῷ C. 25. συνομαρτοὶ C. παραστάτης C. 29. ἐξ εἶπω C. διηγῆσομαι C.

ἥλιον ὁ δίφρος ἔφερον ὁ βασιλικός, ἀφ' οὗ περιανγάζεις τὰ πέρατα. συμπα-
 ρεδίφρυνέ σοι καὶ ὁ σὸς Φαέ(θοντος) καλὸς βλαστός τῆς πορφύρας καὶ συμ-
 περιηγύραζε τὰ ἀνάκτορα. παρῆν καὶ τῶν π(ατ)ριαρχ(ών) ἡ τριὰς τοῖς βασι-
 λεῦσι παρ' ἑκατ(έροις) συνεδρεύουσα. δείγμα τοῦτο τῆς τῶν βασιλέων θεο-
 5 φιλλίας, ὡς ἀπὸ τῆς ἀρχιψώτου Τριάδος ἀεὶ περικυκλοῦνται καὶ σκέπονται.
 ἐκύκλουν τε τοὺς βασιλικούς θρόνους ὅπόσον τε τοῦ βασιλείου αἵματος γένος
 σεμνὸν καὶ ὑπέρλαμπρον καὶ ὅσον εὐνονν ὑπηρετικὸν καὶ περὶ τὸν βασιλέα
 πυκνῶς στρεφόμενον. τὸ δὲ τῆς συγκλήτου γερούσιον καὶ οἱ τῆς ἐκκλησίας
 ἡμεῖς, ὅσοι τε τῶν κατὰ Θ(εὸ)ν ἀσκουμένων καθηγεμόνες καὶ λοιπὰ καὶ τά-
 10 γματα καὶ πληρώματα τὸν κύκλον ἐπληροῦμεν ἐκεῖνον καὶ τὸ θεῖον βῆμα
 συνπεραινομεν. εἶτα τί; ἀνέστης τοῦ δίφρου καὶ τὰς ἀκτῖνας οἷον ἀνέσει-
 σας καὶ ἡμεῖς πλειόνως περιελάμφθημεν. ἀνέστης ὡς ἐπὶ πᾶσαν γῆν δρα-
 μοῦμ(ενος) τάχα καὶ πανταχοῦ. διελευσόμενος τῷ κηρύγματι τάχα καὶ ὡς
 ὑψ(οῦ) τὴν φωνὴν ἄραι μέλλων καὶ ἠχῆσαι μέγα καὶ διαπρύσιον τὴν ὀρθίαν
 15 στάσιιν προείλου μοι. τὰ δὲ ἐξῆς οἶα; ἐξήνεγκας τὸ βιβλίον, ἐν ᾧ τὸν νόμον
 f. 9r ἔγραψας καὶ τὰ διατάγματα, καὶ θνέλλης δίχα καὶ καπνοῦ || καὶ ψόφου καὶ
 δείματος, ἐγγχειρίσας τῷ πιστῷ σου θεράποντι, δι' αὐτοῦ τοῖς πᾶσι μετέδωκας.

Τί οὐ λέγετε καὶ ὑμεῖς, ᾧ παρόντες; τί οὐ κηρύττετε τοῦ λόγου τὰς χά-
 ριτας; διατί μοι οὐ συμφθέγγεσθε καὶ συναίρεσθε, ἀλλὰ τὴν μὲν ἡδονὴν
 20 κοινὴν εἶχομεν καὶ ὁμοῦ συνεκαρπούμεθα τὴν ἀφέλειαν, τὸν δὲ τοῦ θαύμα-
 τος ἀγῶνα μόνος ὁ τλήμων ἔγωγε διακατερεῶ; ἀλλὰ βαβαὶ τῶν τοῦ βιβλίου
 χαρίτων! βαβαὶ τῶν ἐνταλμάτων τοῦ νόμου καὶ τῶν ἐπωφελῶν διατάξεων!
 ἐξ αὐτῶν ἄρα τῶν προοιμίων ὑπεμειδία τὸ χρήσιμον καὶ καλὸν ἀνθος τῆς
 ταπεινώσεως, ἐξ αὐτῶν τῶν τοῦ πολυανθοῦς λειμῶνος προθύρων ἡμῖν παρέ-
 25 κνυπτε. τέχνασμα ἢ τάχα τοῦτο πάντως τοῦ σοφοῦ φντουροῦ, ὡς ἂν τὸ κρεῖτ-
 τον ἐκ τοῦ παρευθὴ καρπωσάμ(ενοι) καὶ περὶ τὴν ἄλλην ἀνθολογίαν ἀρπα-
 λεώτερόν πως διακείσομεθα. τίς δὲ οὐκ ἂν καὶ κατασπάσαιτο τὴν ταπεινώσιν
 καὶ ἑαυτὸν σποδὸν καὶ γῆν ἠγήσαιτο καὶ περίψημα, τὸν τοιοῦτον ὄρῶν βασι-
 λέα τῆς γῆς ἀπάσης τ(ὸν) κρατ(ε)ρ(ὸν) ὄσης μὲν τῷ κράτει καὶ τῇ χειρὶ καὶ
 30 τῷ ὄρατι, ὄσης δὲ τῷ θαύματι καὶ ταῖς χάρισιν, ὁμόδουλον ἡμῖν (ἐ)αυτὸν
 καλοῦντα καὶ μέχρι τῶσού τοῖς οἰκείοις δούλοις συγκαταβαίνοντα; τῷ ὄντι
 γὰρ «ἐκκλινεν οὐ(ρα)ν(οὺς) καὶ κατέβη» τὰ τῆς βασιλείου δόξης ὑπέροσεμνα
 καὶ μιμητῆς κἀντούτω τοῦ βασιλεύσαντος αὐτ(ὸς) ἀναδέδεικται.

Τὰ δὲ λοιπὰ τοῦ βιβλίου πῶς ἂν τοιαύτης δίχα γλώττης ἐκδιηγῆσωμαι;
 35 ἐμάθομεν τοὺς διδασκαλικούς νόμους οἱ τοῦ διδάσκειν, οἱ κατηχοῦντες διη-

2. Πρβ. Ὅμ. ψ. 246: «Λάμπρον καὶ Φαέθονθ', οἱ τ' Ἡῶ πᾶλοι ἄγουσιν».

4. Εὐστ. Μακρ. Ἔργ. 43,51 τῆς ἀρχιψώτου τριάδος. 32. Ψαλμ. 17,10.

4. παρεκατ(έροις) C. 6. τέ C. 28. ἠγήσετο C. 30. τῷ ἐς χάρισιν C.

32. οὐρανούς C: οὐρανὸν ΠΔ. 35. οἱ τοῦ διδάσκειν: Δὲν ἐκίνησα τὴν γρα-
 φὴν τοῦ C. Ὁρθότερον: οἱ διδάσκοντες.

κριβωσάμεθα τὰ τῶν κατηγήσεων, οἱ κατηχούμενοι τὴν εὐπείθειαν, οἱ ἄρχοντες τὸ ἐπεικές, καὶ τὴν ὑποταγὴν τὸ ἀρχόμενον· οἱ δικασταὶ τὸ εὐνομον καὶ τὸ φιλοδίκαιον, οἱ μονασταὶ τὸ κατὰ Θεοῦ ὄντως φιλόσοφον, οἱ μιγάδες καὶ οἱ πολλοὶ τὸ φιλάλληλον, οἱ ἐν ὑπεροχῇ τὸ ἀκόμπαστον, οἱ στρατιῶται τὸ παλαιὸν ἐν εὐαγγελίοις παράγγελμα, ἐνὶ λόγῳ τὸ πρόσφορον ἕκαστος ἐδιδάχθη, καὶ πάντες ὁμοῦ πάντα τὰ καλὰ καὶ πρέποντα καὶ συμφέροντα. εἰ δὲ καὶ οἱ ῥήτορες ἐδιδάχθησαν ὅπως χρῆ τὸ συμβουλευτικὸν τοῦ λόγου εἶδος διασκευάζειν καὶ τίσιν ἐπιχειρήμασι, ποίαις ἐργασίαις, τίσιν ἐνθυμήμασι καὶ ἐπενθυμήμασι καὶ τἄλλα ὅσοι νόμοι δητορικοὶ ἐπεξίσαιιν, αὐτὸ κατερεῖ τὸ γράμμα τὸ τοῦ βασιλικοῦ νοδὸς ἐποχέτευμα. τὸ <δὲ> μείζον πάντων εἰς τὸν ὑπὲρ εὐσεβείας ἀγῶνα πάντας ὑπήλειψε· τί μὲν οὐ λέξας, τί δὲ οὐ παραινήσας, τί δ' οὐκ ἐπαγγειλάμενος; τέλος καὶ ἑαυτὸν εἰς τὸ θανεῖν πρόθυμον ἀποδείξας ὑπὲρ τοῦ χριστιανικοῦ πληρώματος, ἃ οὐκ ἔχω συνιδεῖν τῶν ἐν τῇ κατηγήσει παραγγελμάτων, ὦ βασιλεῦ, ὅπως ἄρα καὶ τοίοις(;) ἔργοισι χωρήσειε. σὺ μὲν γὰρ διεγείρων τοὺς στρατιώτας ἐπὶ τὸν πολὺν ἀγῶνα τοῦτον καὶ τὸ μέγα τοῦτο δῆμα προσεπεφώνησας ὅτι «δύνασθέ μοι ἀκολονθῆσαι ὅπου ἐγὼ ὑπάγω»; ἐγὼ δὲ οὐκ ἔχω τούτῳ συνθέσθαι ῥαδίως· τίς γὰρ ἀκολονθῆσαι σοι δύναται, ὅταν εἰς μυριάδας μόνος ἐξ<ον>σιάζῃ(;) βαρβάρων καὶ περσικοῖς ὄλοις ἐμπύπτων νέφεσι διαλύεις ὁ φωσφόρος ταῦτα τοῖς σελαγήμασι· καίτοι τί τοῦτο πρὸς τοσαύτην λόγου πειθῶ, πρὸς τηλικαύτην ἐπιστήμην στρατηγικὴν; σὺ γὰρ τάχα ἂν καὶ πτηνοὺς ἐργασαίῃ σου τοὺς στρατιώτας καὶ πείσ(αις) διαερ(ίους) κατὰ τὸν τοῦ μύθου Περσέα φέρεσθαι.

Ἦ νοδὸς δεξιότης! ὦ λόγου δύναμις! ὦ βασιλεὺς καὶ στρατηγός καὶ στρατιώτης καὶ ῥήτωρ, οἴ(ους) οὐπω χρόνος παρήνεγκε! ἐγγραφῆσθω τοῖς τῶν βασιλέων βιβλίοις καὶ δεύτερος οὗτος αὐτοκράτωρ σοφ(ός), τῷ χρόνῳ μὲν ὑστερος, ἀλλὰ τῇ σοφίᾳ πολλῶ γε πρότερος. μέχρι νῦν ἀσύγκριτος Σολομῶν διὰ τὸ χύμα τῆς σοφίας καὶ τῆς φρονήσεως τὸ χαρισθὲν αὐτῷ παρὰ τοῦ Θεοῦ· εἰ μὲν γὰρ καὶ ὁ ἡμέτερος αὐτοκράτωρ παρὰ Θεοῦ τὴν σοφίαν καὶ τηλικαύτην φρόνησιν ἐξηγήσατο καὶ μέντοι καὶ εὐάρεστα ἐνώπιον Κ(υρίου) δείξας διὰ τὸ τῆς εὐχῆς ἀξιέπαινον, φωνῆς θείας ἤκουσε καὶ αὐτός· «ἰδοὺ πεποίηκά σοι κατὰ τὸ δῆμά σου· ἰδοὺ δέδωκά σοι καρδίαν φρονίμην καὶ σοφίην», αὐτὸς ἂν εἰδείη μετὰ τοῦ παρασχόντος Θεοῦ. πλὴν ὅτι ἔργαγε καθορῶ, θειότατε βασιλεῦ, καὶ τὸ ἐξῆς τοῦ γραμματος ἐπιπρόπον σοι· «ὥς σὺ οὐ γέ-

16. Ἰωάν. 8,21. 13,33.36. 22. Περσεύς: Ὀμ. Ἰλ. Ε, 322, Ὅρα W. Roscher, Lex. d. griech. u. röm. Mythol. Leipzig 1884/1924 τ. 1-4. III, 1986/2060 (Kuhnert). 26-27. Πρβ. Παροιμ. 2,3. Ἰακ. 1,5. 30. Γ' Βασιλ. 3,12.

33. Γ' Βασιλ. 3,12/13.

1. διηκριβωσάμεθα C. 2. τὸ ἐπεικές: εὐποικιές C. 3. τἄλλα C. 10. δὲ: ομ. C. 11. ἀγῶνα: αἰῶνα C. 14. ἐργεῖσιν C. 17. τούτῳ: τοῦτο C.

18. εἰς: εἰς C.

- f. 9v γονεν [ἀνήρ] ἔμπροσθέν σου, καὶ μετὰ σὲ οὐκ ἴδιον ἀναστήσεται [ἕτερος] ὁμοίος σοι [ἐν βασιλεῦσι]». ταῦτα δὴ καὶ τὰ πρὸς Σολομῶντα παρὰ Κ(ύριον) ἠθροῦντα, καθὼς τὸ θεῖον γράμμα διέξεισι. πλὴν ἄλλ' ἰδοὺ καὶ «πλείον ὧδε Σολομῶντος», ὡς τὸ γράμμα πάλιν λέγει τὸ ἱερόν, τὸ τοῦ σώματος σθένος
- 5 καὶ τῶν χειρῶν ἢ κραταίωσις, ἣν ὑπὲρ τοὺς πρότερον βασιλέας καὶ αὐτὸν Σολομῶντα πλουτεῖς. ἀλλὰ μὴ παύσαιό ποτε, θειότατε βασιλεῦ, καὶ χειρὶ σου καὶ γλώττῃ τοὺς ὑπηκόους ἐδεργετῶν. μὴ παύσαιο ἡμᾶς τε σοφίζων καὶ συνετίζων καὶ τοὺς ἀσεβεῖς καταστρέφων βαρβάρους καὶ ἀπωλείας παραπέμπων βυθῶ, ἕως ἂν εἰς τέλος «σπέρμα ἀσεβῶν ἐξολοθρευθήσεται, δίκαιοι δὲ κληρονομήσουσι γῆν καὶ κατασκηνώσουσιν εἰς αἰῶνα αἰῶνος ἐπ' αὐτῆς», καὶ
- 10 σοι «ἡμέρας ἐφ' ἡμέρας προσθήσει Κ(ύριος)» καὶ «διαμενεῖς ἡμῖν πολυχρόνιος».

(Συνεχίζεται)

3. Πρβ. Ματθ. 12,42. Λουκ. 11,31. 9. Ψαλμ. 36,28.29. 11. Ψαλμ. 60, 7-8 : «ἡμέρας ἐφ' ἡμέρας βασιλέως προσθήσεις, τὰ ἔτη αὐτοῦ ἕως ἡμέρας γενεᾶς καὶ γενεᾶς, διαμενεῖ εἰς τὸν αἰῶνα ἐνώπιον τοῦ Θεοῦ».

1. [ἀνήρ] : om. ΠΔ. 1-2. [ἕτερος] : om. ΠΔ.—[ἐν βασιλεῦσι] : om. ΠΔ.

7. τέ C. 10. κληρονομήσωσιν...κατασκηνώσωσιν C. 11. ἡμέραν ἐφ' ἡμέρας προσθήσοι C.